

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cek. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6.

Japonci se ne boje več Anglije

Mogočna armada se je izkrcala v zalivu Bias pred vrati Honkonga

V Londonu je zavladalo veliko razburjenje

Tokio, 12. oktobra. AA. Havas: Sporočilo glavnega japonskega generalnega štaba pravi, da so se Japonci zjutraj zgodaj izkrkali v nekem važnem kraju v Južni Kitajski ter odšli v notranost Kitajske. Mislijo, da se ta kraj nahaja v pokrajini Kwantung, prav blizu Kantona. (Izkrkali so se v zalivu Bias.)

Zunanji minister je danes popoldne poslal vladam Velike Britanije, Združenih držav, Portugalske, Nemčije, Italije in Francije noto, v kateri pravi, da vojne operacije v Južni Kitajski v nobenem primeru ne spreminjajo japonske politike, ter bo vlada še naprej spoštovala interese tujih velesil. To sporočilo je namenjeno zlasti Angležem, da se osvobodijo precejšnjega vznemirjenja.

Dosedaj so Japonci izkrkali že 50.000 vojakov v zalivu Bias. Te čete korakajo v smeri kantonske železnice, po kateri se Kitajci oskrbujejo z municijo iz Honkonga. Izkrčevanje se je izvršilo 50 km severno od Honkonga. Stevilni begunci prihajajo na angleško ozemlje.

Tokio, 12. oktobra. AA. (DNB) Japonski listi objavljajo pod velikimi naslovi vest, da so Japonci zavzeli Hsinjang na železniški progi Hankov—Pejping, 130 km severno od Hankova. Listi poudarjajo, da je padec Asinjangna ena izmed najpomembnejših japonskih zmag v zadnjih tednih, ker so bile tam koncentrirane močne kitajske čete. Zavzetje Asinjangna pa ima tudi velik strateški pomen za nadaljnje operacije proti Hankovu, ker je po mnenju vojaških strokovnjakov presekan sedaj železniška zveza med branilci Hankova in kitajsko obrambno črto na Rumeni reki med Tungkvanom in Čengčuanom, kakor tudi cesta, ki

vodi zapadno od železniške proge od Hankova preko Sijama v Rusijo. Razen tega je sedaj Japoncem omogočeno, da napadajo Hankov direktno s severa in severovzhoda. Znano je, da je mogoče Hankov zaradi njegovega geografskega položaja osvojiti samo s te strani.

Vsi japonski listi so izdali posebne izdaje, v katerih poročajo, da se je začelo izkrčevanje Japoncev na Južnem Kitajskem v zalivu Bias. S to novo potezo hoče Japonska izsiliti važne odločitve vojaškega in političnega značaja v smislu, kakor to že nad 10 mesecev zahtevajo japonski vojaški krogi in oni politiki, ki zagovarjajo radikalno vodstvo vojne na Kitajskem. Iz vojaških krogov doznajajo japonski listi, da je namen vojaških operacij na Južnem Kitajskem ta, da se popolnoma preseče zalaganje čet maršala Čang-kajša z vojnimi materialom na železniški progi Kanton—Hankov. Ko bo ta zveza pretrgana in ko bo tudi Kanton v japonski oblasti, bo zlomljen poslednji odpor Čang-kajškovega režima, ker je zalaganje kitajskih čet s potrebnim materialom po drugih poteh, bodisi iz Indokine, Burme ali Rusije zelo dvomljivo in negotovo.

Honkong, 12. okt. b. O napadu japonske vojske na južno Kitajsko prihajajo danes sledeče podrobnosti. Sedemnajst transportnih japonskih ladij je pod zaščito umetne megle na obali Kvatunga, ki leži 30 milj od meje britanskega kolonialnega posestva Honkonga, izkrkalo 20 tisoč mož, ki so pričeli takoj napredovati. Kitajsko topništvo je japonske ladje prisililo, da se umaknejo dalje od obale. Navzile temu pa so Japonci skoraj nemoteno izvršili izkrčevanje vojaštva. Del japonske vojske

je zavzel takoj okoliške položaje, ter zavaroval hrbet japonskih čet, ki napredujejo vzdolž železniške proge Honkong. Drugi del japonske vojske je naprjen proti kitajskemu mestu Haicungu, ki se nahaja 70 km severno od Honkonga.

London, 12. okt. AA. (Havas) Vesti o novi veliki japonski ofenzivi v Južni Kitajski so povzročile v Londonu veliko zaskrbljenost. »Press Association« pravi, da je angleški poslanik v Tokiu ponovno opozoril Japonce, da se angleški interesi v Honkongu in bližnjih pokrajinah akcije japonskih čet ogroženi.

Razburjenje v Londonu

London, 12. okt. TG. Vest, da so Japonci izkrkali čete na južni obali Kitajske v zalivu Bias, je v londonskih političnih krogih povzročila veliko vznemirjenje, čeprav so poučeni ljudje v zunanjem ministertvu po odstopu japonskega zunanjega ministra generala Ugakija pričakovali, da se bo nekaj podobnega zgodilo General Ugaki se je protivil načrtom generalov, češ, da je treba postopati bolj obzirno, da bi Japonska ne dregnila ob angleške interese. Generali pa so Ugakija potisnili ob stran in so sedaj izvedli svoj načrt, ki ogroža angleške interese bolj kot katerokoli dosedanje japonsko dejanje na Kitajskem. V Londonu so tudi mnenja, da je Japonska dobila pogum, odkar je videla, kako so se Anglija in Francija brez nadaljnjega uklonila Nemčiji in Italiji. Trozveza Nemčija—Italija—Japonska torej deluje na vseh frontah z veliko doslednostjo in močjo.

posebno še, ker vidijo v poljsko-madžarski gonji za skupne meje poskus novega proti Nemčiji naperjenega manevriranja v Srednji Evropi.

Kanya pri Horthyju

Madžari silijo z glavo skozi zid

Budimpešta, 12. oktobra. b. Zunanji minister Kanya in prosvetni minister Teleky sta se vrnila ponoči iz Komarna, ker so bila pogajanja do danes opoldne prekinjena. Kanya in Teleky sta takoj odšla k ministrskemu predsedniku Imreduju, kjer sta takoj poročala o poteku pogajanj in o težavah, ki so se naenkrat pojavile. Po tej konferenci so vsi trije ministri odšli k regentu Horthyju ter mu orisali do vseh podrobnosti potek pogajanj. Kanya in Teleky sta davi odpovala nazaj v Komarno, da nadaljujeta pogajanja s češkoslovaško delegacijo. Iz madžarskih vladnih krogov se čuje, da madžarska vlada ostane pri svojem stališču, da se v krajih, v katerih imajo Madžari večino, izvede plebiscit. Dalje zahtevajo Madžari tudi pravico samoopredelitve tudi za vse Slovake in podkarpatske Rusije. Madžarska vlada zahteva sedaj tudi pogajanja na temelju popisa iz leta 1910, kar pa Slovaki odločno odklanjajo.

Poljaki v Tješinu

Rudarji so se Poljakom postavili v bran Poljaki segajo tudi po slovaškem ozemlju

Tješin, 12. oktobra. TG. Tukajšnji poročevalec »Neue Zürcher Zeitung« poroča svojemu listu tile zanimivosti o zasedanju tješinskega ozemlja po poljskih četah. Poročevalec piše dobesedno:

»Ko so Poljaki zasedli Tješin in okolico, so takoj izdali povelje, da izginje vsi nemški, češki in dvojezični napisi po trgovinah in ulicah. Vsi občinski namestniki so bili takoj odpušteni. Cela vrsta Nemcev, Čehov in Judov je bilo takoj izgnanih. Vsa obstoječa društva so bila razpuščena. Šolski popis je bil razveljavljen in bo obnovljen. Po trgovinah so bili nastavljeni komisarični vodje trgovin poljske narodnosti.

»Vsem oddaljenim se je moralo čudno zdeti, da Poljaki v teku 8 dni še vedno niso zasedli vsega razmeroma malega tješinskega ozemlja, ki ni globlji od 30 km. Dne 5. oktobra so v poljskem tisku objavili uradno razlago, da se je zasedanje zaradi tega zavleklo, ker je poljsko vojaško poveljstvo odredilo preosnovno načrta o zasedanju tješinskega ozemlja. Dne 7. oktobra, ko zasedanje še vedno ni napredovalo, je izšlo zopet uradno poročilo, da se zavlačuje iz gole obzirnosti do Čehov. Dejansko pa je bil položaj čisto drugi. Resnica je sledeča: Dne 3. oktobra so prve poljske čete dosegle kraje Trzinyez, Karvin in Łazy. Tamkaj so zasedle svoje zavarstve. Ponoči pa so domačini zavarstve pobrali, poljske vojake pa prepredili nazaj. To je pravi vzrok za tako imenovano »preosnovno načrta o zasedanju«, o katerem govori poljsko uradno poročilo. Dne 6. oktobra so Poljaki Trzinyez ponovno zasedli z oklopnimi vozovi in najtežjim topništvom. Najprej so mesto od vseh strani obkolili, nakar šele so vanj korakali. V premočnem revirju okrog Karvin se je postavilo Poljakom v bran vse prebivalstvo in vsi rudarji brez razlike narodnosti. Poljaki so se nahajali v neljubem položaju, ker vendar z odprtim bojem niso mogli opozoriti vse svet na težave, na katere so naleteli pri zasedbi, in na dejstvo, da se je vse prebivalstvo postavilo v bran proti prihetajočim odredilom. Rudarji so nabili napise kot na primer: Naj ima Karvin kdor hoče, samo Poljaki ga ne smejo dobiti. Prebivalstvo je namreč zvedelo za početje Poljakov po drugih že zasedenih krajih in je

bilo ogorčeno. Ljudje bi bili rajši imeli plebiscit. Končno so Poljaki kraj obkolili in ga zasedli.

»Tembolj značilno je, da so Poljaki v pospešeni naglici nadaljevali zasedanje drugih krajev. Presenetljivo je, da so že vkorakali v Bogumin, kjer prebivajo večidel le Nemci in Čehi in da so to važno železniško križišče zasedle same oklopne čete. Skozi Bogumin gre večji del prometa iz Šlezije na Balkan.

Nove zahteve

Poljaki pa še niso utesili vseh svojih teženj. Pripravljene imajo nadaljnje zahteve, ki jih hočejo uveljaviti pri praški vladi. Gre namreč za večje predele episkega ozemlja na južnem bregu slovaških Visokih Tater, koder baje Poljaki prebivajo v večini. So to kraj Kasmak, Stara Lublava, Arva in Gadca v okrajih Namestovo in Terziameec. Poljski listi navajajo ozemlje 2400 kvadratnih km, ki ga hoče Poljska še zasedeti, bodisi na osnovi plebiscita, bodisi na osnovi eporazuma s praško vlado.

Poljaki izganjajo Čehe

Varšava, 12. oktobra. Poljske oblasti so izdale naredbo, da morajo vsi Čehi, ki živijo v onem ozemlju, ki so ga zasedle poljske čete, do 1. novembra zapustiti poljski teritorij.

»Prager Tagblatt« preneha

Praga, 12. okt. V najkrajšem času preneha izhajati »Prager Tagblatt«. Glavnemu uredniku Thomasu je bilo pred nekaj dnevi odpovedano, nakar je s svojo ženo skupaj napravil samomor. Verjetno pa se bo list združil s »Pragerpressee«. Prav tako preneha s 1. decembrom izhajati nemški dnevnik »Bohemia«.

Rim, 12. okt. AA. (Stefani) Čez 17 dni se zaključijo bivanje svetli oče v letni prestolnici v Castel Gandolfo. Sv. oče se bo vrnil v Vatikan 29. oktobra.

V ogledalu tujega tiska

Švicarska »Neue Zürcher Zeitung« objavlja uvodnik o zunanjepolitinih posledicah zadnjih dogodkov na Češkoslovaškem, v katerem med drugim pravi:

»Čim večja razširitev madžarskega ozemlja je bila v interesu Italije. Madžarska je v tej veri tudi objavila zahteve po zasedbi večjega dela Slovaške in Podkarpatske Rusije. Italija je pri tem imela svoje zunanjepolitine račune. Toda v Berlinu so pravilno smatrali, da je potrebno madžarske zahteve skriti izključno na povratek 700.000 Madžarov, ki prebivajo na Slovaškem. Zaradi tega zelo modro preračunanega stališča Nemčije se bodo pogajanja med Češkoslovaki in Madžari omejila na odstop ozkega območnega pasu. Nemčija, ki je madžarski težnjam zahtevala jasno mejo na Karpatih, je dobila s tem možnost, da madžarsko zunanjo politiko usmeri v drugi pravec, na primer v Romunijo.

Londonski liberalni »Daily Express« piše o jamstvu novih češkoslovaških mej po Angliji naslednje:

»Zopet smo napravili usodno napako, ko smo prevezeli jamstvo za nove češko-slovaške meje. Kaj naj tamkaj prav za prav iščemo? Ali ni že prišel čas, ko moramo jasno povedati, da nečemo prevezovati nobenih obveznosti. Sedaj darujemo Čehom zopet 10 milijonov funtov (dve in pol milijarde din). Ta denar je za nas izgubljen. Sicer pa itak vemo, da bo ta denar takoj neposredno šel v neške žepne in bomo Nemčijo povrh še nagradili za to, da je dobila skoraj 4 milijone novih državljanov. Kako lahko bi od tega denarja vsak penny uporabili za lastno oborožitev in tako dosegli stanje, v katerem bi mogli reči, da smo sposobni voditi politiko oborožene osamljenosti. Ne bojimo se, da nas bi kdo zanikal, če jasno izpovemo, da nas bi dominirani podpirali le v primeru nevarnosti za ves britanski imperij.

Uradno glasilo Nemčije »Völkischer Beobachter« objavlja članek o odhodu italijanskih prostovoljcev iz Francoske Španije in pravi:

»Ko je Franco sklenil, da se odpore italijanskim bojnikom, je brez dvoma pričakoval, da bo tudi Francija odpoklicala svoje bojnike, ki se bore za boljševiško Španijo. To upanje je upravičeno, kajti delovanje boljševizma je danes bolj slabotno kot kdaj koli poprej. Danes lahko računamo, da bo v kratkem uničeno boljševiško ognjišče tudi še v Španiji.

V pariškem »Tempsu« objavlja Rene Lauret svoje spomine na potovanje po od Nemčije zasedenih suetskikh deželah ter končuje svoj članek naslednje:

»Med vojnjo smo imeli priložnost, da se srobočno razgovarjamo z nemškimi častniki, ki so imeli nalogo, da nas spremljajo. Izjavili so nam, da nemški kancler nikakor ni želel evropske vojne in da bi evropska vojna sploh v nobenem primeru ne bila izbruhnila. Če bi ne bilo prišlo do sporazuma v Monakovem, ki bila Nemčija sprožila »kazenski pohod« v Češkoslovaško. Ta pohod pa da bi bil tako bliskovit, da bi Anglija in Francija niti časa ne bili imeli priti do kakšnega sklepa, ko bi bilo že vse urejeno. Ali je res, da je bila ta možnost pred nami v dne 27. in 28. septembra. Ali je bila upravičena, če je to le navadno bahalstvo? Danes po vsem tem, kar sem med potjo videl, smem reči, da je vsak odgovor na to vprašanje nepotreben.

Glasilo narodnih socialistov v Gdansk »Danziger Vorposten« piše:

»Razgovor, ki jih bo z nemško vlado v kratkem imel zunanji minister Chvalcowski, bodo vodile žele, da se začne čim prej doba dobrega sosedstva in prijateljskih odnosov med Nemčijo in CSR. Gre za to, kako bi bodoče sodelovanje med obema državama organizirali in kakšno obliko mu bodo dali. Nobenega dvoma ni, da bo v novem položaju prej ali slej prišlo do vojaške zveze med Nemčijo in Češkoslovaško, dalje do carinske zveze in do denarne unije. To praktično sodelovanje med Nemčijo in CSR se bo začelo potem, ko bo izvedena razmejitev in ko bodo rešena tehnična vprašanja o bodočih prometnih zvezah med obema državama.

»Deutsche Allgemeine Zeitung« docela odobrava stališče prške vlade in pravi: »Zelo simpatično je, da Praga z notranjo disciplino in doslednostjo na novo gradi svojo državo. Ker so slabi časi za suetskile Nemce že minili, lahko spremljamo napore Čehov, da si ustvarijo novo bodočnost, s spoštovanjem, kakor ga zasluži vsak oar napor v tako težkih časih. Praga se je na razne načine pogodila s Poljaki, Madžari in Slovaki in Podkarpatsko Rusijo. Vse to je pokazalo, s kolikšnim smislom za stvarnost razpolaga češki narod.

Diplomatski urednik berlinskega lista »Berliner Börsen Zeitung« razlaga odhod 10.000 italijanskih prostovoljcev iz Španije in pravi:

»Ukrep italijanske vlade nudi Veliki Britaniji možnost, da uveljavi sporazum od 16. aprila t. l. Uveljavljanje tega sporazuma bi pomenilo začetek popuščanja napetosti v Sredozemlju. Tudi Francija ne bo nasprotno temu sporazumu, odkar je sama priznala italijanski imperij. Rim in Burgos sta storila svoje. Sedaj je tudi na drugi strani, to je v Parizu in v Barceloni, potrebno enako postopanje.

Pariški listi še nadalje komentirajo Hitlerjev govor v Saarbrücken. »Ezcellsiore« pravi med drugim:

»To ni bil govor človeka, ki gleda z zadovoljstvom na svoje delo. V ostalem pa je kancler govoril tako, kakor pred monarkovskim sporazumom. Francija se ne sme odredi nadaljnjim naporom za ohranitev mira, ker je predvsem od nje in Velike Britanije odvisno, ali bo monarkovski sporazum odprl pol k splošni ureditvi odnosov v Evropi ali ne. Francija se mora zavedati, da pomeni borba za mir zares borbo.

Vsi londonski listi objavljajo dolge izvečke iz sinočnega govora ministra Hoarea Belishe o potrebi večje oborožitve v Veliki Britaniji. »Times« poudarja:

»Velika Britanija ne sme biti v vojaškem pogledu odvisna samo od sreče. Adolf Hitler je v nedeljo dejal, da ne more dopustiti, da bi bila Nemčija brez vojske prepuščena na milost in nemilost drugih. Podobno pa je tudi ministrski predsednik Chamberlain izjavil, da slaba oborožitev najbolj ovira delo diplomacije.

Madžari z glavo skozi zid

Slovaški delegat Turčanski pri Hitlerju Dr. Tiso pričakuje ugoden razvoj - radi Nemčije

Bratislava, 12. oktobra. TG. Največja senzacija češkoslovaško-madžarskih pogajanj je brez dvoma bil nenaden odlet slovaškega delegata ministra Turčanskega v Nemčijo k Hitlerju. Slovaki so v teku včerajšnjega popoldne sprevideli, da Madžari vztrajajo pri svojih nemogočih zahtevah, da bočejo z glavo skozi zid in da nikakor nečejo odjenjati. Slovakiom ni preostajalo drugo, kakor da se posvetujejo z ono velesilo, ki je v monarkovskem sporazumu pokazala, da ima nadoblast nad dogajanjem v srednji Evropi. Sklenili so, da pošljejo svojega delegata Turčanskega v Berlin, kjer naj pri berlinski vladi doseže sporazum glede bodoče meje med češko-Slovaško in Madžarsko.

Po poročilih iz Berlina je bil Turčanski takoj sprejet od najvišjega predstavnika oblasti nemškega rajha, s katerimi se je dolgo razgovarjal. O vsebini razgovorov ni ničesar znano. Nemško večerno časopisje rablo namiguje, da bo Nemčija vplivala na madžarsko vlado, da naj odjenja, ker bi njenih zahtev velesile ne moglo odobriti. V Bratislavi z veliko nestrpnostjo pričakujejo povratka Turčanskega.

Na Madžarsko je ta nepričakovani preokret, s katerim je bila Nemčija vržena v pogajanja v Komarno kot posrednica in odločilni činitelj, vplival porazno.

Dr. Tiso izjavlja:

„Nadejamo se preobrata“

Komarno, 12. okt. AA. (Havas) Dopisniku »Havas« je predsednik slovaške vlade dr. Tiso po povratku iz Bratislave izjavil: Nadejamo se preobrata v pogajanjih, in sicer zadovoljivega preobrata. Češkoslovaška delegacija se je ob 10 dopoldne zbrala pod predsedstvom Tisa v prisotnosti generala Krne in Zidovskega ter Parkanija, guvernerja Podkarpatske Rusije. Pri tem sestanku so člani delegacije razpravljali s strokovnjaki o protipredlogih, ki jih je v teku planarne seje izdelala češkoslovaška vlada. V krogih, ki so blizu češkoslovaški delegaciji, mislijo, da je preobrat, katerega danes pričakujejo, v zvezi z zelo pomirljivim stališčem Nemčije, ki je baje pristala na to, da vrne Češkoslovaški 2000 Čehov iz petega okupacijskega pasu. To novo stališče Nemčije spravlja v zvezo s potovanjem ministra Turčanskega v Berlin.

Komarno, 12. okt. V pogajanjih med madžarsko in češkoslovaško delegacijo so se pokazale izredno velike težave. Zdi se, da bi Slovaki v najboljšem primeru bili pripravljeni odstopiti Madžarom devet okrajev, v katerih je madžarsko prebivalstvo res v večini. Madžari pa stavljajo veliko večje zahteve, katerih pod nobenim pogojem Slovaki niso pripravljeni sprejeti. Češkoslovaško vojaštvo je s močnimi kolonami zasedlo vso mejo proti Madžarski. Danes je prišel v Komarno tudi pred. praške vlade general Syrov.

Uradno poročilo

Komarno, 12. oktobra. b. Nocoj je bilo izdano sledeče uradno poročilo o pogajanjih:

Strokovnjaki obeh delegacij so se sestali danes ob 9 in so imeli razgovore do 12. Ob 13 pa sta obe delegaciji sestali k plenarni seji. Ta seja je trajala pol-druugo uro. Prihodnja seja bo jutri opoldne. Pred tem bosta obe delegaciji stopili v zvezo s svojimi vladami ter zahtevali nova navodila. Šef madžarske delegacije Kanya je zaradi tega odpotoval v Pešto.

»Ne začenjajmo svojega novega življenja zopet brez Boga«

Praga, 12. oktobra. m. Vsi češkoslovaški listi soglasno pozivajo ljudstvo, naj začne okrnjena češkoslovaška z novim življenjem. Glede tega je zanimivo pisanje glavnega glasila Češkoslovaške ljudske stranke, ki jo vodi mgr. Sramek. »Lidovy Listy« v svojem uvodnem članku pripisujejo dosedanje neuspehe češkoslovaške prejšnjim vodilnim krogom. Članek je napisan pod naslovom »Ne začenjajmo svojega novega življenja zopet brez Boga!« Med drugim v tem članku stoji tudi tole: Leta 1918. češkoslovaška ni začela svojega državnega življenja v imenu Sina Božjega, temveč je preganjala Cerkev. Vsi danes vidijo, da je bil to greh in zabloda, ki se je maščevala nad vsem narodom.

Čehi so rešili vse orožje iz sudetsko-nemških krajev

Praga, 12. oktobra. TC. Poučeni krogi pravijo, da se je Čehom posrečilo, da so iz trdnjavskega pasu, ki je sedaj v rokah Nemčije, odpeljali vse, kar so mogli premakniti z mesta. Sama betoniranih zgradb niso mogli odpeljati. Razrušiti jih pa po monakovskem sporazumu niso smeli. Ostalo je tudi nekaj vzidane železa. Toda topovi, da najtežji, so bili vsi pravčasno demontirani in odpeljani. Izvedenci pravijo, da je to bila ena najtežjih nalog češke vojske, da je v tako kratkem času mogla opraviti v kraj najbolj dragoceno orožje. Ko so nemške čete prišle do trdnjavskega pasu, so ga našle popolnoma izpraznjene. Utrdbe so na nemške vojske strokovnjake napravile globok vtis, ker so videli, da so bile zgrajene po najmodernejših vidikih. Utrdbe Nemčiji ne bodo koristne in je verjetno, da jih bo nemško vojsko vodstvo dalo podreti.

Težave z begunci Nova Češka ne mara Judov

Praga, 12. oktobra. Veliko število beguncev, ki so pribežali v Prago in se razdelili po vsej češki zemlji, dela oblastem vedno večje težave. Tu gre v prvi vrsti za Jude nemške narodnosti, katerih je več kot 100.000 pribežalo iz ozemlja, ki so ga zasedli Nemci. Ker je na Češkem že prej bilo razmeroma veliko število Judov, postaja nov dotok judovskih emigrantov prava nadloga in to zlasti zaradi tega, ker gre za ljudi, ki bi hoteli biti zaposleni v inteligenčnih poklikih. Zadnje dni so zborovali praški zdravniki in advokati in zahtevali, da oblasti s primernimi ukrepi zaščitijo češki element v teh strokovnih panogah.

Razen Judov je pribežalo tudi nekaj stoletišč Nemcev marksistov in zasledenega ozemlja. Praška vlada je odločena, da vse te begunce, ki niso češke narodnosti, zavrne nazaj. Zaenkrat postopa zlepa, tako da jim preskrbi brezplačni transport do meje. Oni pa, ki ne bi hoteli iti prostovoljno,

Francija premešča veleposlanike Novi krediti za oboroževanje

Pariz, 12. okt. AA. (Havas) Po poročilih, ki prihajajo iz krogov blizu vlade, je bilo na današnji seji vlade sklenjeno, da pride dosedanj francoski poslanik v Berlinu Francois-Poncet v kratkem v Rim. Coulondre, poslanik v Moskvi, bo postavljen na mesto Ponceta v Berlinu, a Massioli, direktor političnega oddelka v zunanjem ministrstvu, bo imenovan za poslanika v Ankari. Na svoji seji vlada še ni uradno imenovala poslanikov na njihova nova mesta, ker so prej zahtevala pristaneke zainteresiranih držav. Dekreti, ki so bili podpisani danes popoldne, spadata k načrtu, ki ga pripravlja vlada za poživitev gospodarskega in finančnega življenja. Na eni izmed prihodnjih sej bo vlada pretresala ukrepe, ki jih nameravajo izdati predsednik vlade in ostali ministri.

Pod predsedstvom predsednika republike Lebruna je bila danes v Elizejski palači seja vlade. Zunanji minister Bonnet je podal poročilo o zunanjem položaju. Na predlog ministra Reynauda je bil podan ukaz o premetitvi upravnih uradnikov. Daladier pa je predložil v podpis ukaz, s katerim se pooblašča ministrstvo za narodno obrambo, da lahko v letu 1938 otvori izredne kredite v višini 1.420 milijarde za razne vrste in panoge narodne obrambe. Mornariški minister Campinchi je dal v podpis ukaz, s katerim se mornariškemu ministrstvu dovoljuje, da porabi iz izrednih kreditov 887 milijonov frankov.

Državljska vojna v Palestini

Jeruzalem, 12. oktobra. AA. DNB. Tudi tokom večeršnjega dne je prišlo na več krajih v Palestini do krvavih in deloma zelo resnih spopadov. V Nablusu so se spoprijeli Arabci z britanskimi četami. Stirje Arabci so padli. V mestu je proglašena prepoved zbiranja na ulicah. V vasi Balaja, južnozapadno od Jeruzalema, je prišlo prav tako do borbe med Arabci in britanskimi četami. V teh bojih so sodelovala tudi letala in tanki. Arabci beležijo več izgub, na britanski strani pa je padel en vojak, eden pa je bil ranjen. Nad Jeruzalemom so pozno ponoči letela letala zaradi spopadov v južnozapadnem delu mesta. Do spopadov je prišlo tudi na cesti Haifa-Tel-Aviv ter Haifa-Balbus. V galilejski pokrajini so Arabci uničili vse tele-

Prostovoljci zapuščajo Španijo

Burgos, 12. oktobra. AA. (Reuter) Tajnik londonskega odbora za nevmešavanje v španske zadeve Heming je izredno zadovoljen s sprejemom, ki mu je bil prirejen v Burgosu. Izjavil je med drugim, da ne smejo od njegove misije pričakovati nobenih posebnih dejanj, ker je v glavnem informativnega značaja. Njegovi napori za osvoboditev za nekaj sto britanskih ujetnikov, ki bodo izmenjeni z italijanskimi ujetniki v republikanski Španiji, so uspešno zaključeni. Italijanski ujetniki bodo odpravljeni na angleških ladjah na Maloreo. Britanski ujetniki, ki se nahajajo v Valenciji, pa bodo v skupinah po 20 izročeni britanskemu vicekonzulu v San Sebastianu, odkoder bodo preko Francije odpisani domov.

Rim, 12. oktobra. AA. (Stefani) Italijanski legionarji, ki se vračajo iz Španije, bodo formirani v dve diviziji in se bodo vrnili v domovino preko Neaplja na štirih italijanskih ladjah 25. t. m. Njihovega sprejema v Neaplju se bo udeležil tudi italijanski kralj.

Rim, 12. oktobra. b. Umik 10.000 prostovoljcev

pa bodo izgnani v Nemčijo, kamor spadajo. Češka namreč nikakor ne bi hotela, da bi ti nemški marksisti mogli s svojim delovanjem dati kdaj povod za vmešavanje kakšne tuje sile v češke notranje-politične razmere. Razen tega pa imajo Čehi sami ogromno število lastnih beguncev, zlasti uradnikov, katere bo treba v novih razmerah preskrbeti.

»Delavske kolone«

Praga, 12. oktobra. AA. (ČTK). Vlada generala Sirovega pripravila več zakonskih predlogov o organizaciji dela, kar je ministrski predsednik potrdil v zvezi z ukrepi za demobilizacijo in s posledicami zmanjšanja državnega ozemlja. Izmed predlogov vzbuja pozornost zlasti namera ustanovitve delovnih taborov za nezaposlene delavce in še posebej za vojake, ki bi po demobilizaciji ne našli zaposlitve. Ti tabori bodo izvajali dela splošno koristna in bodo organizirani po vojaškem vzoru. Osebe, ki bodo delale v teh taborih, ne bodo dobivale podpore za bresposelne, toda imele bodo stanovanje in hrano v taboru ter bodo razen uniforme prejemale tudi hranice. Člani njihovih družin pa bodo dobivali denar. Računajo, da bo nov zakonski načrt vsaj začasno preskrbel primerna življenjska sredstva velikemu številu nezaposlenih, kar bo imelo tudi ugodne moralne učinke na ljudi, katerih razpoloženje bi bilo sicer obupno.

Podkarpatski Rusini so postali samoupravni Rusinsko vlado je sestavil poslanec dr. A. Brody

Praga, 12. okt. Na današnji dopoldanski seji je češkoslovaška vlada potrdila sestavo avtonomne podkarpatske vlade, za katero so se sporazumeli ruske stranke na sestanku 8. oktobra v Užhorodu.

V vladi so zastopniki vseh podkarpatskih strank, in sicer stirije ministri ter dva tajnika. Predsednik vlade je dr. And. Brody, ministri Bačinsky, Revay, Fečik, tajnika pa Vološin in Pješčak.

Ker so s tem v osrednjo vlado prišli tudi slovaški in ruski ministri, je osrednja češkoslovaška vlada sestavljena zdaj takole:

ministrski predsednik in minister za državno obrambo general Sirovy;
zunanji minister dr. Chwalkovsky;
notranji minister dr. Jan Černy;
finančni minister dr. Josef Kalfus;
pravosodni minister dr. Vlad. Fajnor;
minister za trgovino in industrijo Jindřich Karvas;

železniški in poštni minister general Vlad. Gajdoš;
minister za javna dela general Karel Husárek;

poljedelski minister Ladisl. Feirabend;
zdravstveni minister dr. Peter Zenkl;
prosvet. minister dr. Stanislav Bukovský;
propagandni minister inž. H. Vavrečka;

21 milijonov za železnico Črnomelj-Vrbovsko

Belgrad, 12. oktobra. V gradbenem oddelku prometnega ministrstva je bila danes licitacija za l. del (7 km) proge Črnomelj-Vrbovsko. Sprejeta je bila ponudba gradbe: odjetja Jelšingrad, ki je znano in ugodno eno podjetje v naši državi, in sicer za vsoto 2.118.000 din. Poleg ponudbe tega podjetja sta bili vloženi še dve ponudbi, in sicer gradbenih podjetij Bezič iz Zagreba in Veličkovič iz Belgrada.

Maribor dobi 2 milijona za plinarno in novo carinarnico

Belgrad, 12. okt. m. V Belgrad je dopotoval mariborski mestni župan dr. Alojzij Juvan ter je v mestnih zadevah posredoval pri več ministrih. Tako je v finančnem ministrstvu posredoval zaradi odobritve dvamilijunskega posojila za modernizacijo mariborske plinarne. Finančni minister Letica je najete dvamilijunskega posojila odobril ter bo sedaj mariborska mestna uprava napravila zadnje svoje podjetje aktivno, ker je dosedanja mariborska plinarna zaradi sta-

Predvolilna razgibanost v Belgradu

Bivši poslanci pospravljajo — Kandidati prihajajo v ogromnih trumah

Belgrad, 12. oktobra. m. Čeprav je minilo šele dva dni, odkar je bila Narodna skupščina razpuščena in razpisane nove volitve, se že v Belgradu na vso moč čuti, da prihajamo v volilno borbo. Povsod je govor o volitvah. V Belgrad so pričeli v velikem številu prihajati bivši narodni poslanci, ki mislijo tudi pri decembrskih volitvah poskusiti svojo srečo. Ze danes so pričeli prihajati v Belgrad tudi novi kandidati v ogromnem številu. Nekateri od njih so že stari belgrajski znanci, drugi pa novi, ki bi se radi spustili pri decembrskih volitvah v borbo za zaupanje ljudstva. Vsi ti ljudje imajo eamo to vročo željo, da bi bili sprejeti pri ministrih, od katerih je odvisno, če bodo sprejeti na liste ali ne. Zato v trumah prihajajo v razne kabinete in prosijo za sprejem.

Bivši poslanci se po prihodu v Belgrad podajajo najprej v Narodno skupščino, v kateri so preživeli precej dobrih dni. Zbirajo se po politični pripadnosti v svoje klube, pregledujejo pošto v svojih miznicah in ob črni kavi uničujejo stara pisma. Nato pa s svojimi tovariši razglablajo o nastalem položaju. Nekateri se bridko pritožujejo, da se jim v okraju pojavljajo novi kandidati, predvsem oni iz predšestojanarske skupščine, ali pa čisto novi ljudje. Čeprav je bilo danes v skupščini precej poslancev, vendar v njej ni bilo one živahnosti, ki je tako značilna za skupščinske prostore. Vse je bilo nekam mirno, zamišljeno. Posebno se je to opazilo v skupščinskih opozicijskih klubih.

Opozicijski poslanci so nekam čudno zaprti vase. Človek že na prvi pogled vidi, da iščejo na vse strani resnične poti. Posebno se je to videlo pri poslancih JNS, ki so od vseh najbolj zbežani in ne vedo ne kod ne kam. Del teh poslancev se zavzema za to, naj bi JNS šla na volitve skupno z opozicijo, drugi pa zagovarjajo volilni sporazum z JRŽ. Isto stališče zavzemajo tudi ostali skupščinski opozicijski klubi.

Vodstvo srbijanske izvenskupščinske opozicije je zborovalo tudi danes dopoldne in popoldne. Po večeršnjem in današnjem dopoldanskem prekanju so morali Srbijanci popustiti in pristati na to, da bo nosilec opozicijske liste dr. Maček in ne stari Aca Stanojevič ali pa Ljuba Davidović, kakor so zahtevali bivši demokrati.

Po tem doseženem sporazumu so se pa opozicionalci začeli znova lasati med seboj glede števila kandidatov za vsako politično skupino. Večina kandidatov zahtevajo zase bivši demokrati. Temu pa nasprotujejo radikalni nezadovoljenci in bivši zemljoradniki. V tem vprašanju do sporazuma še ni prišlo. Srbijanski opozicionalci na izid decembrskih volitev ne gledajo preveč optimistično, zato so pa pripravljene sprejeti pod svoje okrilje vsakogar, ki se jim le ponudi. Tako so danes tukajšnji politični krogi vedeli povedati, da se srbijanski opoziciji na vso moč ponuja JNS, nadalje, da bi radi zanj nastopali tudi ljotičevci. Boža Maksimović in še nekaj neznatnejših političnih skupin. O te mvdvstvo srbijanske opozicije še razpravlja. Končen sklep še ni sprejeto. Tudi še ni znano, kaj bo na vse to rekel dr. Maček, določen nosilec opozicijske liste. Vsekakor bi bila precejšnja politična pikanterija za vso politično javnost, če bo n. pr. na opozicijski listi sedel poleg dr. Mačka nosilec petomajskega režima Bogoljub Jevčič, petomajski notranji minister Velja Popović, pravosodni minister dr. Kojić, sami stebri petomajskega režima, ki so vse tedanje opozicionalce proglasili za privržence Janka-puste. Za primer, če se bo srbijanska opozicija usmiliła JNSarjev, bo na listi dr. Mačka kandidiral tudi Peter Živković. Kakor pa rečeno, o tem opozicija še ni sprejela nobenega konkretnega sklepa ter te reči sporočamo samo po časniskarski dolžnosti. Dejstvo je samo to, da je JNS že v izredno težkem položaju in da išče rešitve na vse strani. Zaradi tega je sklicala za jutri, 14. oktobra, sejo glavnega odbora.

Iz Zagreba je prispel v Belgrad danes tudi dr. Kramer.

Današnja »Politika« objavlja iz Zagreba vest, da so večeraj tamkaj zastopniki JNS iz Slovenije sklenili, da bodo šli na volitve z dr. Mačkom. »Vreme« objavlja prav tako zaradi ponudbe JNS poročilo, v katerem pravi, da dr. Maček ne namerava vzeti na listo nobeneza JNSarja, da pa nima seveda nič proti temu, če JNSarji oddajo zanj svoje glasove. Prihodnje dni bo v tem oziru položaj še jasnejši.

Koliko kandidatnih list bo pri decembrskih državnozbornih volitvah, bo pa znano šele 26. novembra. Ta dan je namreč zadnji dan, ko se morajo vse liste predložiti kasacijskemu sodišču v Belgradu. Kasacijsko sodišče mora predložene kandidatne liste pregledati in potrditi ali pa zavrniti najkasneje v treh dneh ter bo zaradi tega končnoveljavno znano šele 29. novembra, koliko vsedravnih kandidatnih list bo imeli pri prihodnjih poslanskih volitvah.

Belgijski kralj v Parizu Prišla je tudi prestolonaslednica Italije

Pariz, 12. oktobra. AA. Havas: Sprejem belgijskega kralja Leopolda je bil enostaven in preprost. Na peronu, kjer se je ustavil dvorni vlak, je bilo vse zastro z zastori rdeče barve in obloženo z zelenjem. Kralj Leopolda so pozdravili številni zastopniki civilnih in vojaških oblasti. Kralj Leopold je bil oblečen v uniformo brigadnega generala belgijske vojske ter je nosil na prsih lento legije časti. Spremljal ga je ministrski predsednik in zunanji minister Spaak. Predsednik republike Lebrun in njegova gospa sta privedla danes kosilo v čast belgijskega kralja Leopolda in belgijske kraljice-matere Elizabete, v katere spremstvu sta se nahajala še princesa Piemontska in grof Flandrski.

Pariz, 12. oktobra. AA. (Havas). Poleg drugih francoskih in belgijskih mest slavi danes tudi Pariz spomin na kralja Alberta I. Na vseh javnih poslopih vise francoske in belgijske zastave, katere je mogoče videti tudi na številnih zasebnih hišah. Svečanost odkritja spomenika se bo začela ob 14.45 v prisotnosti kralja Leopolda, kraljice-matere Elizabete, princese Piemontske, grofa Flandrkega, predsednika francoske republike ter mnogih drugih uglednih francoskih in belgijskih osebnosti. Spomenik se nahaja na trgu Concorde ter predstavlja kralja Alberta na konju. Na spomeniku se nahaja napis: Plemenitemu belgijskemu kralju Albertu postavlja spomenik hvalažna Francija.

Pariz, 12. oktobra. AA. (Havas). Soprog italijanskega prestolonaslednika princesa Piemontska je prispela danes v Pariz ob 8.10. Na postaji so jo sprejeli in pozdravili odpravnik italijanskega poslanstva z vsem poslaniškim osebjem. Polkovnik Tasain v imenu predsednika republike Lebruna ter šef protokola v imenu zunanjega ministra Bonetta. Poleg teh so bili na postaji tudi belgijski poslanik, madžarski poslanik, pariški župan general Breccard, ki je predsednik odbora za postavitve spomenika kralju Albertu. Pri izhodu iz postaje je soprogo italijanskega prestolonaslednika pozdravila velika množica Parizčanov, ki so se zbrali na ulici.

Belgrajske novice

Belgrad, 12. oktobra. V Belgradu se mudi predsednik društva nižjih poštinih uslužbencev g. Josip Penko iz Ljubljane, ki je posredoval v zadevah poštinih uslužbencev iz Slovenije pri pravosodnem ministru in pri senatorju g. Smodeju. Gospod Penko se je v poštinem ministrstvu zavzemal za nove namestitve poštinih uslužbencev in za napredovanje tega osebja. Nocoj je bil sprejet pri poštinem ministrstvu g. Cvrkič v zadevi povišanja plač in prevredbe v zvaniki vseh onih uslužiteljev, ki imajo že 10 let državne službe. Resorčna ministra je prosil, naj ukrene vse potrebno, da bodo majhni poštini uslužbenci lahko čimprej delali strokovne izpite. — Jutri ga bo sprejel notranji minister g. dr. Anton Korošec.

Belgrad, 12. okt. m. V Belgrad je dopotoval predsednik Gasilske zveze kraljevine Jugoslavije g. Snoj iz Ljutomer. V gasilskih zadevah je posredoval pri novem ministru za telesno vzgojo naroda Mastrovicu, sprejet je bil tudi pri notranjem ministru dr. Korošcu.

»Car vseh Rusij« umrl

Pariz, 12. oktobra. TG. Tukaj je po daljši bolezni umrl v ameriški bolnišnici veliki knez Ciril, imenovan »car vseh Rusij«, do katerega naziva mu je dal pravico položaj šefa vladarske hiše Romanov. Cirilova sestra je žena grškega princa Nikolaja. Brata pa sta velika kneza Andrej in Boris. Pokojni veliki knez Ciril je bil potemtakem ujec anglejski vojvodinje Kentse, sestre kneginje Olge. Nasledstvo naslova in položaja prevzame njegov 21 letni sin veliki knez Vladimir Cirilovič.

Nemčija zahteva afriške kolonije nazaj

London, 12. oktobra. TG. Reuter poroča, da se v Angliji pripravljajo, da bodo z vsemi silami

organizirali odpor proti temu, da bi se angleške kolonije Tankanija v srednji Afrike vrnile nazaj Nemčiji. To zahteva je menda Hitler postavil v svojem razgovoru s Chamberlainom v Berchtesgaden. Tankanija je bila nekdanja nemška kolonija in se je imenovala: Nemška vzhodna Afrika. V Londonu naglašajo, da bi bila izguba Tankanike smrten udarec za angleške interese v Afriki, ker bi angleški imperij izgubil neposredno zvezo med Egiptom in Južno Afriko in s tem osrednjo os svojo afriške veljave.

Sofija, 12. oktobra. AA. (Havas). Morilec načelnika bolgarskega generalnega štaba generala Pejjeva je sredi umrl, ne da bi bil prišel k zavesti. Smrt je nastopila zaradi krvavitve v možganih.

Duhovščina v novi Španiji

Španski primas, kardinal Goma, je izdal poslanico z naslovom »Po dveh letih«, v kateri opisuje položaj duhovništva v novi Španiji po dveh letih državljanske vojne. Zaskrbljeni kardinal v pretrganih besedah opisuje nove razmere, ki so z državljansko vojno nastale v dušnem pastirstvu in katerih posledice bo še dolgo čutila vsa Španija. Poslanica govori iskreno, brez kakršnegakoli oledavanja, in čeprav se neposredno nanaša le na toledsko škafijo, je v njej povzet splošen položaj, v katerem bo moralo dušno pastirstvo sprejeti sedanjo Španijo in v njej spet vzbuditi smisel za vrednote, ki jih je državljanska vojna tako globoko razvednotila.

Ze nekaj let sem je prava vzgoja in izobraževanje duhovniškega naraščaja zaradi skrajno razvrženih zunanjih razmer skoraj nemogoče. Zlasti od 18. julija 1936 je cerkev v Španiji utrpela veliko škodo. Od 38 bogoslovnih semenišč so jih rdeči 29 porabili v vojaške namene in je nekateri tudi Francova oblast še pridržala tej svrhi. Semenišča, ki jih rdeči niso mogli porabiti za vojaške namene, pa so bila porušena in gre škoda v milijone. Okrog ene šestine vseh duhovnikov v Španiji je bilo pomorjenih. Se hujše pa je to, da sedaj ni ne učnih in vzgojnih moči, ker so profesorji, ki so se ostali pri življenju, zaposleni v aktivnem dušnem pastirstvu; samo v škofijah, ki so prišle že pod Francovo oblast, pa je bilo 35 bogoslovnih profesorjev pomorjenih in jih sedaj ni od nikoder nadomestiti.

Na ozemlju, ki je bilo dalj časa pod oblastjo rdečih, se običajno pozna splošno razkristjanjenje, ki se je začelo že pred l. 1936, in ga je oblast s svojimi laičnimi zakoni, s katerimi je Cerkev ponižala da malenkostne privatne ustanove, veskozi podpirala. Iz takega ozračja pa se težko javljajo duhovniški poklici. Pa tudi v nacionalni Španiji za duhovniški naraščaj razmere niso bile bog ve kako rožnate. Vojna že sama po sebi je slab vodnik k čednosti, pa čeprav ima za svoj končni smoter plemenite namene. Napredovalo je junstvo in pogum, krščanska vzgoja, iz katere rastejo duhovniški poklici, pa je ostala zanemarjena. Nad 500 bogoslovcev se je prostovoljno javilo v Francovo vojsko, nad 1300 mladih duhovnikov je bilo poklicanih pod orožje in so bili poslani na fronte na vse strani, kjer je besnela državljanska vojna. Župnije pa so ostale brez dušnih pastirjev in nobena redkost ni več, da ima po en duhovnik do 5 župnij. Ob vsem tem izginja religiozno življenje, ker ni zunanjih sredstev, s katerimi bi ga bilo mogoče vzdržati ali na novo vzbuditi. Slednjič se ima tudi katoličanstvo v novi Španiji boriti s težkimi gospodarskimi razmerami, ker ob tolikih ruševinah je pomankanje na vseh straneh in se težko zberejo sredstva za nova semenišča, ki jih v večini župnij še za tekoče izdatke primanjkuje.

Po teh ugotovitvah dejanskega stanja, ki izzvene skoraj v pesimističnem tonu, preide španski kardinal v drugi, ki mu je dal naslov »Upanje«. Tu slika veliki idealizem, ki raste iz ljubevta. Zlasti tolažilna je okolnost, da je danes ljudstvo še bolj vdano duhovnikom in si jih vroče želi. Dejstvo, da je rdeča oblast s tako krvoločnostjo padla prav po duhovnikih in prve udarce namerila nanje, je duhovščini dvignilo ugled in je veliko pridobila na pomenu. Ljudstvo je izprevidelo, da je duhovščina pač važen stan, če je tako zalezovana in kakor pač more veliko daruje za nove cerkve, za semenišča, za duhovnike, da bi si jih obdržalo in vse to vzbujala velike upanje, da se bo vrnilo tudi pravo versko življenje in v njim duhovniški poklici. Kakor že tolikokrat v zgodovini, je tudi po koncu španske državljanske vojne pričakovati, da bo »sangui martirum semen Christianorum«, da bodo iz krvi mrtvih duhovnikov vstali novi in obnovili verskega duha v Španiji.

Državne tekme v jadralnem letenju

Belgrad, 12. oktobra. AA. Da pospeši jadralni šport, je minister za telesno vzgojo pooblastil jadralni klub v Belgradu — ker v Jugoslaviji še ne obstoji jadralna zveza, naj organizira državno prvenstvo v jadranju z jadralnimi letali na razdaljo 22 km za leto 1938. Ministrstvo je razpisalo prehodni pokal. Tekme bodo 22. in 23. oktobra pred komisijo ministrstva za telesno vzgojo po mednarodnih predpisih za jadralne tekme ter po posebnem pravilniku, ki ga bo predpisalo ministrstvo, in po tehničnih podrobnostih, ki jih bo določila komisija.

Tečaji trgovskega ministrstva

Belgrad, 12. oktobra. AA. Državni zavod za pospeševanje industrije in obrtništva pri ministrstvu za trgovino in industrijo bo priredil od dne 1. novembra letos na državni meščanski šoli v Zemunu tri tečaje. 1. Tečaj za krojaške mojstre, 2. tečaj za ključavničarske mojstre in 3. tečaj za pismenost, knjigovodstvo, zakonodajo, računstvo in geometrijo. Večina so vsi ti tečaji brezplačni ter bodo trajali tri mesece. Vpis traja do 10. novembra letos pri ravnatelju državne meščanske šole v Zemunu.

KULTURNI OBZORNIK

Joža Herfort: Živa mavrica

Založilo društvo »Razvoj«. Videm-Dobrepolje. 160 strani.

Dr. Joža Herfort, znani slovenski lovski pisatelj, je izdal zbirko svojih črtic o prirodi v posebni knjigi velikega salonskega formata ter ji dal značilen naslov »Živa mavrica«. Kot mavrica živo se kaže življenje v vseh svojih pojavih v tej knjigi, s katero po Erjavcu vsaj med Slovenci zopet živ pripovednik naravoslovcev, ki pa je obenem še ilustrator svojih živalskih črtic in lovskih dogodivščin. »Po dole in bregih sva hodila, čitajoč knjigo, ki jo je napisal On, ki je začetek in konec vsega. Pojdi v naravo, kliče te, toda vedi: Svetliše je narava, ne oskrunjavaj jo!« to je motto, ki ga je pisatelj postavil na konec knjige, da še enkrat opozori bralca, da je tu v knjigi bral samo opis tiste narave, ki ga s vsemi svojimi čarji vabi k sebi; toda bliža naj se ji z ljubeznijo in razumevanjem.

V uvodni črtici na alegorični način pove, da so njegova štiri dekleta bila — Pomlad, Poletje, Jesen in Zima, torej narava v vseh svojih letnih časih in spremembah. Nato pa sledi skoraj 80 naravnih silhueta, drobnih črtic, počinu in osebnosti običajnih silueta ptic v živali na ozadju narave in čustvene pokrajine, včasih lovski spomini, včasih razpoložbenjski opis. Vanj lepo vpleta nazorno postavbo živalce, najrajši ptice, njene dobre in slabe stvari, na način, da vpliva večkrat tudi vzgojno in poučno, dasi to zadnje ni njegov namen. V lepih čustvenih odtiskih in pokrajinskih razpoloženju daje Herfort ne toliko naravoslovne opise kot v leposlovno silhueto ujetu živo postavbo živali. nekako tako, kot je češki pisatelj Baar naslikal »Črtice iz življenja ptic«, ki jih je svoj čas

Prvi slovenski Akademiki

Belgrad, 12. oktobra. AA. V imenu Nj. Vel. kralja, z ukazom kr. namestnikov, na predlog prosvetnega ministra so za prve redne člane v Akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani postavljeni: V filozofsko-zgodovinskem oddelku dr. Aleš Ušeničnik, redni prof. bogoslovne fakultete v p. Redni profesorji filozofske fakultete v Ljubljani: dr. Rajko Nahtigal, dr. Kidrič Franc, dr. Milko Kos, dr. Franc Ramovš.

V pravnem oddelku: dr. Leon Pitamic, poslanik v p. in redni profesorji pravne fakultete v Ljubljani: dr. Metod Dolenc, dr. Gregor Krek, dr. Polec Janko, dr. Kušej Rado.

V matematično-prirodoslovnem oddelku: dr. Rihard Zupančič, redni prof. teh. fakultete v Ljubljani, dr. Plemelj Josip, prof. fil. fakul. v Ljubljani, dr. Hadži Jovan, redni prof. fil. fakul. v Ljubljani.

V umetniškem oddelku: Oton Zupančič, književnik v Ljubljani, Matija Jama, slikar, Franc Finžgar, književnik, arhitekt Jože Plečnik, redni prof. teh. fakul., in Jakopič Rihard, slikar v Ljubljani.

Priprave za volitve — volilni imeniki

Vlada, imenovana 3. septembra 1931, katere predsednik in notranji minister je bil Peter Živkovič, od Slovencev pa so bili v njej dr. Kramer kot gradbeni minister in Ivan Pucelj kot minister brez portfelja, je še v mesecu svojega imenovanja glede volitev izdala dva zakona, po katerih se bodo opravile tudi pravkar razpisane volitve. Ker je uvedla javno in ustno glasovanje na zapisnik, je morala temu primerno izpremeniti tudi prejšnja določila glede volilnih imenikov, sestavljanja in predlaganja kandidatnih list, volitev samih in tudi štetja glasov.

Volilni imeniki so stalen seznam volilnih upravičencev. Vodi jih občine, ki jih morajo tudi sproti izpopolnjevati, ker volitev se more udeležiti samo tisti, ki je v volivnem imeniku vpisan, sicer je njegova volilna pravica prazna. Vsaka občina mora imeti toliko volilnih imenikov, kolikor je na njenem ozemlju volišč. Redno se volilni imeniki popravljajo in izpopolnjujejo v času od 1. do 31. januarja; voljaki pa se vpisujejo v volilni imenik takoj po odslužitvi roka. Najkasneje do 20. februarja vsakega leta morajo okrajna sodišča pregledati volivne imenike vseh občin svojega področja in jih primerjati z izvodji, ki jih hranijo v svojih arhivih. Od sodišča potrjeni so potem vse leto stalno razgrnjeni pri občinski upravi in vsakdo ima pravico pregledati, prepisovati jih in jih tudi razmnoževati. V Razglasu, ki napove, da so volilni imeniki razgrnjeni, mora biti tudi povedano, da nihče, ki v volivnem imeniku ni vpisan, ne more voliti.

Popravek volivnega imenika — da se kdo, ki še ni vpisan, vpiše na novo, ali da se kdo, ki je vpisan, izbriše — se more zahtevati pismeno ali ustno neposredno v prizadetem občinskem uradu, na okrajnem ali okrožnem sodišču (tu samo pismeno). Volivno pravico ima vsak moški državljan, ki je izpolnil 21. leto starosti, pravico biti vpisan v volilni imenik določene občine oziroma njenege določene volišča pa ima v tisti občini oziroma na področju tistega volišča, kjer že eno

leto nepretrgano biva. Državni in javni samoupravni uradniki imajo pravico do vpisa v volilni imenik tiste občine, kjer imajo svoj službeni sedež. — Zahtevo o popravku volivnega imenika je občinska uprava dolžna rešiti v 5 dneh po prejemu in zahtevajočega obvestiti o svoji rešitvi. Če obč. uprava preko tega roka na zahtevo molči, se to smatra, kakor da jo je odklonila, in zahtevajoči ima pravico do pritožbe na okrajno sodišče. Pravico do pritožbe pa ima tudi oni, zaradi katerega se stavlja zahteva za popravek volivnega imenika. Kot dokazila za take zahteve morejo služiti samo veljavne javne listine. Za vlogo, s katero se zahteva popravek volivnega imenika, kakor tudi za vse potrebne listine za izpiske iz cerkvenih knjig, izpričevala, potrdila o bivanju) se ne plačujejo nobene takse. Pač pa morajo pristojne ustanove na takih listinah označiti, da se izdajajo samo za popravilo ali izpopolnitev volivnega imenika. Pravico, zahtevati popravek volivnega imenika, ima vsak, ki uživa opravilno sposobnost.

Po § 15 zakona o volilnih imenikih se popravke teh more zahtevati po dnevu, ko je bil razglašen ukaz o novih volitvah, samo še 15 dni. Pozneje se zahteva za popravek volivnega imenika sicer lahko vložiti, toda ta nima vpliva na že razpisane volitve. Volitve se izvajajo po takim volivnem imeniku, kakor je bil 16. dan po razpisu volitev.

Velik pripomoček za orientacijo po volivnem imeniku je abecedni seznam vseh volivcev v občini, ki ga ima tudi sodišče.

Volivne pravice, čeprav je vpisan v volilni imenik, nima: 1. kdor je obsojen z izvršno sodbo na robijo ali zatočenje ali na strogi zapor ali zapor, daljši od leta dni; 2. kdor je obsojen z izvršno sodbo na izgubo častnih pravic za čas, dokler ta kazen traja; 3. kdor je v stečaju (konkurzu); 4. kdor je pod skrbstvom; 5. kdor je obsojen z izvršno sodbo na izgubo volilne pravice zaradi volilnih kaznivih dejanj.

JNS obupuje

Ljubljana, 12. oktobra.

Voditelj JNS v dravski banovini so imeli takoj po razglasu novih volitev v Ljubljani v Kazini velik posvet, na katerem so skušali nekaj določnega skleniti, kako naj nastopijo ob volitvah. Z 89 glasovi proti 4 je bilo sklenjeno, da je treba iskati zveze z druženo opozicijo, oziroma z dr. Mačkom. Takoj po sestanku se je dr. Kramer odpeljal v Zagreb, da pregleda teren, odtoč pa je nadaljeval pot v Belgrad. Dr. Marušič in dr. Puc pa sta se napotila naravnost v Belgrad, da tam poizvesta, kaj bi bilo treba ukreniti za politično rešitev.

V slovenskih krogih JNS so ta sklep vodstva sprejeli s kaj deljenimi občutki. Na sestanku je predlog o tem sodelovanju sicer prodril, krog, ki niso v neposrednem stiku z odborniki, pa ga na moč obsodijo. Vsi, ki so za gesli JNS videli kaj vsebine, se pritožujejo, da bi bilo s takim sodelovanjem JNS dokončno in za vedno konec in s tem tudi vsega njihovega tabora. Tudi ne morejo razumeti, da bi bila njihova stranka tako pri koncu, da bi se morala zgolj zaradi političnega računa in rešitve, ki s tem v Sloveniji ni prav nič bolj verjetna, vezati z dr. Mačkom, ki so ga toliko let na vsa usta proglasili za separatista, federalista itd.

Dr. Maček je seveda pripravljen priznati vsak glas, ki bi bil oddan zanj, ni pa dostopen — kakor nam poročajo iz Zagreba —, da bi zastopnike JNS sprejel na tisto kandidatno listo, na kateri bo on najbrž kot nosilec, ker ve, da s tem nikakor ne bi pridobil toliko glasov v Sloveniji, kolikor bi jih zaradi te nenaravne zveze izgubil na Hrvaškem.

Vsi pristaši JNS, ki so še kaj dali na svoje vodstvo, pa obžalujejo, da je prišlo do tako odkritega priznanja političnega poloma. Vsak javni

delavec, ki količkaj še more računati na zaupanje pri ljudstvu, bi se ob taki priliki obrnil nanj — ti pa so šli najprej v Zagreb in potem takoj v Belgrad prositi, naj jih reši! Kakor izvem, je od strani najbolj doslednih samozavestnih pričakovati zahteve, da je treba prav sedaj pokazati, koliko JNS premore.

Pogled v tisk

»Vidice« (elitno glasilo JNS in jugoslovanskega prosocializma): Slovani že po svoji duši ne morejo biti nestrpnimi proti nikomur, tudi proti Židom ne. Ne morejo, ker so prvenstveno mirno-ljubni in duhovni asimilatorji, ne pa oboroženi konkvistadorji. To kaže duh slovenskih književnosti, narodnih in leposlovnih, potem duh slovenske drame, igre in glasbe. To kaže tudi Tyrkveva reinkarnacija antičnega humanizma v slovenskem sokolstvu. To potrjuje tudi slovenska zadržnost in slovensko zadržarstvo. Slovenska zadržnost, potrpežljiva in strpna, ne vsiljuje in napadala, bo brez deoma okrepila v seču blagotvorni vpliv slovenske misli, ako uredi in utrdi svoj odnos tudi proti tistem židovstvu, ki se navedno smatra za glavne predstavnika osebnega in družinskega kapitalizma in njegove samovolje... Taka rešitev židovskega vprašanja bo koristna in moralna hkrati. Prinesla bo radost in mladost tudi tistim narodom, ki se ne smejo množiti in zares živeti.

Belgrad, 12. oktobra. AA. V ministrstvu za kmetijstvo je bila konferenca zastopnikov kmetijskih zbornic pod predsedstvom pomočnika ministra Milana Novakovića. Razpravljali so o potrebi ustanovitve drž. zveze kmetij. zbornic.

GLAVNA KOLEKTURA DRŽAVNE RAZREDNE LOTERIJE

A. REIN IN DRUG

Gajeva 3 ZAGREB IIIca 15

sporoča neobvezno, da so bili pri žrebanju I. razr. 37. kola drž. razredne loterije dne 12. okt. 1938 izžrebani sledeči dobitki:

300.000 din	št. 19730.
100.000 din	št. 3227.
80.000 din	št. 70914.
50.000 din	št. 13800.
30.000 din	št. 89602.
25.000 din	št. 14560.
10.000 din	št. 7617, 12568, 22485, 27144, 33134.
5.000 din	št. 5758, 29866, 30673, 34145, 43521, 62697, 68656, 81307.
3.000 din	št. 13806, 16361, 21081, 24649, 24808, 54957, 60245, 70297, 71513, 74400, 77734, 83853, 20072, 21938, 54164, 56013, 72612, 77953, 84598.
1.000 din	št. 11756, 17928, 25107, 20658, 22513, 23987, 34900, 35952, 41288, 47087, 48382, 48638, 48875, 49870, 54945, 59493, 59734, 60133, 62205, 64964, 75345, 77983, 80453, 80625, 91554, 91616, 96056.

Nadalje je bilo izžrebano še 1430 dobitkov à 400.—. Sledeče žrebanje II. razr. 37. kola bo 10. nov. 1938.

Ljubljana za reveže o Vseh svetih

Ljubljana, 12. oktobra.

Nocoj ob 6. je bila v magistratni dvorani skupna seja vseh ljubljanskih dobroteljskih organizacij, včlanjenih v Vrhovnem socialnem svetu. Sejo je vodil dr. Klinar, ki je opravil zadržanega župana dr. Adlešiča. Namen te seje je bil določiti način, kako bi se dala izbrati pieteteta Ljubljancem, ki bi bodo na praznik Vseh svetnikov pokazali do svojih pokojnih, tudi v dobrodelne namene, tako da se bodo Ljubljanci spomnili revežev.

Ravnatelj socialnega urada gosp. Svetel je razložil načrt. Mestna občina namerava prodajati preproste vence v mestnih barvah po 20 in 100 dinarjev in sveče v mestnih barvah po 5 din kos. Vrednost prodanih stvari bo seveda znatno manjša, toda Ljubljanci se bodo s tem odkupili za reveže, ker bo ves čisti dobiček šel za dobrodelne namene in za zaposlitev brezposelnih čez zimo. Tiskovni referent g. Gaber je nato razložil zgodovino takih odkupnin. Ze pred dobrimi 100 leti so Ljubljanci kupovali ob raznih prilikah posebne listke, kupljina pa je šla za reveže.

Obč. svetnik Likar in prior Učak sta nato govorila o potrebi srčne pietete in o potrebi takta ter morale, ki naj se ne kaže v prevelikem razkošju umetnih vencev in dragocenih okrasitev grobov, temveč naj bi Ljubljanci raje dali nekoliko več za reveže, tako na praznik Vseh svetnikov, kakor tudi pri pogrebi, namesto da bi kupovali razkošno okrasitev. Zastopnik grafične organizacije pa je predlagal razne obvezne socialne davčine. Sklenjeno je bilo nato, da bodo zastopnice in zastopniki dobroteljskih organizacij na stojnicah prodajali pet dni pred Vsemi svetniki take vence in sveče. Sodelovale bodo: Elizabetne konference, Krščansko žensko društvo, Krščanska ženska zveza, Kolo jugoslovanskih sester, Atena, Rdeči križ, Društvo za varstvo deklet, Vincencijeve konference in Karitativna zveza.

Upajmo, da ne bo ljubljanske družine, ki ne bi okrasila grobov svojih rajnikih na Vseh svetih dan s takimi venci in svečami mestne občine, s čimer bo najlepše počastila njihov spomin, ker bo s tem storila dobro, Bogu dopadljivo delo v korist revežev.

Osebnosti

Belgrad, 12. oktobra. AA. V imenu Nj. Vel. kralja z ukazom kr. namestnikov so bili na predlog prosvetnega ministra postavljeni: v ministrstvo prosvete za nadzornika v 4-t Anton Sovre, prof. realne gimnazije v Ljubljani, za banovinskega šolskega nadzornika v 5. skupini pri prosvetnem oddelku kr. banske uprave v Ljubljani Milko Jeglič, za ravnatelja v skupini 4-t popolne realne gimnazije v Ptuj Franjo Alič, nadzornik v prosvetnem ministrstvu.

odprle učencem pogled v naravo, v ljubezen do vsega živega na njej. Cena v prednaročbi 40 din, v knjigarnah 50 din.

Mariborska drama: B. Shaw: Hudičev učenec

Bernard Shaw: »Hudičev učenec«. Melodram v šestih slikah. Režija Vladimirja Skrbinška. »Hudičev učenec« je mimo »Svete Ivane« Shawova najbolj učinkovito zgrajena drama. Inscenacija inž. arh. M. Hlada. »Melodram« je stilno in idejno izredno zanimiv. Tudi v njem je Shaw dosleden in zavesten iberenovec in pol, kakršnega poznamo iz drugih njegovih del: pobija romantične predsodke, ki so mu samo lažne krinke, ki si jih je nadel zaostali čas »iz strahu pred resničnostjo«, toda hkratu je stilno v tem delu bližji oni »romantični zasnovi drame, ki tvori predmet njegovega brezobzirnega boja in neusmiljenega poroga. Dočim se v njegovih težnih dramah, ki kažejo v prvi vrsti razvoj neke ideje, ob obilnem rezoniranju nit dejanja trga, ter so nastopajoče osebe le idejne sheme, brez duševnega profila in duševne problematike, bolj stanovski kot duševni tipi, se pogajajo v pričujočem delu motor dejanja izredno smotrno in sunkovito, vsaka slika se vzpenja v samostojen vrh z močnimi dramatičnimi učinki. Podobno je z osebami, ki so to pot ljudje iz mesa in krvi, ne zgolj idejne ali stanovske sheme — individualno risani ljudje z notranjimi konflikti, kot sta zlasti romantično razbojniški Richard in Judita Anderson.

Shaw je velik dramatik in nemara še večji duhovitež; v pričujočem delu mu je uspelo skladno združiti oba svoja talenta.

Delo s tolikimi odskimi odlikami mora ogreti vsakega režiserja in če je režiser sposoben, se mora ogreti tudi občinstvo. Režijo g. V. Skrbinška je mariborsko občinstvo z navdušenjem sprejelo in, sodeč po aplavzu ob premieri, bo ta upri-

zoritev ena najbolj obiskanih predstav letošnje sezone.

Naslovno vlogo je igral Vladimir Skrbinšek z dognano virtuosnostjo in fairbankovski bravuro. Po svoji razboriti zamisli, psihološko tenkoslušnosti in dramatični živčnosti spada Richardov lik med njegove najboljše igralske stvaritve. Tudi ostali igralci so s skladno igro pomagali do velikega uspeha igre. Milena Zakrajškova je podala gospo Dudgeonovo z močno, prepričevalno karakteristiko. Klasičen tip beba, brez sence pretiravanja, je zaigral Danilo Gorinšek kot Kristof. Enako močno igralska stvaritev je bila Judita Anderssonova gosposlična Branke Rasbergerjeve, močna zlasti v sovražnem odporu, v katerem se taji usodno nagajenje. Markanten je bil general Bourgoyne, ki ga je igral P. Kovič. Sprito čisto negenerske duhovitosti tega generala bi želeli njegovemu interpretu za spoznanje večje vnanje uglednosti. Kabinetsna figura je bil R. Nakrst kot major Swindon. Pastorko Esso je igrala Vladoša Simčičeva s prepričevalno plahostjo in nežnostjo tipičnega otroka. Imenovati je še treba Eda Groma kot Wallima Dudgeona in Justa Košto kot Tita Dudgeona, oha v učinkovitih maskah, Slavo Gorinškovo kot Williamovo ženo in Ljubo Čepičevo kot Titovo ženo, Ljudevita Crnoborke kot Andersona, M. Kosiča kot odvetnika. —o.

Pred kratkim je v Dubrovniku umrl dr. Milorad Medeni, ki je napisal »Povijest književnosti u Dubrovniku i Dalmaciji« in »Starine dubrovačke«. Drugo delo v kratkem izide v izdajah Srpske akademije. Pokojnik je bil učenec Vetroslava Jagića.

75-letnici znanega vojvodinskega kulturnega delavca Radivoja Vrhovca, ki se je odlikoval zlasti s svojim delom v okviru Matice Srpske, je posvečena najnovejša trojna številka »Letopisa Matice Srpske«, v kateri se nahaja dolga vrsta člankov o slavljencu. V zasebni brošuri je izdal o Vrhovcu svojo študijo dr. Kosta Milotinič.

Drobne novice

Koledar

Cetrtek, 13. okt.: Edvard (Slavoljub), kralj; Koloman.
Petek, 14. oktobra: Kalist, papež, mučenec; Just, škof.

Osebnosti

Upokojeni so inšpektor Rudolf Furlan pri glavnem železniškem ravnanstvu, inšpektor Viktor Vida in višji prometnik Jurij Fles pri belgajskem železniškem ravnanstvu ter višji progovni nadzornik Ljudevit Pelikan pri subotičkem železniškem ravnanstvu.

Napredovali so v 6. pol. skup. meščanskošolski učitelji in učiteljice Milica Martine v Mariboru, Sonja Zvan na Jesenicah, Tomo Zargaj v Novem mestu, Franc Vajd v Celju, Angela Žužek v Mariboru, Milica Senčar v Ptuj, Bratislav Jankovič v Ljubljani, Alojzija Rus v Novem mestu, Milena Konečnik v Vojniku, Jelena Krajner v Brezicah, Josip Rupnik v Slov. Bistrici, Vekoslav Strmek pri Sv. Lenartu, Viktorija in Drago Pur v Ljubljani, Cecilija Volk v Ljubljani in Josip Segula v Celju.

Upokojen je pri železniškem ravnanstvu v Ljubljani inšpektor Anton Saje.

Postavljen je za kontrolorja na postaji Indija Leopold Eršte, doslej na postaji v Adi.

Premeščeni so Josip Trtnik iz davčne uprave v Kamniku v davčno upravo v Višnji gori, Rudolf Kump iz davčne uprave v Višnji gori v davčno upravo v Kamniku in Viktor Kumer iz davčne uprave v Koprivnici v davčno upravo v Laškem.

Postavljena eta za policijskega svetnika 4/2 v Skopju Stanko Kos, višji policijski komisar 5. skup. policijskega predstojništva v Mariboru, in za glavnega arhivarja 7. skup. policijske uprave v Nišu Ferdinand Šilih, upravno-pisarniški uradnik 8. skup. uprave mesta Belgrada.

Za predsednika stalne izpitne komisije za profesorske izpite v Ljubljani je imenovan univ. profesor dr. Rihard Zupancič.

Premeščena eta strokovni učitelj klasične gimnazije v Ljubljani dr. Josip Čop na I. realno gimnazijo v Ljubljani in profesorica realne gimnazije v Kranju Klotilda Pavlič na III. realno gimnazijo v Ljubljani.

Premeščena je iz podružnice Poštne hranilnice na Sušaku v podružnico istega zavoda v Ljubljani Marija Peric.

Danes zadnjikrat ob 16., 19. in 21. uri
Zarah Leander
H. George, P. Hörbiger in L. Slezak

DOMOVINA

Občni zbor Zveze fantovskih odsekov. V nedeljo 16. oktobra bo ob 9 dopoldne v dvorani Rokodelskega doma v Ljubljani občni zbor Zveze fantovskih odsekov. Dnevni red: 1. Otvoritev pozdrav in ugotovitev sklepčnosti. 2. Poročila članov predsedstva. 3. Poročila preglednikov. 4. Volitve predsedstva Zveze fantovskih odsekov. 5. Predlogi. 6. Slučajnosti. Na občnem zboru imajo glasovalno pravico zastopniki odsekov, ki se morajo izkazati s potrdilom domačega fantovskega odseka. Pred občnim zborom bo sv. maša ob 8. v kapelici Vzemne zavarovalnice za udeležence občnega zbora.

Opozorilo upokojencem, ki prejema po-kojnino od direkcije drž. železnice v Ljubljani: Direkcija drž. železnice v Ljubljani poziva upokojence, provizioniste in miloščinarje, katerim ona nakazuje pokojninske prejemke, da se takoj zgledajo pri pristojnih postojnih uradih (pri katerih naročajo prejemek in zahtevajo vozne ugodnosti), kjer bodo prejeli tiskovine in navodila za predložitev prijav za prejemanje osebnih in rodbinskih draginskih doklad. Te tiskovine so brezplačne. Upokojencem, ki prebivajo izven območja železniške direkcije v Ljubljani, bo direkcija poslala tiskovine za prijave na njihove naslove.

Gradnja nove banovinske ceste Sv. Benedikt—Sv. Lenart živahno napreduje in je upanje, da bo cesta do prihodnje jeseni dograjena. Ta cesta bo zvezala Maribor s Slovensko krajino, ki bo po dvajsetih letih Jugoslavije z dograditvijo te ceste in petanjskega mostu, ki ga banovina že gradi, dobila dolgo zaželeno razmeram primerano gospodarsko in kulturno izhodišče.

Požar je izbruhnil v ponedeljek 10. okt. popoldne okrog 14 pri posestnici Fr. Mariji v Žicah v Slov. gorah. Ogenj je zajel mahoma vse leseno in s slamo krito poslopje, obstoječe iz stanovanjske hiše in gospodarskega poslopja, ki ga je uničil do tal. Zgorela je vsa krma, raznovrstno orodje itd. Sosedje so komaj re-

šili živino iz gorečega poslopja. Škoda znaša okrog 10.000 din in je delno krita z zavarovalnino. Vzrok požara še ni pojasnjen.

Zrtev zadržnega napada je postal v nedeljo S. I. iz Mekin pri Kamniku. Ko se je okrog 9 zvečer vračal iz Lahov proti Kamniku s kolesom, je bil zadržno napaden. Dobil je tri vbodilaje z nožem. Z enim vbodom mu je napadalec ranil pljuča.

Brzovlak zdrobil voz in konja. Na progi Belgrad—Zagreb blizu postaje Kukujevi je brz vlak naletel na voz, ki sta ga vlekla dva konja. Na vozu je sedel kmet Savič s še enim znancom. Vlak se je zaletel v kmečki voz, ko sta bila na progi konja ter polovica voza. Voz je bil takoj zdrobljen, oba konja mrtva, medtem ko sta kmet Savič in spremljevalec dobila hude poškodbe.

Vsa je srečua milostljiva, a trgovci se jezi: »Malo se pože kuriva, odkar imajo »LUTZ« peči!«

Kosti velikega hercegovskega katoliškega voditelja frančiškanskega patra Didaka Buntiča so v nedeljo 9. t. m. slovesno prepeljali iz Mostarja v široki Brijeg, kjer so jih položili v kriptu tamkajšnje bazilike. Slavnosti se je udeležilo 15.000 ljudi.

Hud potres s podzemskim bobnenjem so 11. t. m. ob eni po polnoči čutili v Ivancu na Hrvaškem. Potres je trajal 5 do 6 sekund. Ni pa napravil nobene stvarne škode.

Živinska kuga na Hrvaškem. V občini Vrbovec pri Križevcih na Hrvaškem je začela razsajati živinska kuga. Najprej so jo dobili v vasi Lonjica v okraju Dugo Selo, kjer je bilo okuženih 96 hlevov s 316 glavami govedi ter 15 svinjami. Tamkaj je kuga sedaj konec, začela pa je razsajati v vasi Kosanovec, kjer je okuženih 5 hlevov.

Dioklecijanovo palačo v Splitu bodo arheološko preuredili, kar je za Split veljanske važnosti. Ker pa mesto samo teh velikanskih stroškov nikakor ne zmore, prosijo državo za pomoč. Pravijo, da bodo potrebovali od države v ta namen vsako leto najmanj pol milijona dinarjev.

V Ljubljani trgovski zastopnik, v Zagrebu slepar. Zagrebška policija je že več časa iskala trgovskega potnika Andreja Kanja, ki je bil od več strani ovaden, da je na delu sleparil trgovce ter se po krivem izdal za trgovskega potnika. Te dni pa je zašel mož zagreb-

Kino Union Telefon 22-21

Ne zamudite zadnje prilike! Oglejte si to umetnino, nagrado na letošnji Biennial v Benetkah!

ški policiji v roke. Ko so ga preiskali, so našli pri njem legitimacijo Trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani, izdano na ime Andjelka Stefanovič, ki pa je imela Kanjevo fotografijo. Ko so ga vprašali, kako to, da nosi njegova legitimacija tuje ime, je dejal: »Veste, sem bil v Ljubljani, pa sem moral premenjati svoje ime, če sem hotel izhajati.« Poleg tega Kanje je še več takih sleparjev, ki jih policija išče.

ZAKON O VOLITVAH

NARODNIH POSLANCEV za 8 dni se dobi v »CIRILOVI« — MARIBOR

Še enkrat »Grosuplje«. Pišejo nam: V svoji mladosti, pred 40 leti, tudi v Ljubljani temu kraju nismo rekli Grosuplje, ampak Grosuplje. Zanimajoč se za pomen nenavadnega imena sem se podal na lice mesta. Tam sem vprašal staro ženo, kako se imenuje kraj, ki smo ga videli iz daljave. Odgovorila je tako, da sem jasno slišal tri zloge: »Gres u pul. Gre torej za »Grez v Polju«, kakor imamo »Devico Marijo v Polju« in dr. Grez je znana slovenska beseda, ki pomeni vrsto blata (odtod greznica). Resnično se mi vidi, da je v okolici kraja nekaj sveta še danes zamočvirjenega. S tem je zame dognana etimologija besede. Drugo vprašanje je, kako naj beseda v praktičnem življenju pišemo, izgovarjamo in sklanjamo, ker bi bila raba teh besed prenerodna. Jaz svetujem, da se zedinimo na ime »Gresuplje«, in se tako vsaj nekoliko približamo pomenu besede. — L.

Službeni list kr. banske uprave dravske banovine prinaša v svojem 82. kosu z dne 12. ok-

tobra pravilnik o delih, ki se smejo izvrševati v breme državnega in banovinskih cestnih skladov; spremembe in dopolnitve drugega odstavka § 5 pravilnika o povračilu stroškov za službena potovanja monopolnih delavcev; odločbo o blagu, ki se izvaža za plačilo v prostih devizah ter spremembo meja župnij Kamnik in Rova.

Pri zaprtju, motnjah v prebavi vzemite zjutraj na prazen želodec kozarec naravne »Franz-Josef« grenčice.

Frančiška Gaal pride v Ljubljano. Mnogoštevilni ljubitelji filmov bodo gotovo izredno veselili novice, da se bo že v prihodnjih dneh pokazala na filmskem platnu kina Uniona Frančiška Gaal, ena najbolj priljubljenih igralk sodobnega filma. Predstavila se nam bo v svojem zadnjem evropskem filmu »Pomladanska parada« (Marika). Ta film, ki je brez pretiravanja rečeno njen najboljši film, je bil pred leti pri nas v Jugoslaviji prepovedan in ga je cenzurna oblast šele pred kratkim časom dovolila. Premiera v kinu Unionu bo v najkrajšem času. Partnerji Frančiške Gaal v tem filmu so najboljši komiki in to Hans Moser, Theo Lingner, Adela Sandrock, Fritz Imhof in Tibor Halmay. Ljubimsko vlogo mladega muzikaličnega korporala igra Wolf Albach Retty. Film je bil v Zagrebu na sporedu celih 17 dni in bo nedvomno tudi v Ljubljani zabaval občinstvo celo vrsto dni.

Vsi, ki posedujejo lastni potni list z veljavnim vizumom, se lahko udeležijo Putnikovega izleta s posebnim vlakom v Tret dne 16. okt. po znižani ceni. Prijave do sabbote zvečer sprejemajo biljetarice Putnika.

Udeležite se velike avtorazstave in izleta v Milan, ki bo od 27.—30. oktobra kamor pelje moderni Goricanov avtomob. Cena 395 din. Izlet organizira in prijave sprejema Izletna pisarna M. Okorn, Ljubljana, hotel Slon, tel. 26—45. Vhod iz Prešernove ulice!

Udeležite se avtobusnih izletov v Trst, Gorico, Idrijo, kateri se vsrjšo od 29. oktobra do 2. novembra. Prijave sprejema Izletna pisarna M. Okorn, Ljubljana, hotel Slon, tel. 26—45. Vhod iz Prešernove ulice!

Monopol kinina. Holandija s svojimi azijskimi kolonijami proizvaja največji del svetovne potrošnje kinina, zato se lahko reče, da ima monopol tega važnega zdravila. Kinin je vrhovno sredstvo za zdravljenje malarije, v novejšem času pa se vedno bolj uporablja tudi kot varovalno sredstvo (profilaktikum) proti gripi.

Večerni trgovski tečaj pri »Christoforovem učenem zavodu«, Ljubljana, Domobranska 15. Prijave se sprejemajo še ves ta teden. (Tečaj za knjigovodstvo, obrtno-trgovsko računstvo, korespondenco, pisarniška dela, nemščino, stenografijo, strojepis itd.) Dovoljen je obisk posameznih predmetov. Prospekti na razpolago.

Društvo prijateljev Slovenskih gorice bo obiskalo Slovenske gorice (Ptuj — Ivanjkeve — Ljutomer) v času trgovatve v nedeljo 16. oktobra 1938. Odhod iz Ljubljane s osebnim vlakom 5.30, prihod v Ljubljano ponoči 1.16. Vozna plačila: 75 din tja in nazaj. Prijave in pojasnila pri Putniku.

Bitka s 13 ranjenci in 20 ujetniki

V sarajevsko bolnišnico so te dni pripeljali celo kopicu hudo ranjenih kmetov iz okolice mesta. 13 ranjenih, so bili iz bitke, ki se je bila med vaščani dveh vasi, Bojišče pa je bilo v državnem gozdu med vasema Brda in Dužice. Neposredni vzrok vaščanske vojske je bil tisti državni gozd.

Prav za prav je stvar taka, da v državnem gozdu nihče nima pravice sekati brez dovoljenja gozdne uprave. Kmetje teh dveh vasi pa so si lastili pravico do tega gozda. Razlika med njimi je bila le v tem, da so vaščani iz Brd

Kamnik

Gostovanje Celjskega kvarteta. V dvorani Kamniškega doma bo v nedeljo 16. t. m. ob 8 zvečer lep koncert slovenske pesmi, pod vodstvom mladega dirigenta in skladatelja g. Cesarja Avgusta. Na programu je 18 narodnih in umetniških pesmi. Vsi prijatelji naše narodne pesmi na svidenje!

Luče

Kmetijsko konzumno društvo r. z. z. o. z. v Lučah blagoslovila novi Zadrudni dom in obhaja svojo 35 letnico v nedeljo 16. oktobra. Prosimo vse sosodne in daljne zadruge, da napravijo oktobrski izlet v Luče in se udeležijo proslave. Tudi vse druge vabimo k udeležbi.

Danes ob 16 in 18 uri neprekinjeno zadnjikrat! Problem materinskega čuvstva v odličnem filmu **DRUGA MATI**

Kino Matica 21-24

2 turnala. Pri obeh filmih je dialog v nemškem jeziku.

Ob 21 uri premiera z Joan Crawford

DEKLE IZ TRSTA

Izšla je Družinska Pratika za leto 1939

z zelo bogato vsebino in obilico krasnih slik v bakrotisku.

Dobiva se za ceno Din 5.— (po pošti 50 par več) v vseh knjigarnah in mnogih trgovinah širom Slovenije. Preprodajalci velik popust.

»Družinska Pratika« naj najde pot v vsako hišo!

Navodila udeležencem tombole v Kranju, ki bo v nedeljo 16. oktobra ob 2 popoldne ob vsakem vremenu: Napovedi bodo razglašene po zvočnikih. Vsakdo bo lahko tudi na daleč jasno in razloženo slišal napovedi. Do glavnega odra bodo vodili trije prehodni, ki bodo prehodni ves čas igre. Reditelji bodo skrbeli za red. Prostor je tako odbran, da tudi deževno vreme ne bo motilo. V bližini hotela »Stare pošče« bo postavljen pomožni oder, ki bo po telefonu v zvezi z glavnim odrom. Poleg table na odru bo še 8 pomožnih tabel, ki bodo omogočile kontrolo izžrebanih števil. Obiskovalci naj zaradi gneče ne silijo v bližino glavnega odra. Dostop s kolesi v igralni prostor ne bo dovoljen. Za kolesa bodo posebni prostori v gostinah izven igrišča. Avtobusi bodo parkirali za Narodnim domom. Vsi dopoldanski vlaki bodo povečani; po potrebi bodo organizirani tudi posebni vlaki. Za okrepila bo preskrbljeno. Tombola bo zaključena pred 5. tako da imajo udeleženci železniške zveze proti Mariboru, Zagrebu, Rakeku, Novemu mestu, Karlovcu Kočevju, Vrhniki in Kamniku.

Gospodom organistom in pevovodjem! Za praznik vernih mrtvih priporočamo lahko, latinsko črno mašo »Bequiem«, ki je izšla v II. natisu od skladatelja M. Vurnika. Dobi se v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani, v Mohorjevi knjigarni v Celju in pri skladatelju v Borovnici, po znižani ceni 13 din.

Volitve poslancev v narodno skupščino so razpisane za nedeljo 11. decembra 1938. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani priporoča za to priliko: Zakon o volitvah narodnih poslancev z izpremembami in dodatki, tolmačenji itd. — ter Zakon o volitvah imenikih z izpremembami in dodatki priredil Pahor Robert — cena 10 din; ali izdajo: Zakon o volitvah narodnih poslancev 8 dinarjev.

trdili, da imajo zgolj oni pravico sekati les v tem gozdu, vaščani iz Dužice pa so trdili, da samo oni smejo kaj takega. Drug drugega so torej nadzirali in s tem lajšali nadzorstvo državnim gozdarjem.

Nekega dne pa so vaščani iz Dužic rekli, da je dovolj njihove potrpežljivosti, in so jo s sekirami mahali v gozd sekati državna drva. Preden so državni gozdarji za to zvedeli, so bili vaščani iz vasi Brda že davno pokonci. Brž so se oborožili ter hiteli v državni gozd braniti svojo pravico do gozda. Vaščane iz Brda je vodil Mujo Bezdrob, Dužičane pa Ragib Purkovič. Sredi gozda so se spopadli. Pele so sekire, pokale pištole, bliskali se noži. Nazadnje, ko je bila bitka končana, je na tleh ležalo 13 ranjenih, 20 pa je bilo ujetih. Omeniti pa je treba, da so ti ujetniki bili ujeti od orožnikov, ki so prihiteli na bojišče ter pobrali s seboj vse, kar ni obležalo ali ni zbežalo.

Huda nesreča v kočevskih gozdovih

V terek se je ponesrečil pri delu v kočevskih gozdovih 36-letni delavec Maks Stanič, na katerega je padel hiod. Pomoč Staniču je bila nujna. Zato so ponesrečenca naložili na avto in ga odpeljali proti Ljubljani z namenom, da ga oddajo v ljubljansko bolnišnico. Staniča je spremljal načelnik prostovoljnih gasilcev v Kočevju g. Verderber. Ko pa je avto s ponesrečencom pripeljal do Turjaka, je nenkrat odpovedal motor. Avto se ni mogel nikamor ganiti. G. Verderber je telefoniral v Ljubljano po reševalni avto, ki je kmalu dospel in prepeljal Staniča v bolnišnico. Staničeve poškodbe so zelo nevarne.

Spominski koncert Jadrana v Mariboru

Kakor lani, tako se je tudi letos pevsko društvo »Jadranc« v Mariboru poklonilo spomenu blagopojnega viteškega kralja Aleksandra I. Zeditelja s spominskim koncertom, ki mu je duhovni in resnobni značaj močno podčrta okolje, v katerem je bil izvajan.

Koncert je bil v soboto, dne 8. oktobra t. l. zvečer, v frančiškanski baziliki Matere Milosti. Udeleževali go: gđ. Joža Kalčeva (violina), g. prof. Gregor Založnik (orgle), g. Karel Kamušič (bariton) in »Jadrancov« društveni moški zbor pod vodstvom dirigenta g. U. Vrabca. Udeležba je bila srednja, prav lahko bi bila boljša. Prireditev je po zamisli in po sporedu svoj namen dosegla. K izvedbi le nekaj ugotovitev in pripomb.

Na orglah se nam je tokrat prvič predstavil za spretnega orglarja mariborski glasbenik č. g. prof. Gregor Založnik. Poglobil se je z vsjo spretnostjo in z dovršenim glasbenim pojmovanjem v ehično in kompozitorno problematiko M. Regera, ki nam ga je pokazal v njegovi skladbi »Patijon«. Tudi v sprmljavi violine in solističnih baritonskih točk je svojo nalogo vsestransko uspešno rešil v diskretni in muzikalno občuteni igri.

Z ujemeno igro in s polnim tonom je gospodična Kalčeva zaigrala ob orgelski spremljavi tri skladbe — eno za dve violini (II. violina g. U. Vrabca). Baritonist g. Karel Kamušič se je spremljav orgel, oziroma orgel in violine, odpel Hocheterjevo »Reši me, o Gospod«, Odakov »Psalm 30« in Zajčev »Oče naš«. Njegov enoviti in prolojni glas se je stopnjeval v polnostjo od točke do točke, pokazal prijetno barvo ter dosegel v Makovem Psalmu svoj višek. Le izreka je bila nestoma nekoliko manj jasna, pa indirektni navedek tona je nekajkrat v začetku motil.

Jadrancov moški zbor je tudi pri tem svojem nastopu izpričal veliko muzikalno dovršenost. Od-

pel je a capella sedem duhovnih skladb, kjer so bili zastopani Brumel, Vinogradov, Premr (Cirilova oporoka), Lvov, Palestrina (Tema nastala je), U. Vrabec in Liszt (Mir z vami). Vseskozi je ugalajo zborovo petje v preciznih, v potankosti izdelanih pinih, dočim so bili zgornji glasovi v jačji dinamiki malo bolj togi. Enotnost in izražanje, čista izreka, skoraj brez izjeme točna intonacija in linearna plastičnost pa so pripomogle k popolni ubranosti. Zbor je v resnici lepo zvenel in se ubranilo prelival v bogatih harmonijah. Bb.

Razstava slovenske pojvne knjige ostane odprta še do 15. t. m., do sabbote, na kar opozarjamo vse ljubitelje našega knjižnega trga.

Ob priliki razstave slovenskih slikarjev v Belgradu, ki se bo odprla 16. t. m., je izšel lep katalog z naslovom »III. izložba trojice ljubljanskih umetnika — Gajmir Anton Kos, slikar, Miha Maleš, slikar, France Gorše, vajar.« Umetnostni uvod v katalog je napisal umetnostni zgodovinar in kritik dr. Rajko Ložar. V njem pravi, da sicer nima ta »Trojica«, ki si je osonavla svoj klub, malo skupnih umetniških potez, to je klub individualnosti, družji jih pa nasprotno zunanja občečloveška osnova. Nato podaja genezo in delo posameznih umetnikov, ki — čudno! — nastopajo v naslovu kot ljubljanski umetniki, ter zaključuje, da bo obiskovalec te razstave mogel spoznati en del slovenske likovne umetnosti ter tri različne poglede in oblike umetnosti sploh. Katalog prinaša v prilogi lepe reprodukcije sledečih del: G. A. Kosa — Slovenska vas, Mrtva priroda in Cinije; Miha Maleš: Frančiškanske cerkev, Marijo z Jezusom in Zenski portret, ter Fr. Goršeta kipe Eva, Plesni duet Pia in Pine Mikarjev in Kompozicija.

Henriku Sienkiewiczju so postavili za spomenik umetni grič. Znanemu poljskemu pisatelju Henriku Sienkiewiczju, ki je s svojimi deli napravil za novo Poljsko več kot vsa politika, so Poljaki postavili tak spomenik, kot ga že stoletja postavljajo najvišjim osebam in največjim dogodkom v

njihovi zgodovini. Kot ima legendarni kralj Krakus spomenik v obliki umetnega griča, tako ga je vsa Poljska postavila tudi Uniji Lubelski pri Lvovu, Kosiucsku v Krakovu in Pilsudskemu v Varšavi, zdaj pa še Sienkiewiczju v njegovi rojstni vasi Okrzei v Lukovskem okraju. Velika slavnost se je vršila prav tistega dne, ko so poljske čete korakale v Cieszyn ter je tako imela slavnost tudi politični značaj, kar se je videlo iz govora ravnatelja šole Wirskega in demotraciji od defilacije poljskih vojakov, ki so tvorili častno stražo. Slavnostni govor je imel viceminister ministrstva prosvete dr. Aleksandrowicz ter v imenu pisateljev Milaszewski. Umetni grič je blagoslovil škof Lukomski, udeležila pa sta še slavnosti tudi sin in hčerka velikega pisatelja. Obenem s to slavnostjo je bila zvezana tudi počastitev spomina pisateljeve matere na vaškem pokopališču ter groba 20 vojakov iz vojne proti boljševikom l. 1920. Tako je pisatelj Henrik Sienkiewicz dobil najvišje poljsko odlikovanje kot eden največjih Poljakov, kar je tudi bil.

Oddak so sudetski Nemci? Splošno se misli, da so sudetski Nemci nemška kolonizacija, ki je nastala po zmagi katoliške protireformacije nad husiti na Bel gori leta 1620. Toda Nemci so se naseljevali na sedanjem Češkem že zdavnaj v srednjem veku. Kronike iz XII. stol. govore že o gosti nemški naselitvi v Sudetih ter na drugih obojnih mestih, kjer so se Nemci lahko naseljevali, kajti tedaj je majhen češki narod je imel na razpolago še veliko prostora v Labski in Vltavski kotlini. Toda ni se nemški življenj širil samo na ta način med Čehi, temveč so mu pomagali pri tem tudi Čehi sami. Češki kralj Vaclav I. je rad sprejemal nemške koloniste kot obrtnike, dajal jim razne privilegije, sprejemal njihove običaje ter se naučil celo njihovega jezika. Ker pa je plemstvo vedno rado prevzemalo dvorske običaje, se je tudi učilo nemščine in jo rado govorilo, gostilo je nemške dvorske pesnike »Minnesänger« ter dajalo gradovom, ki so jih

tedaj zidali, nemška imena. Prav tako je germanizacijo nadaljeval njegov naslednik Otakar II. Toda na drugi strani bi ne bilo pravično, če ne bi hoteli priznati, da je prav ta zveza z zapadom obvarovala Čeha pred sovražnim navalom Germanov, vplivala dobro na češko pismenstvo ter njega ceno. Tako se je germanizacija vedno bolj širila med Čehi, ki so se v husitskih bojih narodno visoko zavedeli, toda se pozneje s protektanstvom se bolj približali nemškemu kulturnemu krogu in duhu. Vprašanje je, kam bi privedel ta nemški vpliv Čeha, ki so tedaj že popolnoma zapadli nemškemu verskemu pojmovanju. Toda še hujša narodna katastrofa pa je sledila, ko je protireformacija zmagala na Bel gori. Habsburžani so zavladali neomejeno na Češkem ter pobili najvidnejše predstavnike češkega plemstva, izgnali pa okrog 80.000 čeških protestantskih duhovnikov, ki so se preselile na Nemško, pa tudi na Poljsko. Vse njihovo imetje je država konfiscirala v vrednosti 30 milij. zlatih gold. kar se danes ceni na približno 8 milijarde Kč. In vsa ta posestva so dobili v last tujerodni plemiči, ki so pospeševali germanizacijo. Res da je istočasno znova začela s katoliškimi jezuiti cveteti narodna zavest in rasti delo na narodni prosveti, toda tristoletna nadvlada Habsburžanov je pustila svojo dediščino: privilegirani položaj Nemcev, ki so se tako še množili in gospodarsko krepili. Leta 1918 je Češkoslovaška izproglasila svojo samostojnost v okviru nekdanjih zgodovinskih meja, toda obojni kraji so bili že popolnoma germanizirani. Staro pakiranje z Nemci, ki je za časa Vaclava I. rešilo Čeha pred podobno usodo, kot so bili deležni polabski Slovani, upirajoči se pokristjanjenju in zapadni kulturi, ki jih je zato z ognjem in mečem uničila, to usodno ščitje je tudi danes povzročilo največjo tragedijo češkega naroda, ki jo doživlja dvajset let po svoji veliki in junaški zmagi, ker ni mogla premagati ne trdnih vplivov tristoletnega nemškega habsburškega sistematičnega raznarodovanja.

Ljubljana in kraljev spomenik

I. Med seboj

Kakor bi se posmehovali navadam, izkušnjam in veljavnim pravilom ter se branili ustvariti počasno prepotrebno obkulturno ozračje, ki bi se samo po sebi jamilo za pravo pot, lovimo rešitev kraljevega spomenika kot pomladnega metulja v vetru. Nihče od dolžnih se ni potrudil, da bi si ustvaril za pot k cilju natančen načrt, ki bi vodil s platforme, na kateri se danes vodi polemika in razni eksperimenti, po lestvi vztrajno k cilju navzgor. Natečaj, odbori, izjave in apeli, vse se vrta v brezcilnem krogotoku, nesrečna rešitev pa čaka na človeka, ki se je bo usmili.

Prvotni narodni odbor, ki si je nadel nalogo postaviti spomenik kralju Aleksandru I. v Ljubljani, je na uspešen način zagotovil svoj potrebno veoto in si drugih absolutnih pravic ni lastil. Spoštujejo demokratične občutke slovenske javnosti in zainteresiranih kipaev in arhitektov je — dasi zelo pomankljivo — razpisal javni natečaj. Prišlo je 13 projektov, po večini akademskih rešitev in modernističnih poizkusov, med njimi tudi nekaj variant vzhoda v Tivoljski park. Komisija strokovnjakov ni mogla najti med njimi rešitve vsaj za situacijo, tako da ni mogla nikogar nagraditi s prvo nagrado, kaj šele, da bi mu priznala zrelost za realizacijo. Situacija ob vhodu v Tivoljski park je ostala neopazna. Natečaj ni mogel uspeti, ker je bil prepovršno razpisan. Uspeh — ničla.

Po tem neuspehu se je obrnil odbor na prof. Plečnika, ki je imel za tako vprašanje najbrž že davno pripravljen odgovor; postregel je s presestnetljivo veliko mislijo, prikazano v obliki najvestnejše sestavljene elaborata Aleksandrovi Propilej, katerih kvalitete so bile že ponovno izpričane. Iz raznih vzrokov in z različnimi sredstvi je bila ostvaritev preprečena, odbor, ki je smatral projekt za krono svojega dela, je s tem dobil nezaupnico in odstopil. Uspeh — ničla.

Novi odbor se do danes ni javnosti predstavil, niti ni vnapre povedal, kaj namerava, niti ne vemo, koliko je v njem strokovnjakov, čeprav razpala za svo avtoriteto. Na stari odbor je bila naperjena glavna oet zaradi nedemokratičnega postopanja. Mnogo manj demokracije je v postopanju novega odbora in še manj v družbi, ki ji daje pooblastila, pa je vendar na videz vsem prav. Dopusil je, da je vprašanje kraljevega spomenika zdrknilo z visokega nivoja na nivo izhodne točke in neodgovornih in nekontroliranih časopisnih notic.

Slučajne informacije in zadnja časopisna poročila so pokazala, da se je odbor obrnil na Združene jugoslovanske inženirje in arhitekte, da bi dobil osnoven projekt, dočim naj bi se vse druga prepustilo kiparjem. UJIA, odnosno odbor njegovega Kluba arhitektov, je razpisal natečaj za ovekroč svojih članov in predsednika s tajnikom ter obljubil udeležencem enake nagrade v skupnem znesku 20.000 din. UJIA, ki zastopa interese slovenskih inženirjev in arhitektov, mora natančno vedeti, kako se razpisujejo natečaji. Sestavilo si je podrobna natečajna pravila, s katerimi naj bi uvedla v konkurenco potrebni red, samo pa razpisuje natečaje, ki jim primanjkuje najosnovnejših materialnih in moralnih pogojev za uspeh in ki jih najbolje ilustrira zadnji rezultat: 4 projekti, s predsednikovim 5 in mizerna rešitev problema. Uspeh — zopet ničla. Toda — odbor je to rešitev sprejel. Ni nam pa pokazal projekta, da bi mogli presoditi, zakaj je situacija, ki je bila prvotno v konkurenci trinajstih projektov odločno odklonjena, naenkrat toliko vredna. Še bolj važno pa — da bi mogli preценiti, kaj nudita stari in novi odbor za isti denar.

Ločeno od vsega tega so v Mariboru, ki ga tako radi odpravimo s provinco, pokazal, kaj je prav. Tam so razpisali javen natečaj, ki tako s svojo vsebino kot z zunanjo obliko podlag dokazuje največjo resnost v strokovnem sestavu in demokracičnih zahtevah. Kaj zahteva od natečaja demokratičen občutek, nam povedo pravila UJIA, naš problem pa zahteva precizno definicijo v okviru vidikov, ki naj zaporedno pomenijo vsak ožjo in cilju bližjo opredelitev. Odbor, vsi projektanti in ocenjevalci si morajo biti na jasnem:

1. Urbanistično: kaj bo okoli spomenikov — park, trg, avenija?
2. Arhitektonsko: kaj naj tvori okvir kiparskemu delu — postament, slavolik, obelisk, stebrišče?
3. Kiparsko: kaj naj predstavlja lik — kralja na konju, likovno personifikacijo, likovno alegorijo?

Le na točno postavljeno vprašanje je mogoče dobiti dober odgovor. Imeli smo in še imamo na razpolago dve poti: **naročitev spomenika pri strokovni avtoriteti ali javen natečaj**. Če med gospodi odborniki absolutno prevladujejo želje za najboljšo rešitev problema, so svoj cilj dosegli — izdelan imajo do zadnjih detajlov projekt Propilej; boljše rešitve dobili ne bodo; toda tej so preskrbeli pogreb s potrebnimi in nepotrebnimi častmi in nečastmi. Za nekrolg arh. Grabrijana se niti izmed gospodov odbornikov kljub svojim dolžnostim ni zmenil nihče. Mar res ni nihče opazil Grabrijanove bogate misli in zrelih urbanističnih in arhitektonskih stališč, absolutno ločenih od vsakih računov. Niti zahvalil se mu ni nihče.

Če pa med odborniki prevladujejo demokratični, sociološki in kulturno-politični občutki nad željami za najboljšo rešitev, tedaj naj razpiše javen natečaj z žirijo strokovnjakov, trdnim termi-

nom, potrebnimi podlogami itd., vse tako kot so storili v Mariboru in kot zahtevajo pravila UJIA. Če tudi ta ne bo imel uspeha, bo zadeva v tej smeri tretjič zdrknila na ničlo: odstop odbora in — četrti natečaj ali Propileje: prosim!

2. Mimo nas

Primarno vsega arhitektonskega ustvarjanja je občutek prostora. (Brinckmann.)

Če iščem izraza nečemu nacionalnemu, nečemu historičnemu, nečemu, kar je danes bistvenq in kar bo dominiralo v bodočnosti, bom iskal v teh momentih razlago in napotkov v arhitektonskem razumevanju in oblikovanju. Saj ni sama v številkah absolutna nesreča. V geometriji je prav tako in če kaže načrt geometrično jasnost, je prav tako tudi v glavni misli načrta.

S plastičnimi elementi bom predstavil dane materialne in abstraktne nepremakljive in bistvene pogoje, jih zvezal z glavnimi osmi in našel tako neki geometrični in miselni centrum, ki pokaže bistvo in karakter stvari v celoti. Bistvo mesta Ljubljane, centra slovenske zemlje, življa in hotenja, pogledam skozi prizmo končnih otenkov: dva stožca šišenski vrh in Grad, med podnožji obeh mestni konglomerat, skozi njega po sredi med stožci jasna magistrala sever-jug. Spoštujejo častiljivo zgodovino, ki naj jo predstavlja Grad in etaro mesto pod njim ter ljubeč karakter zelenega hriba s cerkvico — Šišenski vrh z Rožnikom v ozadiju — karakter slovenske zemlje, smo skozi kvadrat sedanosti, v kateri živimo, zarezali jasno pot bodočnosti od Karavank proti morju.

Tako je dan center mesta Ljubljane, Slovenije in center naše misli. V tem centru naj bo doma veliko, večno, najboljšo, kar imamo.

Kvadrat 450×450 m med Bleiweissovo in podaljšano Miklošičevo ter Nunsko in podaljšano Dalmatinovo ulico, ki tvori geometrični centrum Ljubljane, bi moral biti že davno rezerviran izključno za javni centrum mesta. Ničesar se ni storjenega, zato kvadrat sedanosti. Tudi bi morali že davno rezervirati širok pas za magistralo, ki jo danes predstavlja preozka Dunajska cesta s Selenbugovo ulico. Mareškomu smešno in megalomaniško. Toda kako hvaležni bi bili danes starim občinskim odborom za vsak sklep v tem smislu! Tako bi mogel biti kdo nam hvaležen.

V ta jasni kvadrat sedanosti, ki željno čaka dejanja, da bi mogel pogumno v bodočnost, spada

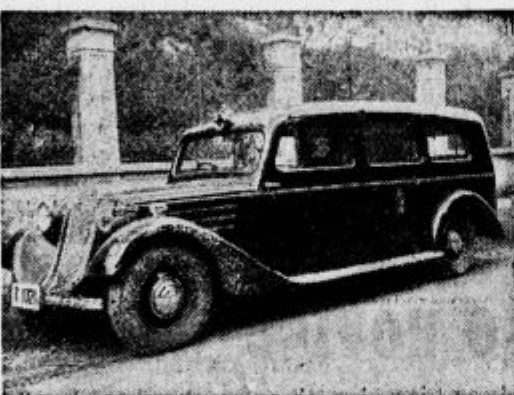
kraljev spomenik, ki daje priliko za večje dejanje. V ta kvadrat sedanosti nam je storiti svoje znamenje. Mar naj postavimo nekje kanja z jezdecem: Borno in malo!

Iščite po tem kvadratu! V svoji današnji in kakršnikoli bodoči podobi je in bo ostal Kongresni trg z Zvezdo edinstveno velik motiv, ki nosi v sebi dah tradicije, dah velike kulture. Zgodovina je nekaj pozitivnega, pa bodi taka ali onaka; ne dogodki, o katerih zgodovina govori, temveč zgodovina kot samosvoj organizem. Ljudje izpred stotih let so storili to svoje veliko znamenje, danes smo jim hvaležni zato, kajti nihče za njimi ni storil enakega. Laže in uspešneje je nadaljevati, nego začeti. Lahka je opaziti, da v tlorisni strukturi Kongresnega trga veliki dvorani manjka intimni salon. Drugo, da potrebujem med tendenco Kongresnega trga in magistralo posredni element, ki naj omehča pretrdi križ. Tretje, da je potreben magistrali, ki vodi s severa in juga, neki cilj, kamor naj izstopim, ko me je glavni tok utrudil. Vzporredno z magistralo leži Južni trg — ne, pustimo ga, to neradi poslušate!

Raje v Tivolij! Absurdno! Situacija brez vsake urbanistične misli, ob cesti, ki je še kot tranzitna umetno dobila svoje življenje, na kraju njej podobne ceste, ki nima z nami ničesar skupnega, ker bi mogla biti po svojem karakterju doma tudi kjerkoli na svetu. Brez slehernega arhitektonskega okvira, tudi brez ozira na bodočo Moderno galerijo, stara bolezen: Prešeren, Vodnik. Projekt je zgrajen na veduti z Aleksandrove ceste, ki naj nas čez noč očara s svojimi mrzlimi klasicističnimi fasadami. Veduta je nekaj vredna, če me presestneti; kdo mi ba pa pred pošto povedal, da je tam gori konj? In če grem med kulisami Aleksandrove ceste z najboljšo voljo proti njemu — naj gledam vanj, ko stopim predenj ali naj pazim na avtomobile tranzitne ceste? Dobro, obelisk — toda vi hočete konja! Kje naj ta dominira nad divjo naturo v ozadiju? Kam naj gleda, ko ga moram videti v bok, če hočem, da je zanimiv? Seveda bo bronast, tudi tak ima svoje posebne zahteve: njegova silhueta se mora odražati na nebu ali svetli, preprosti arhitekturi. Odkod merilo zanj? Natura v ozadiju zahteva nadnaravno velikost, arhitektura levo in desno njeno primerno merilo. Na vse to bi nam najbolje odgovoril projekt — če bi ga poznali!

Ali opustimo besedičenje, zidajmo! V desetih letih se bomo vsega navadili, toda v desetem nam bo trojno težko. Lj. M. Tepina.

30 let prostovoljnega reševalnega oddelka v Mariboru

Novi mariborski rešilni avto.

Maribor, 12. okt.

Danes je proslavil reševalni oddelk prostovoljnega gasilskega društva v Mariboru 30 letnico svojega obstoja. Leta 1908 ga je ustanovil takratni mestni zdravnik dr. Urbacek, ki je letos dočakal tudi 30 letnico društva kot edini še živeči ustanovni član. Proslava se je izvršila nocoj ob 18 v čisto internem krogu, brez vseh večjih slavnostnih prireditvev, dasi bi povsem upravičeno lahko presegla tako skromen okvir jubileja. Mnogo je v Mariboru društev in ustanov, ki imajo mnogo manjše zasluge, pa jih v javnosti mnogo bolj proslavljamo kakor naš skromne reševalce, ki se nikoli ne silijo z drugim v ospredje kakor s svojim požrtvovalnim, človekoljubnim delom. Maribor pa je lahko na svoje reševalce upravičeno ponosen. V nobenem mestu naše države ni prostovoljna reševalna služba tako vzorno organizirana ter tehnično tako na višku, kakor je v Mariboru. Pa tudi v inozemstvu menda ni veliko podobnih primerov. Skoraj vsako večje mesto mora vzdrževati že poklicne reševalce, samo v Mariboru je organizirana ta človekoljubna služba na prostovoljni podlagi. Mariborske reševalce poznajo po vsej Sloveniji in izven mej države, njihov ožji delokrog sega daleč izven mesta v široko okolico, njihovi avtomobili so noč in dan na cestah, prevozijo na leto okrog 100.000 kilometrov z bolniki in ranjenci. 49 članov mariborske gasilske čete je izvečanih v reševalni službi, ki jo opravljajo brez vsake nagrade ter žrtvujejo skoraj vse svoj prosti čas za te posle. Reševalni oddelk ima vzorno opremljen ambulatorij, v katerega se zatekajo ljudje po prvo pomoč, ki jo nudi na leto povprečno v 1500 primerih. — Proslava 30 letnice obstoja reševalnega oddelka se je najprimerneje

izvršila z blagoslovitvijo krasnega novega reševalnega avtomobila. Novi reševalni voz znamke »Tatra« je moderneje in lepše opremljen kakor avto Buick. Karoserijo je izdelala mariborska tovarna Pergler. Pomembno je to, da ni delalo društvo za nabavo avtomobila nobene zbirke po mestu, kakor je to bilo včasih običajno, temveč ga je nabavilo in tudi že plačalo samo s prispevki svojih rednih podpornih članov. Obenem z reševalnim vozom je bila blagoslovljena tudi nova gasilska izvidnica — majhen, zelo nagel avto znamke »Tatra«, opremljen z najmodernejšimi aparati za gašenje s peno. Na avtomobilu imajo prostora štirje gasilci. Voz je namenjen zlasti za gašenje sobnih požarov v mestu, kjer se pri gašenju z vodo napravi dostikrat večja škoda, kakor pa jo povzroči ogenj. — V prihodnjem letu pa ima gasilska četa namen nabaviti še en moderen reševalni avtomobil ter dva nova gasilska avtomobila — orodni in podeželski voz. Vse te moderne pridobitve in lep napredek mari-

Mož, ki je udomačil lisico in šoja

V Hercegu Novem živi 75 let star ribič Andrija Kraljevič. Ta mož ima nenavaden dar, da zna krotiti divje živali. Že kot mladenič je ukrotil lisico, katera je bila tako udomačena, da je hodila za njim kakor pes. Sam pripoveduje kako je ukrotil lisico, ko je bil 16 let star

Ta lisico, ki sem jo docela lahko udomačil, sem kupil nekega dne od kmeta, ki jo je bil prinesel na trg v Hercegu Novem. Lisica je bila stara dva meseca. Ko sem jo prinesel domov, sem jo začel hraniti s sirom, kruhom in ribo. Najrajša je jedla sir in ribe. Spočetka je bila do mene zelo nezaupljiva in sem že mislil, da bo ves trud zaman. Zato sem jo začel božati in ji dajati hrano iz roke. Že čez nekaj dni je bila docela domača in je takoj pritekla, kadarkoli sem ji zaklinal. Dal sem ji ime »Lisac«. Poslej je nisem več zapiral. Prosta je hodila po hiši in dvorišču in ni nikdar poskušala uiti, čeprav bi bila mogla.

Moj oče je bil tudi lovec in je imel dva lavska psa. Lisica pa se je teh dveh psov tako navadila, da se ju sploh ni nič bala in je celo z njima skupaj jedla. Nazadnje je bila že tako udomačena, da je včasih mirno odšla od doma v gozd »malo na sprehod«, pa se je čez pet, šest dni spet vrnila. Kadar pa sem jo poklical, je takoj pritekla iz gozda. Tudi koseži ni več napadala, ker sem jo te lisice boleznj docela ozdravil in odvadil. Morda se vam to zdi neverjetno, kakor je neverjetno marešakaj, kar lovci pripovedujejo, vendar je to zi-

Knez namestnik ob četrti obletnici smrti kralja Aleksandra s spremstvom zapuša kapelico na Oplencu, kjer se je udeležil žalne službe božje.

Nevarna stava zaradi kuhane koruze

V Stari Kaniži so kužuhali koruzo. Pri tem se je zbrala, kakor je tamkaj navada, vsa vas, ki je delala in se zraven zabavala. Med vaščani je bil tudi kmet Jula Fehervari, ki je o njem znano, da rad mnogo je. Vaščani so ga takoj začeli zbadati in se šaliti na račun njegovega želodca. Mož pa zaradi tega ni bil prav nič užaljen, temveč se je zraven emejal ter celo hvalil svoj dobri tek in dobri želodec. Naenkrat mu je šinilo v glavo, da bi stavil, da v dveh urah poje pet kil kuhane koruze in popije dva litra vina. Med tem ko pri nas koruzne storže peko, jih tam doli kuhajo. In so stavili.

Mož se je lotil koruze in vina. Ni pa pojedel in popil vsega, kakor je rekel, ampak se je že precej poprej nezavesten zgrudil na tla. Poklicati so morali na pomoč zdravnika, ki mu je nudil najnujnejšo pomoč. Ko si je nekoliko opomogel, se je zaklel, da ne bo na račun svojega želodca nikdar več poskušal doseči takega rekorda.

borske gasilske čete in njenega reševalnega oddelka so posledica vzornega in požrtvovalnega dela, ki ga vrši vodstvo čete pod predsedstvom starešine ravnatelja Bogdana Pogačnika ter ob lepem, tovariškem sodelovanju vsega članstva.

va resnica, ker še danes žive ljudje, ki so to videli in ki lahko to potrdijo.

Lisica je bila stara tri leta, ko sem se moral od nje ločiti. Kot devetnajstletni mladenič sem moral iti po svetu s trebuhom za kruhom v Afriko. Tudi na to pot sem vzel s seboj lisico. Vozil sem se na parniku. Ko smo se pripeljali do nekega otoka blizu Grške, se je na parniku začela kazati nekaka kožna bolezen. Zaradi tega nismo nekaj časa mogli nadaljevati potovanja. Tukaj sem se ločil od svoje lisice, ker nisem imel denarja, da bi bil zanj plačal tako veliko pristojbino. Prodal sem jo kapitanu tistega parnika za 2000 din današnjega denarja.

Andrija Kraljevič pripoveduje tudi, da je pred nekaj leti udomačil divjo šoja. Ta sicer tako plasnava divja ptica ga je potem vedno spremljala, kamorkoli je šel. Letala je za njim od veje do veje. Ko pa so se v čolnu odpeljali lovit ribe, je sedela na kljuno njegovega čolna. Nekega dne mu je šoja v njegovi sobi z mize pobrala prstan in ga odnesla v gozd. Ko se je čez nekaj časa vrnila iz gozda, ni imela več prstana v kljuno. Čez kak mesec dni, ko je mož svoj prstan že skoraj pozabil, je nekega jutra šoja priletela v sobo z zlatim prstanom v kljuno. Takih neprijetnosti mu je tista šoja še mnogo storila.

Danes ima mož mlado šoja, ki je skoraj že docela udomačena. Poleg nje pa ima v hiši popolnoma udomačenega morskega galeba, ki varuje hišo in se zaletava v vsakočar, kdor hoče priti blizu.

Iz Julijske krajine

Gorica, 11. oktobra 1938.

Duhovniške vesti. G. Rudolf Klinec je bil ustoličen za župnika v Vel. Zabljah. — G. Ivan Lukežič, župni upravitelj v Ajdovščini, je bil investiran na imenovano župnijo. — G. I. Cirrito je bil imenovan za župnega soupravitelja v St. Petru pri Gorici. — Župnija Batuje v Vipavski dolini, ki je pred kratkim zgubila s smrtjo odličnega župnika lg. Lebana svojega dušnega pastirja, je bila razpisana do 10. okt. Kdo bo novi župnik, še ni znano.

Mussolinijev dar. Pri svojem zadnjem obisku v Gorici je načelnik vlade Mussolini naklonil novozgrajeni cerkvi presv. Srca Jezusovega 150 tisoč lir. S tem munificenčnim darom se je dolg, ki tlači to novo gorisko župno cerkev, znižal za polovico, znašal je namreč lepo vsoto 300 tisoč lir. Za darežljivost Goričanov to ni najlepše spričevalo.

Težka nesreča: 1 mrtev, 3 ranjeni. Na drž. cesti, ki pelje iz Trsta na Reko, se je zadnjo nedeljo v bližini Podgrada zgodila grozna motokistična nesreča, pri kateri je ena oseba našla smrt, tri so pa težko ranjene. Štirje prijatelji iz Červinjana so na dveh motornih kolesih napravili izlet na Reko. Vozili so z divjo brzino. Nekaj kilometrov za Podgradom je oster ovinek. Na tem ovinku je vozač preveza motorja izgubil oblast nad krmilom, kolo je zdrsnilo in s tako silo zadelo v cestno ograjo,

Kako je Solčava gorela

Solčava, 11. oktobra.

Poročilo v »Slovenec« o solčavskem požaru bi bilo treba izpopolniti:

Ko se je v nedeljo o polnoči vračala nekaj »zakasnelih« iz Ločarske doline domov, so na Poličnikovem hlevu zapazili plamen. Takoj so zaklicali po vasi, ki je bila že vsa v globokem snu. Medtem ko so vsi hiteli na nože, so oni, ki so ogenj zapazili, gonili živino iz hleva, ki je bil že ves v plamenu. Krave so jo urno mahlnile na travnik, le ta prašičja para ni hotela ubogati: štiri debele svinje so zaradi svoje trme zgorele.

Medtem je plat zvona priklical kmete, ki so urno prihitali na pomoč. Plamen se je že vgnezdil v podstrešje Poličnikove gostilne in čez cesto se je potegnil vrh Prodnikovih strehe, ki je zvezana z Zagorjevo in dalje na hlev, ki je seveda poln sena in suhljadi. Gorelo je kakor za stavo. Krvavobela luč je razsvetlila gozdove daleč gori pod stene Radehu in Olšave, kjer se je izgubila v blede mesečini. Kaj takega Solčava v vsej svoji zgodovini še ni doživela.

Kot nalašč je odpovedalo vse: solčavska motorčka se je izneverila in kar ni hotela ustreči, veliki rezervoar vodovoda je bil prazen. Ostale so gole roke. To noč so se Solčavani izkazali: pa kaj se ne bi, saj so vedeli, da jim gorijo domovi. Le

majhen neugoden vetrič proti zahodu, pa bi bila v hipu vsa vas v plamenu, ker so hiše natpane in po večini z lesom pokrite. Mlado in staro, otroci in ženske, vse je delalo, kar je bilo moči: drgnejši so trgli plamenu iz rok inventar iz sob in izza podstrešja, drugi so razdirali goreče tramovje in zopet drugi so viseli na strehah sosednih hiš in neprestano polivali z vodo streho in zidovje, ki se je od vročine že kadilo in je bilo na tem, da se vsak čas vžge. Ko bi se jim ne bilo posrečilo obraniti tega, bi na mestu Solčave ne ostalo drugega ko kup ruševin.

Tako je kritično stanje že minilo, ko so okrog 3 prišli gasilci iz Luč in Ljubnega ter od drugod z motorikami, ki so opravili svoje. Vsekakor gre zahvala lučki četi, ki je ostala tako dolgo, da je vse, kar je bilo še žarečega, pogasila. Iz požganine se še vedno kadi, pa neposredne nevarnosti ni več.

Poslopja, ki so gorela, so pogorela do tal. So to tri hiše s hlevi in eicer: Poličnikova, Prodnikova in Zagorjeva. Vsi trije so ostali brez domov in njihova živina brez hlevov in so tako utrpeli najhujše. Za Solčavo je to velik, prevelik udarec. Težko bo do zime pozidati in spraviiti pod streho tri družine.

Vzroki požiga niso znani. Domnevajo, da je storila zlobna roka.

Ljubljanske novice

1 Sveta maša za pokojnega kateheta Fr. Kogej, ki ga je nenadoma smrt pobrala vprav ob sklepu zadnjega školskega leta, bo v cerkvi sv. Jakoba v petek 14. oktobra ob 8 zjutraj. Udeležiti se je bodo gojenke I. dekl. mešč. šole. Vabljeni so tudi bivše učence pokojnega prijatelja mladine. — Upraviteljstvo.

1 Za Baragovo semenišče je v spomin pokojnega msgr. prof. dr. Jos. Debevca daroval gosp. Ivan Krumpetar, duhovni svetnik in župnik pri Sv. Gregorju 100 din.

1 Trboveljski Slavski, ki so ponesli sloves naše mladinsko-zborovske literature v bratsko Bolgarijo, se vrnejo te dni domov in pridejo v ponedeljek 17. t. m. svoj veliki koncert v dvorani Filharmonične družbe na Kongresnem trgu. Kar je v povojni dobi najlepšega in najznačilnejšega bilo napisano za mladinski zbor, to bodo oni izvedli na svojem ponedeljkovem koncertu. Trboveljski Slavski so izredno priljubljeni, zato ponovno opozarjamo na njihov koncertni nastop v ponedeljek 17. t. m. ob 20 v veliki Filharmonični dvorani. Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice.

1 Posestna sprememba. — Glavna bratovska skladišnica v Ljubljani je kupila od zasebnice Marije Rekarjeve hišo št. 6 na Vrtači z vrhom, spadajočo pod vlož. šte. 473 k. o. Gradiško predmestje, za 1.360.000 din. V septembru je bilo drugače sklenjenih mnogo kupnih pogodb, katerih celokupni znesek presega 20 milijonov dinarjev.

1 Živilski trg. Včerajšnji trg je bil srednje obiskan. Na Sv. Petra nasipu, kjer se je pričela sezona za krompir in zeljate glave, je bil dobro zaseden. Voznikom dela velike preglavice ob nasipu naloženo kamenje in pesek. Na tem trgu je bilo do 25 voz lepega gorenjskega, izanskega in dolenskega krompirja. Danes so bile trajne cene od 70 do 75 par kilogram na debelo. Krompir je bil pokupljen, izanci in okoličani so pripeljali do 30 voz lepih zeljnatih glav. Cene so bile nasproti soboti v glavnem neizpremenjene. Sadni trg je bil srednji. Cene iste. Po gobah ni bilo večjega povpraševanja. Na trgu so se pojavile sivke. Mlade in drobne sivke so dobre za vlaganje in so bile zato po 3 din. starejše in večje pa po 1,50 din eden. Jurčki so bili 2—3 din eden.

1 Nova hiša na Resljevi cesti. Stavbeno podjetje Bricej je pred kratkim začelo kopati na Resljevi cesti pri tiskarni »Grafika« temelje za novo stanovanjsko hišo, ki bo last Antona Ovsenarja. Hiša bo trinadstropna in bo zavzela toliko prostora, da bodo morali podreti tudi četrtino poslopja, v katerem je tiskarna.

1 Pomanjkanje klopov v tirolskih nasadih je res veliko in smo zato pred kratkim opozorili mestno vrtnarijo, naj bi skušala napraviti čim več novih klopov po vseh mestnih nasadih. Mestna vrtnarija se te potrebe sama dobro zaveda, vendar pa iz svojega letnega proračuna ne more znatno zvišati števila klopov. V prihodnji proračun bo treba dati posebno postavko vsaj 25.000 din za najmanj 100 klopov. Vsaka železna klop velja 250 din in jih ima mestna vrtnarija sedaj za vse ljubljanske nasade samo okrog 200, poleg teh je pa po sprehajalščih še kakih 200 lesenih klopov. Po vseh parkih in sprehajalščih se zlasti pomladi in jeseni opaža veliko pomanjkanje klopov, vendar je pa ta pojav zdrav, ker priča, da raste v Ljubljani zanimanje za naravo in za sprehode ter sploh za življenje na čistem zraku. Čez zimo bo mestna vrtnarija pripravila dovolj lesenih klopov za drevoreda ob Ljubljani, na Gradu, na rimskem zidu in drugod. Les je že pripravljen in potrebno je samo še, da se deske prease in pozimi pobarvajo, da spomladaj postavijo klope ob novih potih po tirolskem gozdu in na drugih straneh zelene Ljubljane.

— Vsi, ki mnogo jedo in stalno sede in trpe zaradi tega prav pogosto na trdi stolici, naj pijejo vsak dan čašo naravne »Franz-Josefove« grenke vode, ki se mora popne segreti. Davno preizkušena in priznana »Franz-Josefova« voda se odlikuje po svojem sigurnem učinku in prijetni porabi.

Reg. po min. soc. pol. in n. zdr. S-br. 15.485. 25. V. 35.

1 Premalo luči po Komenskega in Vrhovčevi ulici je bilo vzrok notice, ki smo jo pred kratkim objavili ter nanjo dobili pojasnilo, da je Komenskega ulica razsvetljena s plinom ter je močnejša razsvetljava prav res zelo potrebna. Zato mestna planina postavi v Komenskega ulici pred hišo št. 20 plinski kandelaber s štirimi žarili po 50 HK t. j. skupno 200 HK in bo s tem tudi ta ulica prav dobro razsvetljena. Zaradi velikega prometa je pa Komenskega ulica na križiščih z Resljevo in Vidovdanske ceste razsvetljena tudi z obločnicama. Vrhovčeva ulica je od Vidovdanske ceste do Fügnerjeve ulice dosti razsvetljena, ker na obeh križiščih gori vso noč obločnica in je v sredini med Vidovdanko in Vrhovčovo ulico tudi žarnica 60 W, da je tudi ta del Vrhovčeve ulice dosti razsvetljen.

1 Naporno reševanje obesa. Včeraj dopoldne je bil obveščeni stražnik v Mostah, da se je v eni bližnjih stavb obesil neki mož. Stražnik je odhitel ter obesačen odrezal vrvi ter ga skušal spraviti z umetnim dihanjem k življenju. Poklical je tudi poklicne reševalce, ki so tudi skušali oživiti obesačen, kar se jim je končno s pomočjo Puhl-motorja posrečilo. Oddali so ga v bolnišnico, kjer se je stanje samomornega kandidata že zboljšalo tako, da bo ostal pri življenju. Vzrok poskušnega dejanja ni znan.

1 Iznajdljivi brusarji. V zadnjem času se mudi po dvoriščih večjih ljubljanskih hiš brusarji, ki ima svoj brusarški stroj pripravljen na prav svojevredstven način, namreč na — kolesu. Ko se s kolesom pripelje na dvorišče, si najprej preskrbi od strank različna rezila za brušenje, nato pa postavi kolo na močan železen podstavek tako, da se zadnje kolo prosto vrti. Na zadnjem kolesu pa ima pritrdjen nekakšen obroč, transmisijski, s katero je po usnjeni vrvi zvezan brusni kamen, ki je pritrdjen na krmilo. Kadar hoče kakšno stvar nabrusiti, sede na kolo, kakor da bi se odpeljal, in ga goni. Zadnje kolo, ki je v zraku, se vrti, vrveca pa poganja brusni kamen in mož brez vsake težave nabrusi, kar hoče. Iznajdljivi brusarji se videti pri tem svojem opravilu prav spretni in mu gre delo kaj hitro izpod rok. Ker gredeč popravlja tudi stare dežnike, zaslužiti nemara kar 1 Cigane preganjajo. Ljubljanska policija je izdala več tiralic za številnimi cigani, ki se klatijo bodisi po ljubljanskih okoličih, bodisi na deželi. Tudi od podeželskih orožniških postaj je policija prejela mnogo tiralic. Cigani so zagrešili vse polno tatvin, zlasti pa radi krajevo perutnino, kunce in prašiče. Iskani cigani pripadajo k znanim ciganskim rodovom Gartnerjev in Rajhartov.

1 Tatvine koles. V terek sta bili ukazani Srednji tehnični šoli dve kolesi dveh dijakov tega zavoda. V Ljubljani menda ni zavoda, kamor bi se dijaki v tako velikem številu vozili s kolesi,

kakor je ta šola, saj zahajajo poleg dijakov Srednje tehnične šole vanjo tudi delovodje in obrtniški pomočniki ter vajenci, ki seveda ne morejo izhajati brez koles. Kolesa so pod nadzorstvom, vendar se je nekemu posrečilo, da se je splazil v zavarovani prostor ter kolesa odpeljal. Podobno prostoro za shranjevanje koles imajo po Ljubljani tudi drugi šolski zavodi in celo pred univerzo vidimo sedaj, ob začetku semestra, vse polno koles. Do sedaj ni bilo čuti o kakšnih tatvinah koles po tek zavodih, toda dobro bi bilo, da bi šolske oblasti še sedaj poostrele nadzorstvo nad kolesi in seveda tudi nad garderobami!

1 Tatvine v Dobrilovi ulici. V Dobrilovi ulici šte. 30 se je splazil v terek popoldne neznan tat ter pričel stikati po tujem stanovanju. Našel je 100 din gotovine ter več zlatnine, kakor broško, uhane, verižico in drugo. Okradena stranka ceni škodo na 1150 din. Takoj za tem pa se je tat splazil tudi v stanovanje sosedne stranke, kjer pa je našel le malo broško iz double zlata, vredno 50 dinarjev.

1 Albanska spomenica. Vsi v Ljubljani stanujoči bivši vojaški črnogorske armade, ki so skupno s srbsko vojsko v letu 1915 šli preko Albanije ter pozneje ostali v sestavi srbske vojske, pa do danes še niso bili odlikovani z Albansko spomenico, naj se najkasneje do 22. oktobra t. l. z vsemi vojaškimi listinami javijo v Mestnem vojaškem uradu na Ambroževem trgu 7/1, soba šte. 2.

1 Lepa namizna jabolka kg 3.50—4 din Fr. Kham, Kongresni trg 8.

Če želiš res izoborno portugalko in sladek mošt piti, moraš v gostilno Fajmošter priti. Ljubljana, Sv. Petra nasip št. 5 Sprejemajo se abonenti na dobro hrano.

Gledališče

Drama. Četrtek, 13. oktobra: Car Fjodor. Red B. — Petek, 14. oktobra, ob 15: Zenitev. Dijaska predstava. Globoko znizane cene od 14 din navzdol. — Sobota, 15. oktobra: Zene na Niskavou-rju. Red A. — Nedelja, 16. oktobra: Potopljeni svet. Izven.

Opera. Četrtek, 13. oktobra: Na sinjem Jadranu. Red Četrtek. — Petek, 14. oktobra: Ljubavna pijača. Premiera. Premierski abonma. Gostovanje tenorista Chisty Solarija. — Sobota, 15. oktobra: Trubadur. Gostovanje gospe Ljubice Karene. Izven. Znizane cene od 30 din navzdol. —

Prireditve in zabave

1 Frančiškanska prosveta M. O. v Ljubljani uprizori v nedeljo 16. t. m. ob 8 zvečer igro s petjem in godbo v 5 dejanjih »Deseti brat«, po Jurčiču dramatisiral Fran Govekar. Igra je v režiji Milana Skrbinka. Pri predstavi in med odmori igra lastni šramel kvartet. — Vstopnice v predprodaji pri »Pax et bonum« v frančiškanski pasaji. Člani imajo popust.

Mariborske novice

30 letnica mariborskih gasilcev

Maribor, 12. oktobra. Nocojšnje proslave 30-letnice prostovoljne gasilske čete v Mariboru in blagoslovitve obeh avtomobilov so se udeležili okrajna glavarja g. dr. Šiška in Eileta, mestni podžupan Žebot, policijski nadsvetnik Pestovšek, občinski svetniki dr. Kovarčič, Šprager, Leskovec; vodja gradbenega urada inž. Baran in zastopniki gasilske župe. Blagoslovitev je izvršil stolni župnik kanonik msgr. Umek, ki je izrekel mariborski četi iskrene čestitke k lepi pridobitvi.

Starešina mariborske čete, ravnatelj Bogdan Pogačnik, je z iskrenimi besedami pozdravil navzoče goste in gasilce ter nato obrazložil na kratko napredek, ki ga je doživela mariborska gasilska četa in reševalni oddelki pod slovenskim vodstvom. (Podrobno poročilo o 30-letnici mariborskih reševalcev prinašamo na 5. strani. Ured.)

m Škof dr. Tomažič v Rimu. Minuli terek, dne 11. oktobra, se je odpeljal z jutranjim brzovlakom ljubljanski nadpastir dr. Ivan Tomažič čez Trst v Rim »ad liminam Apostolorum«, da poroča papežu o verskih in cerkvenih razmerah ljubljanske škofije in poverjene mu apostolske administracije. V njegovem spremstvu se nahaja študijski prefekt in docent bogoslovja dr. Držeknik Maks. Vladika bo odsoten približno 10 dni. Lavantinci želimo ob tej priliki svojemu škofu, da se po dovršeni apostolski poti srečno vrne v svojo prestolnico ob Dravi.

m Frančiškanski župnijski urad nam k notici, ki jo je objavil v svoji torkovi številki mariborski »Večernik«, sporoča, da je oddal dela za popravila ure na cerkvenem stolpu celjskemu podjetniku, ker se je ponudil, da bo dela izvršil za 26 tisoč dinarjev, medtem ko je drugi mariborski ponudnik stavil proračun 52.000 din. Celjski obrtnik — pozlatar, bo izvršil le pozlatarska dela, plesarskih del pa sploh ne bo, ker nove številke ne bodo več pleskane, marveč bodo kovinaste, ki jih bo izdelal mariborski podjetnik g. Kumere. Odrje, ki so potrebni, bo postavil prav tako mariborski podjetnik Požauko. Mariborski obrtnik je za dela ponudil nižjo ceno šele, ko so dela že bila oddana. Nadalje nam župnijski urad sporoča, da noben Mariborčan za frančiškanske cerkev ne plačuje nikakega cerkvenega davka, ker cerkev nima niti svojega konkurenčnega odbora. Vsa cerkvena popravila se izvršujejo z milodari.

m SSK Maraton — šahovska sekcija — ima svoje redne sestanke vsak četrtek od 7 do 9 zvečer. Vabljeni člani, da se sestankom polnoštevilno udeležujejo.

m Predstave romantične igre »Zakleti grad«, ki bo v nedeljo 16. t. m. ob 17 na Ljudskem odru, se bo udeležil tudi avtor igre g. dr. Alojzij Remec, tujski mestni župan. Ne zamudite prilike in nabavite si vstopnice v predprodaji.

m že tretje motorno kolo ukradeno. Zadnje dni se množe v Mariboru tatvine motornih koles. V noči na sredo je bilo ukradeno že tretje motorno kolo. Izginilo je iz dvorišča vile »Moj mir« v Košakih št. 5. Kolo je znamke DKW, vredno 6000 din. Last je g. Bruna Kavčnerja. Oblasti so storitcu že na sledi.

m Zenitovanski slepar se je zagovarjal včeraj pred mariborskim okrožnim sodiščem. Je to 37 letni Jakob Učakar iz Moravč. Je že oženjen ter ima dvoje otrok, kljub temu pa je natvezel Angeli Štibler v Mariboru, da je samec in da je dobro

Predavanja

Na II. prosvetnem večeru, ki bo v petek 14. oktobra ob 8 v beli dvorani hotela Uniona, bo predaval g. prof. Silvo Kranjec: o važnih dogodkih v zgodovini slovenskega naroda. Tudi Slovenci imamo svojo zgodovino, le da jo premalo poznamo. G. predavatelj nas bo opozoril na samostojno državo koroških Slovencev, na Kocelja in panonsko državo, boj za staro pravdo, turške boje, protestantizem, ilirsko dobo, leto 1848 in 1918. To so važni mejniki v naši zgodovini. Predavanje bo opremljeno s skioptičnimi slikami. Predprodaja vstopnic: Prosvetna zveza, Miklošičeva 7. Obiskovalce opozarjamo, da se dobe tudi stalne abonma karte za vse večere, ki stanejo za vsa predavanja 38 din.

Prosvetno društvo Bežigrad-Ljubljana ima svoj I. prosvetni večer v četrtek 13. okt. 1938 ob 8 zvečer v Mavričevi dvorani (v Mavričevi hiši poleg kavarne Majcen na Tyrševi cesti). Na sporedu je domača fantovska pesem, deklamacija in za današnje razmere zelo zanimivo predavanje »O Češki«. Predava g. urednik dr. Alojzij Kuhar. Vsi Bežigradci kakor tudi ostali ste vjudno vabljeni.

Vse jugoslavnski javnosti! V ciklu svojih spominskih proslav 20-letnice ustvarjenja naše Jugoslavije priredi podpisana organizacija danes ob 20 zvečer v veliki dvorani Zvezde predavanje: »Preboj solunske fronte leta 1918«. Vabimo vso našo javnost, v prvi vrsti našo mladino, da se tega poučnega predavanja polnoštevilno udeleži. Predaval bo komandant 39. pešpolka iz Celja, gen. stabni polkovnik gosp. Dragoljub Mihailovič. Vstopnine ni. — Okr. organizacija saveza ratnih dobrovoljcev kraljevine Jugoslavije v Ljubljani.

»Zprehod po svetuc« je naslov enemu izmed poučnih in zanimivih predavanj, ki jih bo prirejalo v tekoči sezoni Društvo absolventov državnih trgovskih šol v Ljubljani v restavracijskih prostorih »Zvezdec«. Imenovano predavanje bo v četrtek 13. t. m. ob 8 zvečer s skioptičnimi slikami. Predava g. prof. dr. V. Šarabon. Vsi vjudno vabljeni. Prostovoljni prispevki za kritje stroškov dobrodošli!

1 Predavanje s posnetki v naravnih barvah bo danes zvečer ob 20 v frančiškanski dvorani. Dr. Konstantin Kostič iz Newyorka bo predaval o vtihih svojih potovanj po štirih kontinentih ter predvajal barvne diapozitive. Predprodaja vstopnic v Zvezi za tujski promet — Putnik.

Sestanki

Fantovski odsek Sv. Peter ima drevi ob 8 redni fantovski sestanek s predavanjem gosp. Smersuja. Udeležba za vse člane strogo obvezna. Vabljeni so tudi novi člani.

F. O. Šiška ima drevi redni fantovski sestanek. Predava g. p. dr. Modest Novak. Vsi in točno. Začetek ob 20.15. — Danes teden, 20. t. m., bo v samostanski dvorani redni odsekovni občni zbor z običajnim dnevnim redom. Pismene predloge vložite najkasneje do 17. t. m. zvečer. Bog živi! Odbor.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4, in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Plinski napad na Celje

Celje, 13. oktobra.

Dne 16. oktobra bo vaja o obrambi mesta pred napadi iz zraka v Celju. Vaja ima pred očeti prebivalstva nevarnosti, ki mu pretijo od letalskih napadov iz zraka, ter mu pokazati zaščitna sredstva, in končno preizkusiti uporabo do sedaj organiziranih ekip.

Sodelovalo bo tudi vojaštvo z aktivno obrambo, razne ekipe pa bodo sodelovale v pasivni obrambi. Pri večbi se bodo porabljali sledeči znaki:

Uzbuna — alarm: Trije strelji pri cerkvi Sv. Jožefa, zvonjenje vseh zvonov v župni cerkvi, Marijini cerkvi, evangelijski cerkvi in pri cerkvi Sv. Jožefa ter piskanje tovarniških siren v tovarni Westen in Cinkarni.

Znak za prenehanje nevarnosti bo dan z zvonjenjem v omenjenih cerkvah z velikimi zvonovi.

Odredbi za čas vaje:

1. Na dani znak nevarnosti se mora ustaviti vse osebnosti in vozovni promet v mestu.

2. Vozila se morajo takoj umakniti v najbližja dvorišča, odnosno v stranske neprometne ulice.

3. Avtoizvožki izpred Celjskega doma se umaknejo na dvorišče Mestne hranilnice, v kolikor tam ne bi bilo prostora, pa v garaže.

4. Vsa vrata in okna morajo biti zaprta, vendar ne zaklenjena. Roloji morajo biti spuščeni.

5. Občinstvo na ulici se mora ob znaku nevarnosti umakniti v najbližjo vežo, odnosno v prostore, ki so označeni kot zavetišča. Nikdo ne sme stati pri odprtem oknu in med vežnimi vrati in se mora umakniti v notranjost prostorov. — Potek večbe je dopustno opazovati iz gozda na Miklavškem hribu.

6. Osebe, ki se ob času napada pripeljejo z vlakom, morajo počakati na peronu. Na znak prestanka nevarnosti sme prebivalstvo zapustiti stanovanja in se odprti promet. Vendar je paziti pri tem na morebiten znak uzbune-alarma, na kar se mora zopet prebivalstvo umakniti v hiše, odnosno v zavetišča.

Vsako se mora brezpogojno pokoravati organom javne varnosti, ki bodo strogo pazili, da se odredbe točno izvršijo. Prestopki bodo kaznovani z globami od 50 do 1000 din, odn. z zaporom od 1 do 20 dni.

Bukova drva, suha, naprodaj

Informacije daje:

MAJDI — MERKUR, CELJE

c Volitve v Narodno skupščino, razgrnitev volilnih imenikov. Po § 9 in 15 zak. o volilnih imenikih se objavlja, da so od okrajnega sodišča v Celju potrjeni volilni imeniki na vpogled prebivalstvu v sobi št. 2 mestnega poglavarstva. Vsakdo ima pravico v uradnih urah volilne imenike pregledati, prepisati, razglasiti in natisniti ter bodisi zase, bodisi za drugega zahtevati popravke. Pri volitvi narodnih poslancev dne 11. decembra smejo glasovati samo oni, ki so vpisani v imenike. Popravek volilnih imenikov se zahteva neposredno pisмено ali ustno od celjskega mestnega poglavarstva ali pa od okrajnega sodišča v Celju. Zahtevanim popravkom se morajo predložiti dokazila, in sicer le polnoveljavne javne listine. Ukaz o volitvah narodnih poslancev dne 11. decembra je razglašen. Po § 15 zakona o volilnih imenikih se popravki smejo zahtevati še 15 dni po razglasitvi ukaza, to je vključno do 25. oktobra. Nobena poznejša zahteva popravka ne vpliva na sestavo volilnih imenikov, po katerih se bodo vršile že razpisane volitve.

c Katoliško prosvetno društvo priredi s sodelovanjem članice Pelske zveze v Celju v soboto 15. oktobra ob pol 9 zvečer in v nedeljo 16. oktobra ob 4 popoldne v veliki dvorani Ljudske posojilnice znano veselico v treh dejanjih »Dva para se ženita«. Vstopnice se dobe v predprodaji v knjigarni Slomškove tiskovne zadruge.

KINO UNION

DANES: »BORBA ZA DETE«

c G. prof. dr. M. Rostohar, profesor na vseučilišču in naš rojak, bo predvajal v petek, 14. t. m. ob 8 zvečer v kinu »Metropole« film o narodnih vzgoji šolske mladine v Češkoslovaški republiki. V soboto, 15. okt. bo predaval v risalnici meščanske šole o temeljnih idejah sodobne šolske vzgoje v CSR.

c Slovensko obrtno društvo v Celju ima uradne ure od 15. oktobra dalje od 8—9 v Obrtnem domu v Gledališki ul. 2.

c Združenje rezervnih častnikov, pododbor Celje, opozarja vse rezervne častnike na predavanje, ki bo jutri, v petek ob pol 7 zvečer v Oficirskem domu v kasarni Kralja Petra I. Predavanje je obvezno in se ga morajo udeležiti vsi rezervni častniki in vojaški uradniki.

c Gradnja novega gasilskega stolpa v Celju. Celjska mestna občina bo zgradila v podaljšku trakta mestnega poglavarstva in Kolenčevo hišo v Gosposki ulici nov železobetonski gasilski stolp. Delavci so včeraj začeli že s kopanjem za temelje. Proračun gradnje, ki jo je prevzel g. Vivod, znaša 70.000 din. Nov železobetonski stolp bo gotov v dveh mesecih, nakar bodo podli starega, ki ni zadoščal potrebam, niti ni bil v okras na dvorišču mestnega poglavarstva. Vodovodna delavnica je premeščena v nove prostore Vinklerjeve hiše, prejšnjo delavnico pa te dni preurejajo za hišnikovo stanovanje.

c Vlomilec obsojen na dve leti robije. Celjsko sodišče je obsodilo znanega vlomilca 34-letnega Jožeta Cizelja zaradi številnih vlovov in tatvin v obsojenskih krajih — zlasti v Zdolah, Zibiki in Zumnu, na 2 leti robije, na 4 leta izgube častnih drž. pravic, po odsluženi kazni pa v prisilno delavnico. Cizelj je posebne vrste tat. Podnevi, ko so kmetje zapustili dom in odšli na polje, je prihajal k domačijam, kjer je najprej poskal ključne nad vrati in v oknih, kakor je mnogokje navada na kmetih. S ključem je šel v hišo, vse razmetel in odnesel vse, kar mu je prišlo pod roke. Kradel je blago, obleko, perilo, ukradene stvari pa prodajal naprej in tako prišel do denarja, ki ga je navadno zapil. Cizelj se je zelo čudno zagovarjal pred sodiščem. V svojem zagovoru se je zapletel v nasprotja ter se tako sam obsodil. Tako je pri nekaterih kmetih priznal dve tatvini, pet pa jih je zatajil. Sodišče ga je obsodilo po obtožnici. Primer naj bo v opozorilo vsem kmetom, da ne puščajo ključev nad vrati ali celo na oknu.

c Redna seja celjskega mestnega sveta bo v petek, 14. oktobra ob 6 zvečer v posvetovalnici na mestnem poglavarstvu. Na sporedu so poročila odborov.

c Ana Repinšek. V Ipavčevi ulici 15 je včeraj preminula v 54. letu starosti zasebnica ga. Ana Repinšek. Pogreb drage pokojnice bo danes ob treh popoldne na okoliško pokopališče. Naj v miru počiva!

Gledališče

Četrtek, 13. oktobra ob 20: »Kar hočete«. Red B. Petek, 14. oktobra: Zaprti.

Omejitve dela v naših železnarnah

Prejeli smo: Ne sme nam biti vseeno, če bomo po časopisu, da odpušta železarna v Zenici delavstvo, da prav tako zaradi padea naročil odpušča delavstvo jeseniške železarnice. Dolžnost javnosti je, da se pozanima za prave vzroke teh odpustov kovinarskega delavstva in da te vzroke odpravi.

Res je, da so se razmere v železarski zaposlitvi v zadnjih treh letih ogromno izboljšale. Res je, da je samo KID sprejela nad 1000 novih delavcev, da je železarna v Zenici sprejela tudi nad 1000 novih delavcev. To so dejstva, o katerih se ne da debatirati, ampak jih je treba kar priznati. Železarska delavnost se je v zadnjih treh letih v Jugoslaviji najlepše razvijala in razvila. To je velik uspeh iz tako rekoč nič do prve stopnje osamosvojitve v metalurški industriji. Ta napredek odkrito prizna vsak pošten opazovalec. Res pa je tudi, da to železarsko konjunkturo železarnice niso izrabile v nič drugega kot za dopolnitev in obnovo obratov. Država je zgradila Zenico in tam imamo sedaj veliko in ponosno železarno. Privatna železarna na Jesenicah pa je prenovila Jesenice do krone železarskih obratov — do visoke peči. Konjunktura je bila izročena obnovitvi obratov in danes stojijo tu železarnice, sposobne producirati več kot kdajkoli prej. Sedaj je treba samo dela, samo naročil...

Ob teh prenovljenih obratih pa so sedaj tako na Jesenicah kot v Zenici nabiti razglesi o odpustitvah delavstva. V redu, če se reducira tisti del delavstva, ki je delal na montažah in investicijskih delih in nikoli ni spadal v etalež železarnice, to se še razume, toda redukcije načeno normalni etalež delavstva in za vsem tem stoji vzrok — ni naročil — in jih stvarno ni.

Jugoslavija pomeni za inozemske železarno zlato polje

Torej v tisti državi, katero smatrajo inozemske železarnice za zlato trg in na katero gradijo veliko bodočnosti, v tisti državi pa naj bodo domače železarnice pesimistične. Pri nas je poraba železa tako majhna (le 20 kg na osebo letno), da je možen samo napredek. Ako hočemo napredovati v katerikoli gospodarski panogi, železo je zavezanec. In mi napredujemo, zato bo naša železarska industrija mogla samo še napredovati. 20 kg na osebo, kdaj bomo se tam, kjer je bila bivša Avstrija z 250 kg porabe železa na osebo. Tega se zavedajo vse inozemske tvornice in zato smo jih srečali na belgajskem velesejmu vse polno in zato žrtvujejo za svoja zastopstva v naši državi najmočnejše propagandne aparate. Od njih se lahko učimo, kako se dela. Tam, kjer ni našega zastop-

nika, tam sta gotovo dva inozemska, tam, kjer sta dva naša, tam je deset inozemskih in ti ne sedijo, ampak prodajajo železarske izdelke po Jugoslaviji. Končno naj prodaja vsak, kar hoče, toda samo tako daleč, da domača proizvodnja in domača delovna sila ne trpita. Kakor hitro pa slišimo, da naše železarnice odpustajo, drugi pa prodajajo, takrat vemo, da nekaj ni v redu, in takrat je treba pomagati domači podjetnosti.

Ne, Zenica in Jesenice se ne bosta enedli, kajti oba skupaj sta premajhni, da bi mogli zadostiti potrebam velike države, pa če sta še enkrat tako veliki. Samo zaščititi je treba domače delo in ga tam, kjer je pomanjkljivo, izpopolniti. Zakaj ne izdelujemo specialnih jekel doma, ko imamo toliko električne energije na razpolago. Tako stvar nam lahko pridejo pokazati, kako se izdeluje, tujci. Bolje je tako, kot pa če ti tujci prihajajo k nam kot prodajalci blaga, ki bi ga lahko doma izdelovali. Domače železarnice je treba proti uvozu zaščititi. Zaščititi tem prej, ker vidimo, da ne spijo, nego, da se izpopolnjujejo.

Kako se lahko uvaža na škodo domače podjetnosti.

Mi ne dolžimo nikogar, pač pa naj navedemo nekaj primerov, kjer naj bodo merodajni pozorni pri podeljevanju dovoljenj za uvoz železarskih izdelkov. Prvič je nujno, da se tisto, kar sami delamo in kar sami lahko izdelujemo, ne uvaža. Toda to bi se lahko obšlo na razne načine. Pride primer, da hoče podjetnik ali trgovec naročiti blago iz inozemstva. Ne dobi pa dovoljenja, ker se mu reče, da se to lahko naroči pri domačih železarnah. On seveda takoj piše domači železarni in naroči na primer 100 kg takega in takega profila. Železarna mu odgovori, da tako majhne količine ne more izdelati po ceni, ki jo navaja. Dotični gre potem s tem pismom po dovoljenje in reče: »doma ne morejo«. Potem pa iz inozemstva naroči ne 100 kg, ampak 100 ton. Če pa bi v prvotnem naročilu domači tvornici tako naročilo dal, bi tudi ta izdelala blago. Drugi primer, kako se lahko obide domači producent, je zopet: Nekdo naroči pri domači tvornici na primer pločevino velike dimenzije, za katero ve, da se ne izdeluje. Ko mu domača tvornica odgovori, da take dimenzije ne more izdelati, gre s tem dopisom po dovoljenje za naročilo v inozemstvu. Tam potem tisto dimenzijo naroči, doma pa jo potem lepo razreže na male kose, kakršne bi lahko dobil iz domače pločevine. To so samo primeri, kako se lahko obide zaščita domače podjetnosti, zato je treba veliko paznje.

Dokler bodo inozemske tvornice v Jugoslaviji sijajno prodajale, toliko časa odpusti domačega delavstva v železnarnah niso upravičeni. A. K.

Stanje naših kliringov

Po poročilu Narodne banke je bilo dne 8. oktobra 1938 stanje naših kliringov naslednje (v oklepajih razlika v primeri s stanjem dne 30. septembra):

Aktivni kliringi: Italija novi 95.460.661 (— 4.566.098) din, Nemčija 21.026.054 (2.870.248) mark, Bolgarija redni 1.771.474 (184.034) din, Bolgarija turizem 521.719 (— 169.822) din, Turčija 18.808.293 (320.250) din, Poljska 3.754.183 (— 2.359.205) din in španja 2.902.913 pezeta.

Pasivni kliringi: Češkoslovaška 161.659.350 (minus 10.579.743) kron, Švica 5.056.475 (— 70.759) švicarskih frankov, Belgija 2.609.943 (46.942) belg, Romunija 7.747.935 (1.728.225) din in Madžarska 38.194.768 (— 820.264) din.

Izkaz kaže, da je naš pasivni saldo v prometu s Češkoslovaško zaradi zastoja izvoza iz CSR k nam znatno padel. Med aktivnimi kliringi se je zaradi povečane izvoza v Nemčijo zelo povečal naš kliringi saldo v prometu z Nemčijo: v enem samem tednu za skoraj 3 milij. mark. Nasprotno pa se je naš aktivum z Italijo zaradi zastoja našega izvoza znatno zmanjšal.

Zaposlenost v Sloveniji

Po najnovejših statističnih podatkih Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani je število zaposlenih padlo od avgusta na september za 444 na 103.972. V primeri s septembrom lanskega leta je bilo število zavarovancev za 1938 večje. Letni prirastek od lanskega leta sem se stalno zmanjšuje: še avgusta je znašal 2.014, aprila pa 6.522, sedaj pa le še 1.938. Gibanje zaposlenosti po podatkih OUZD je bilo naslednje:

	1930	1937	1938
januar	90.181	81.943	88.242
februar	90.736	82.061	90.092
marec	92.489	86.686	92.317
april	96.854	89.625	96.147
maj	101.744	95.508	100.416
junij	103.214	99.603	103.586
julij	102.275	100.862	103.904
avgust	102.269	102.402	104.416
september	101.663	102.034	103.972

Iz tega pregleda je razvidno, da je zaposlenost sicer znatno višja kot leta 1930, da pa se že pojavljajo znaki, ki kažejo, da je letos zaposlenost dosegla svoj višek.

Zaradi večjega števila zavarovancev je tudi število bolnikov naraslo. Povprečna dnevna mezda še vedno narašča, vendar ne tako intenzivno kot v prvi polovici 1938. Narasla je od lani na letos za 1.23 na 25.49 din. Skupna dnevna zavarovana mezda je lanskega na letošnji september narasla za 175.608 na 2.650.672 din.

Zmanjšanje obтока bankovcev vsepovsod

Belgijska narodna banka je v dobi od 22. do 29. septembra izkazala povečanje obтока bankovcev za 2.993 milij. frankov na 25.498 milij. frankov. To je bilo v zvezi z zmanjšanjem naložb na žiru pri banki in povečanju njenih posojil bankam. Od 29. septembra do 5. oktobra pa se je obtok bankovcev zmanjšal za 1.230 na 24.268 milij. frankov. Zlati zaklad se je od 22. do 29. septembra povečal za 389, od 29. septembra do 5. oktobra pa za 242 na 16.143.5 milij.

Nemška Reichsbank je v tednu od 30. septembra do 7. oktobra zabeležila zmanjšanje obтока bankovcev za 838 milij. mark na 8.806 milij. mark, kar je polovica zvišanja, ki je nastopila v tednu od 23. do 30. septembra. Obenem so se zmanjšala posojila banke za 836 na 7.336 milij. mark, tako da je nad polovico danih posojil v zadnjem septembru bilo vrnjenih že v prvem tednu oktobra.

Madžarska Narodna banka. V dobi od 30. septembra do 7. oktobra se je obtok bankovcev Madžarske narodne banke zmanjšal za 60.6 na 783.76 milij. pengö. Istočasno so se zmanjšala tudi menična posojila banke za 48.8 na 518.46 milij. Tudi naložbe na žiru pri banki so se povečale.

*

Carinski oddelek v Planini. Kr. banaka uprava razpisuje prvo licitacijo za oddajo gradbenih del pri gradnji carinekega poslopja v Planini za 31. oktober 1938. Proračun znaša 1.027.575.10 din.

ima pričakovati 16.250 arijskih nezaposlenih namoščencev, da bodo dobili namestitvev pri teh podjetjih. Pri številu židovskih namoščencev niso vsebovani agenti in trgovski potniki.

Borza

Dne 12. oktobra 1938.

Denar

V zasebnem kliringu je ostal angleški funt neizpremenjen: v Ljubljani na 237.20 do 238.80, v Zagrebu na 238 blago.

Nemški čeki so se ustalili v Ljubljani na 13.80 do 14.—, v Zagrebu na 13.7650—13.9650, v Belgradu na 13.78—13.98.

Grški boni so beležili v Zagrebu 33.75 denar, v Belgradu 33.03—33.73.

Devizni promet je znašal v Zagrebu 1 milij. 825.678 din, v Belgradu 3.171.000 din. Prometa beleži v efektni Belgrad 1.664.000 din.

Ljubljana — Tečaj s primom.

Amsterdam 100 h. gold.	2382.65—2397.25
Berlin 100 mark	1756.53—1770.40
Bruselj 100 belg.	742.44—747.51
Curih 100 frankov	996.45—1003.52
London 1 funt	208.36—210.41
Newyork 100 dolarjev	4358.51—4394.82
Pariz 100 frankov	116.26—117.70
Praga 100 kron	150.69—151.79
Trst 100 lir	229.95—233.03

Curih, Belgrad 10.—, Pariz 11.70, London 20.935, Newyork 440.625, Bruselj 74.50, Milan 23.175, Berlin 176.50, Stockholm 107.875, Oslo 105.20, Kopenhagen 93.45, Praga 15.10, Varšava 82.75, Budimpešta 87.30, Atene 3.95, Carigrad 3.50, Bukarešta 3.25, Helsingfors 9.26, Buenos Aires 110.50.

Vrednostni papirji

Ljubljana. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 98.50—99.50, agrarji 59—62, vojna škoda promptna 471—473, begluške obveznice 90.50 denar, dalm. agrarji 90—91, 8% Blerovo posojilo 99—100, 7% Blerovo posojilo 91.25—92.75, 7% posojilo Državne hipotekarne banke 99 denar, 7% stab. posojilo 97 denar. Delnice: Narodna banka 7300—7400.

Zagreb. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 98—99.50, agrarji 59—60, vojna škoda promptna 471 do 473 (471), begluške obveznice 89.50—91, dalmat.

Po športnem svetu

Nov športni zakon v Turčiji.

Z novim športnim zakonom bo prišel ves šport v Turčiji pod državno nadzorstvo. V ta namen bo postavljen športni vodja, ki bo opravljal vse stvari, ki se tičejo telesnih vaj. Ta vodja bo imel poseben posvetovalni odbor, ki ga bodo sestavljali člani dosedanje turške športne zveze. V zvezi s tem zakonom je pričakovati, da bo predpisana splošna obvezna telesna vzgoja. Poleg tega bodo morala vsa podjetja, ki zaposlujejo več kot 500 delavcev, zgraditi športna igrišča.

Evropski smučarji v Ameriki.

V Ameriki prihajajo čedalje bolj v modo smučarski skoki na umetnem snegu. Sedaj gradijo tudi v San Franciscu večjo skakalnico, na kateri se bodo lahko vedno izvajali skoki in ne samo pozimi. Zato je pridedelje že stopil v stik z norveškimi in švedskimi skakalci, ki naj bi na tej skakalnici pokazali svojo umetnost v zraku.

Sijajni uspehi danskih in nizozemskih plavalcev.

Ves športni svet je težko pričakoval srečanje med plavalkami Nizozemske in Danske, torej onih dveh držav, ki sta najmočnejši v ženskem plavalnem športu. Tekmovanje se je vršilo pred kratkim v Kopenhagnu. Nizozemske plavalke so si prvi dan izvojevale dve sijajni rekerdi. Danska plavalka in trinaestkratna svetovna rekorderka Raynhild Hoeger je tvorila v plavanju na 400 m krawl razred zase; to progo je preplavala v času 5:08,7. Nizozemska je bila v precejšnji razdalji s časom 5:23 na drugem mestu. S časom 1:14,2 je bila Nizozemska van Feggelen v prsnem plavanju na 100 m tudi zelo hitra. Hoeger se je morala tu s časom 1:17,2 zadovoljiti z drugim mestom. V tretji disciplini prvega dne je zmagašla zopet Nizozemska Jopie Waalberg, ko je v prsnem plavanju na 200 m dosegla čas 3:00,4 pred Iryc Sörensen (Danska), ki je rabila za to progo 3:03,3.

Doseženi so bili ti rezultati:
100 m prsno: 1. v. Feggelen (Nizozemska) 1:14,2, 2. Hoeger (Danska) 1:17,2, 3. Petersen (Danska) 1:18,2, 4. Kerkmeester (Nizozemska) 1:22,6.
200 m prsno: 1. Waalberg (Nizozemska) 3:00,4, 2. Sörensen (Danska) 3:03,3, 3. Larsen (Danska) 3:03,7, 4. Heerselars (Nizozemska) 3:05,4.
400 m krawl: 1. Hoeger (Danska) 5:08,7, 2. v. Veen (Nizozemska) 5:23, 3. Arndt (Danska) 5:38,3, 4. Malcorps (Nizozemska) 5:41,5.
100 m prosti: 1. Van Veen (Nizozemska) 1:06,1, 2. Hoeger (Danska) 1:06,4.
400 m prsno: 1. Sörensen (Danska) 6:27,2, 2. Larsen (Danska) 6:28,6.

Nov plavalni svetovni rekord na 4 krat 100 m v 4:27,6

V ženskem plavalnem dvoboju med Dansko in Nizozemsko v Kopenhagnu je bil takoj prvi dan postavljen nov svetovni rekord v štafeti 4 krat 100 m. Postavila ga je danska štafeta v postavi Arndt, Kraft, Ove Petersen, Hoeger s časom 4:27,6. Prejšnji rekord je bil postavljen v 4:29,7. Nizozemske so rabile za to progo 4:37,6.

Leo Gasperi in Vaino Sares italijanska trenerja

Kakor lani, tako bo tudi letos prevzel znani nemški smučar Leo Gasperi trening italijanskih tekmovalcev v alpskih disciplinah. Fince Vaino Sares pa bo poučeval Italijane v klasičnih disciplinah.

Evropski boksarski prvak Murach zmagovalce na Danskem

V Esbjergu na Danskem sta se v boksu spoprijela nemški evropski prvak Murach in Danec Gerhard Petersen, ki spada med najboljše evropske boksarje v welter kategoriji. Zmagal je Nemec Murach po točkah, ker je imel silnejše in zanesljivejše udarce.

Angleški dvigalci za Dunaj

Iz Londona poročajo, da so se angleški težkoatleti (dvigalci) dobro pripravili za svetovno prvenstvo, ki bo od 21. do 23. t. m. na Dunaju. Nastopili bodo z dobro izbranim moštvom, edino obžalujejo, da ne more priti še Ronald Walker na Dunaj, ker je bil od angleške amaterske zveze proglašen za profesionalca. Ta bi bil izredno nevaren nasprotnik v težki kategoriji.

Lepa navada -
predno greš spat:

zobna pasta
Chlorodont

agrarji 89—90.50, 4% severni agrarji 59—60, 8% Blerovo posojilo 97—98 (97), 7% Blerovo posojilo 91.50 do 92.50, 7% posojilo Državne hipotekarne banke 99 denar, 7% stabilizacijsko posojilo 96 denar. — Delnice: Narodna banka 7350 denar, Priv. agrarna banka 218—223, Trboveljska 200 blago, Gutmann 50—152, 25 denar, Osješka livarna 160—180, Dubrov. 350—400, Jadranska plova 350 denar.

Belgrad. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 99.50—100 (100), agrarji 61 blago, vojna škoda promptna 472.50—473 (473), za konec decembra 472 denar (472, 472.50), begluške obveznice 91—91.75 (91.50) dalm. agrarji 90.25—91, 8% Blerovo posojilo 97.25 do 98.50, 7% Blerovo posojilo 92—92.505 (92.25), 7% posojilo Državne hipotekarne banke 100.25 denar. — Delnice: Priv. agrarna banka 226—228 (225).

Žitni trg

Novi Sad. Pšenica: bč., srem., slav. in gbč. 153 do 153. Koruza: bč. in srem. 128—130, ban. 126—128. Moka: bč. in srem. Og 250—260, 2. 230—240, 5. 210—220, 6. 190—200, 7. 160—170, 7½ 120—125, 8. 110—115, srem. in slav. Og 245—255, 2. 225—235, 5. 205—215, 6. 185—195, 7. 155—165, 7½ 120—125, 8. 110—115. Fižol: bč. in srem. beli brez vreče 290 do 295. Otrrobi: bč., srem. in ban. juta vreče 93—99. Tendence lahke. Promet srednji.

Avstrijske športne značke zamenjujejo z nemškimi

Kakor znano, je imela tudi bivša Avstrija vpeljana za svojo vsestransko športnike, ki so dosegli v raznih športnih panogah predpisane uspehe, telovadni in športni znak v bronu, srebru in zlatu, Nemčija pa seveda tudi svoje. Sedaj pa je notranji minister v sporazumu s finančnim ministrom odločil, da se lahko avstrijski športni in telovadni znaki zamenjajo za nemške proti plačilu 0.50 marke.

Zopet športna afera zaradi vojaške službe

Včeraj smo poročali o francoskem nogometašu Lehmannu, ki je po rodu Švicar, kako se je izmuznil zadnji mobilizaciji, sedaj pa prihajajo poročila, kako je bilo več sto marsejskih športnikov oproščenih vojaške obveznosti na nepravilen način. Agencija Stefani poroča, da so mestne oblasti v Marseju po preiskavi zaradi zlorabe pri oprostitvi od vojaške službe, katero so izvršili golovi športni prvak, izdale nalog, da se aretirajo predsednik nogometnega kluba Olimpij in še trije člani uprave tega kluba. Število marsejskih športnikov, ki so bili na prevaran način oproščeni vojaške dolžnosti, znaša nekaj stotin. Zato so predvidene še nadaljnje aretacije.

Jugoslovanski športni znak

V zagrebških »Novostih« so potegule g. H. M. za športni in telovadni znak, ki so ga vpeljali že vsi večji športni narodi za svoje športnike. Tudi naš list je že večkrat obravnaval to vprašanje in z daljšimi članki utemeljeval potrebo in pomen tega znaka. Ker bi bil ta znak res lepo odlikovanje za naše vsestranske športnike, ni nobenega dvoma, da se ne bi športniki zanj pogovarjali v velikem številu. Upajmo, da ga bomo tudi pri nas lahko kmalu nosili.

SK Mars : SK Svoboda

Ljubljanska nogometna podzveza priredi v nedeljo svoj dan. Na igrišču Ilirije za Kolinsko tovarno se spoprimejo SK Mars in SK Svoboda. Tekma bo zanimiva, ker sta obe moštvi precej enaki. Zato pričujemo, da si občinstvo ogleda to srečanje. Tekma se začne ob 10 dopoldne na igrišču SK Ilirije za Kolinsko tovarno.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Turistovski klub »Skala« vabi svoje članstvo in prijatelje, da se polnoštevilno udeležijo predavanja g. dr. K. Kostića s kamero po štirih kontinentih, ki bo pod okriljem Zveze za tujski promet danes ob 20 v Franciskanski dvorani.

SK Mars. Drevo strogo obvezen sestanek vseh igralcev ob pol 20 na običajnem mestu. Snučarski klub Ljubljana vabi vse svoje članstvo, da se udeležijo predavanja g. dr. Konstantina Kostića, ki ga priredi Zveza za tujski promet v Sloveniji drevo v Franciskanski dvorani. Predavatelj bo predaval številne skiptične slike o štirih kontinentih.

Snuška telovadba, ki jo priredi Osrednje društvo SPD v Ljubljani, prične v sredo 19. t. m. ob 19 v telovadnici II. državne realne gimnazije na Poljanski cesti. Poučeval bo snuški učitelj g. Černič. Prijave sprejema pisarna SPD, Ljubljana, Aleksandrova cesta 4-I. K telovadbi naj prinese vsak s seboj copate in primerno obleko za telovadbo.

Subskripcijska doba za prof. Janka Mlakarja izbranih spisov I. zvezek, ki jih izda Osrednje društvo SPD v Ljubljani, se blizu konca. Le do 15. t. m. dobijo prednaročniki navedeno knjigo po nizkih subskripcijskih cenah, ker bodo pozneje knjigotrodne cene izdatno višje. Pisatelj izbranih spisov je znan plavalec po številnih člankih, ki so se vsakomur priljubili s svojo zabavno, segavo vsebino, ki pa ni nikdar brez resnega jedra. Knjiga bo obsegala okrog 300 strani ter bo imela 16 umetniških prilog. Planinci in prijatelji planinske literature, hitite s prijavi v pisarno SPD, Ljubljana, Aleksandrova cesta 4-I.

Planinci. Zveza za tujski promet v Ljubljani priredi v četrtek dne 23. oktobra ob 20 v franciskanski dvorani v Ljubljani predavanje g. dr. Konstantina Kostića: Po štirih kontinentih. Predavanje bodo spremljale številne skiptične slike v naravnih barvah. Predavatelj bo poročal o svojih potovanjih a foto kamero. Slovensko planinsko društvo najtopleje priporoča planince, da se predavanja udeležijo v čim večjem številu.

Kongres zveze planinskih društev. Ki je bil za radi splošne prepovedi zborovanj preložen, bo v soboto in nedeljo, dne 22. in 23. oktobra v Belgradu. V soboto 22. t. m. ob 8 dopoldne se prične zborovanje delegatov v dvorani Zanatskega doma v Hilendarski ulici 1. Slovenski del kongresa bo v nedeljo 23. t. m. ob pol 11 dopoldne v dvorani Intenznega doma v Belgradu v Ulici Carja Ferdinanda 14. V nedeljo dopoldne bo izlet z avtobusi na Oplenac. Za udeležence kongresa velja 50% popust za vožnjo na dr. železnice (kupiti je cel vznož listek in železniško legitimacijo K-13, za povratek v za knjižničnim voznim listkom velja potrdilo, da se je dotična oseba udeležila kongresa).

Kdo je rešil svetovni mir

Trinajst žensk okrog Roosevelta. - »Revolucija« v Beli hiši. - »Missy« in njene asistentke. - Glas njene gospodarice

Bilo je zadnje dni letošnjega septembra. Do Amerike so udarjali valovi razburjenja. Strah svetovne vojne se je raztezal čez Atlantski ocean. Predsednik Roosevelt in njegov zunanji minister Hull sta večkrat odločno posredovala za mir. Roosevelt je grozil, posredoval, uporabil je vsa diplomatska sredstva, pa je zvedel, da sta se oba Chamberlainova poskusa, da bi rešil mir, izjalovila. Roosevelt je resigniral, kaj je sploh še mogel storiti? Tedaj je prišla k njemu nenapovedana njegova žena. Pred vrati je čakala njena tajnica gospa Scheider, da bi bila v tem zgodovinskem trenutku.

Českoslovaški ministrski predsednik general Sirovy (v sredi) z novim zunanjim ministrom Chvalkovskim (desno) in prvimi ministrskim predsednikom Slovaške dr. Tiso (levo)

notku v bližini svoje gospodarice. Roosevelt je bil presenečen. Pa mu je že začela govoriti njegova žena. Pripovedovala je, da je bilo vseh 13 ženskih nameščenik Bele hiše pri njej, ki so jo nujno prosile, naj vpliva na predsednika, da bi vendar naredil še zadnji poskus, da reši svet vojne. In ker njeno lastno srce čuti z drugimi, je prišla k njemu. »Srce žene govori še dolgo, ko že moški možgani ne vidijo nobene poti več.« To so bile njene besede. Franklin Roosevelt jo je smehljajoč se pogledal. On pozna to ženo, pozna njeno srce, ki čuti z vsemi, pa jo vpraša: »Kaj misli mojih 13 žensk, da morem storiti?« — »Ti moraš Hitlerju in drugim še enkrat brzojaviti.« — Nekaj časa je Roosevelt gledal svojo ženo, nato pa prikimal: »Prav imate, to bom storil. To moram storiti! Nisem se zastoj obdal tu v Beli hiši z ženskami. Stori bom, kar tu od mene zahtevate.« — In že je pozvonil svoji tajnici, že je bila tajnica, miss Lehand, tu, že je hitel njen svinčnik po papirju. Predsednik je narekoval. Brzojavko je prebral, še spreminjal in končno je bila pripravljena za odjavo.

»Hack« nastopi

Missy Lehand je odhitela naravnost v telefonsko centralo. Tam gospoduje »Hack«, Louise Hackmeister. Missy je pokimala, »onč je brzojavil!« »Hack« se je razveselila. Že je imela besedilo pred seboj, že je vzpostavila zvezo z radijsko postajo in nekaj minut pozneje so nesli brezčrtni valovi važno poslanico v svet. In sedaj so vse s strahom pričakovale trenutka, ki naj bi prinesel odgovor: Missy Lehand, osebna tajnica Rooseveltova, s svojima dvema asistentinijama, Grace in Pavlo Tully, gospa Scheider, desna roka predsednikove žene, Edith Helm, načelnica za osebne zadeve in ceremoniarika Bele hiše, »Rabbit« Durand, tajnica najstarejšega Rooseveltovega sina Jamesa, in vse ostale nameščenke pisarne. Mary Eben, ki sicer žepi v svojem arhivu kakor pajk in je ni mogoče spraviti proč od njenih katalogov in časopisnih izrezkov — danes je bila prvozna in njeno delo je počivalo. Pri njej sta tičali obe asistentinji tajnikov Intyra in Earlyja, Katty Gilligan in Prudence Shanon — nikakor nista mogli delati.

V Beli hiši je vse tiho

Sodelavci in sodelavke predsednika Roosevelt se danes niso nič zbirali. To je bil izjemni dan, v Beli hiši je bilo vse tiho in mirno. Samo najnujnejše delo so opravili.

Dolgo časa je trajalo, preden je prišel odgovor. Rooseveltove žene ni bilo doma, odpeljala se je na sprehod, ni mogla vzdržati doma, tako je bila nemirna. Ali vodja Nemčije sploh ne bo odgovoril? Ni mogoče! Apel predsednika je bil naslovljen na vse evropske vlade, ki so bile zapletene v spor. Posamezni odgovori so že dospeli, samo najvažnejšega še ni.

Hončno je prejela Louise Hackmeister besedilo odgovora. Nemški kancler je vladno, pa odločno odklonil. V hipu je to zvedela vsa hiša, v hipu so bili vsi prebivalci hiše prepadeni. Predsednik je resignirano sklonil glavo, njegova roka pa je naredila eno njegovih značilnih gest, kakor bi hotel reči: »Jaz sem storil, kar sem mogel, jaz si umim roke!«

Glas na telefonu

Da bi le bila njegova žena tu. Z njo se lahko vedno o vsem pogovori. Pa nje ni bilo doma. Tu je zabrnel njegov namizni telefon. Roosevelt se je na svojem stolu obrnil, prijel slušalko, končno — to je bil glas njegove žene. Zaklinjala ga je, naj se še enkrat najodločneje z osebno poslanico obrne do Hitlerja. Roosevelt je vzrojil: »Tega po toki odločni odklonitvi, ne morem storiti!« — »Vse se lahko naredi, če človek hoče. In v tem primeru moraš storiti!« — Roosevelt je premislil, pokimal in pritrdil. Missy je spet nastopila. Zadnja velika osebna poslanica ameriškega predsednika je odbrnela. V prelesljivi, sijajno sestavljeni brzojavki je Roosevelt še enkrat rotil nemškega kanclerja, naj obvaruje svet pred katastrofo.

Spet so bila srca trinajstih žensk okrog Roosevelta v strahu in trepetu. Niso še vedele, da je medtem tudi šef italijanske vlade uporabil zadnji Rooseveltov apel.

Hitler se je vdal

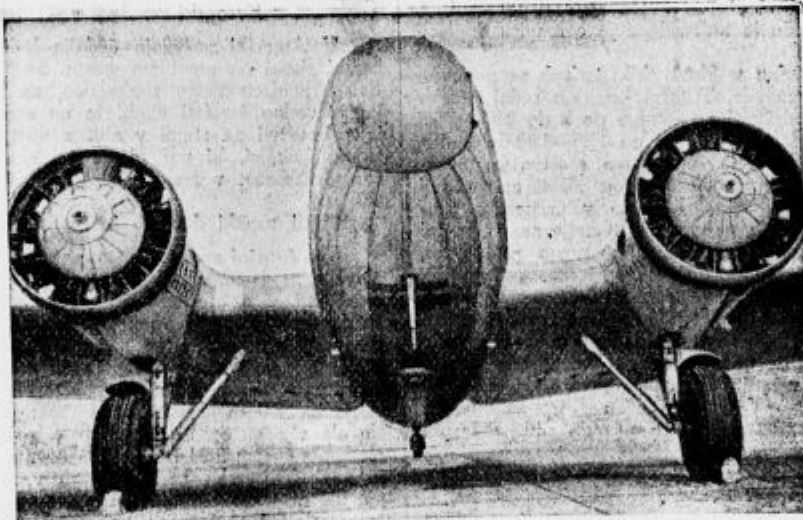
Nato pa je kakor bomba udarilo poročilo o povabilu na konferenco štirih. Vse se je veselilo. Ženske so se objemale — posrečilo se je.

Ko se je Roosevelt po težkem dnevu vrnil iz pisarne v svoje zasebne prostore, je nežno božal roke svoje žene in mrmral nekaj o »presneto brihtni ženi«. Rooseveltova žena ni vedela, kaj je mislil, vendar sta se brez vsake besede razumela. In ko se ji je priznalo zahvalil za njen telefonski klic, ga je začudeno pogledala, nato pa se zadovoljno smehljala.

Mary Eben pohvalno grajana

Pozneje pa je Rooseveltova žena poklicala k sebi arhivarko Mary Ebenovo. Ta je vstopila s strahom, vendar pa s srečnimi, zaupljivimi očmi in z nekoliko razkuštranimi lasmi. Grozeče je gospa predsednica dvignila kazalec, pa njene poteze ne morejo ostati stroge, nasmehnila se je, njeno dobro srce je zmagovalo. Prijela je arhivarko za obe roki in dejala: »Torej si ti to naredila?« — Mary Ebenova je prikimala, v zadregi, pa vesela. — »Dobro si to naredila, jaz ne bi mogla bolje narediti.«

Zakaj ženske okrog Roosevelta, vstevši njegovo ženo, vedo, da zna Mary Ebenova mojstrsko posnemati glas gospodarice Bele hiše. Ze večkrat je morala na telefonu zastopati zadržano gospo Rooseveltovo, danes pa je to storila brez njenega dovoljenja. In uspeh ji je dal prav. Gospa Rooseveltova pa tudi.

Novo ameriško prekoceansko letalo

Od trske do električne žarnice

Na razne pridobitve se tako hitro navadimo, da se nam končno zde ob sebi umevne. Prednosti naše električne razsvetljave se nam zde, kakor bi bilo vedno tako. Pa še ni tako daleč nazaj čas, ko je bila po deželi goreča trska običajna razsvetljava. Trska je pokala, se kadila in počnila strop in stene. Komaj si predstavljamo, kako so ljudje to vzdržali. Hodili so pa takrat ljudje s kurami spat in so opravljali svoja dela samo čez dan.

Desetletja je služila narodom za razsvetljavo palica, ki je bila na gornjem koncu ovita z vlaknom, ki je bilo prvotno namočeno z masčobo, pozneje pa s smolo, torej bakla. To je bila že izboljšava v primeri z leseno trsko, ker je masčoba dajala nekoliko svetlejši plamen.

Sveča je prav za prav posnetek bakle. Izdelovali so jih v začetku iz lahke raztopljive masčobne surovine s stenjem iz vlakenc papirovega stebra. V srednjem veku so uporabljali za sveče loj, stenj so pa delali iz lanenih vlakenc. Še na koncu 18. stoletja so v mestnih gospodinjstvih sami delali sveče iz masčobnih ostankov. Ker pa je bilo to zelo mučno delo, so s svečami zelo varčevali. Navadno so se zadovoljili v stanovanjski sobi samo z eno svečo, samo za praznike so jih prižgali več. Takšna je bila v »dobrih, starih časih« navada; danes pa nam da ena električna žarnica za 75 vatov (220 volt) toliko luči kakor približno — 100 sveč.

Dosti boljše kakor sveče tudi niso bile oljnatelke. Spočetka so olje vili v odprto skodelico in vanj vtaknili steni. Kakor pri trski in sveči, je tudi pri oljnatih svetilkah plamen goril prsto in kvaril zrak. Pogosto pa je bil ta način razsvetljave vzrok velikih požarov, ki so uničili imetek in življenje in vpepelili cele kraje. Polagoma so oljnatelke svetilke izboljševali, jim dajali lepšo obliko, in ko so uvedli petrolej, smo imeli že res dobro razsvetljavo.

★

Komaj 30 let je minilo, odkar so našli velike ameriške petrolejske vrelce — že takrat so začeli uvajati plinsko razsvetljavo — pa smo dobili po izumitelju imenovane Auerjeve žarnice. Plinske žarnice so pripravile petrolejkam odločen poraz, že pa sta znanost in tehnika pripravljali za človeštvo še boljše razsvetljavo. Že leta 1802 so odkrili, da električni tok lahko služi za proizvodnjo svetlobe; 50 let pozneje se je posrečilo Henriku Goebelu, ki se je izselil iz Nemčije v Ameriko, da je v brezračnih steklenicah zogljenole bambusove nitke razgrel tako močno, da so začele svetiti; električna žarnica je bila izumljena. Spet 30 let pozneje je Edison na enak način ustvaril žarnico in njegov sodelavec Bergmann jo je opremil, kakršna je še danes. Medtem se je posrečilo zgraditi stroje za proizvodnjo močnega električnega toka, ki lahko pošiljajo električno silo daleč naokrog v vse hiše in stanovanja. Električna luč je doživela svoje zmagoslavo. Sčasoma so električno žarnico še izboljševali, dokler nismo dobili današnjih, ki so višek tehnike.

Finci se pripravljajo na olimpiado

Od 18. julija, ko je bilo končnovladno določeno, da bodo olimpijske igre leta 1940 v glavnem mestu Finske, Helsinkih, se mesto in dežela mrzlično pripravljata na tiste tedne, ko bo glavno mesto razmeroma še precej neznane dežele žarišče svetovnega zanimanja.

K olimpijskim pripravam sili v prvi vrsti velika športna tradicija, ki jo mora Finska varovati. Trimilijonski narod Fincev je mogel desetletja kot edini evropski narod v olimpijski areni postaviti sportni velesili Ameriki enakovrednega nasprotnika. Že na koncu prejšnjega stoletja je bil državni predsednik Kallio, ki danes vodi usodo Finske, slaven smučar. Notranji minister Kekkonen si je pridobil naslov mojstra v skakanju, medtem ko je ravnatelj Finske banke kot prvi preskočil v triskoku 14 m. Tekač Paavo Nurmi je vsem še v dobrem spominu. Ni čuda torej, da hočejo leta 1940 svetu v prvi vrsti zagotoviti vzorno športnotehnično izvedbo iger. Svoj stadion bodo razširili tako, da bo prostora za 63.000 oseb, zgradili bodo plavalni stadion itd. po najnovejših načrtih in vzorcih in na podlagi najnovejših izkušenj.

Tudi »belo mesto severa«, ki šteje 300.000 prebivalcev, se hoče postaviti pred olimpijskimi gosti. V Helsinkih se je razvila velika stavbena delavnost. Sedaj grade 235 hiš in vsak dan začenjajo graditi nove stavbe. Število prebivalcev se je v zadnjih dveh mesecih pomnožilo za 2000. Nove mestne četrti nastajajo, stara stanovanja pa podirajo. Do stadiona grade tri široke ceste, da bodo zmogle ogromni promet.

Olimpijske igre v Helsinkih pomenijo izpolnitev tisoč želja in uresničitev številnih načrtov, ki so jih doslej iz skrbne previdnosti vedno odlašali na jutri. Vse je nenadoma postalo ne samo mogoče, ampak nujno potrebno. Nova poletna restavracija za 2000 oseb, nove pristanišče naprave, carinska skladišča, hoteli, zabavni park itd.

Računajo, da se bo leta 1940 cela reka turistov razlila po deželi tisočeri jezer. Sedaj podeželski hoteli ne zadostujejo niti za normalni poletni promet. Povsod popravljajo in prezidavajo, izboljšujejo cestno omrežje, nabavljajo nove lokomotive itd. Finska je poslala deželo olimpijske dveletke.

Dežela, v kateri se Arabci bore za osvoboditev

Gobavost v Argentini

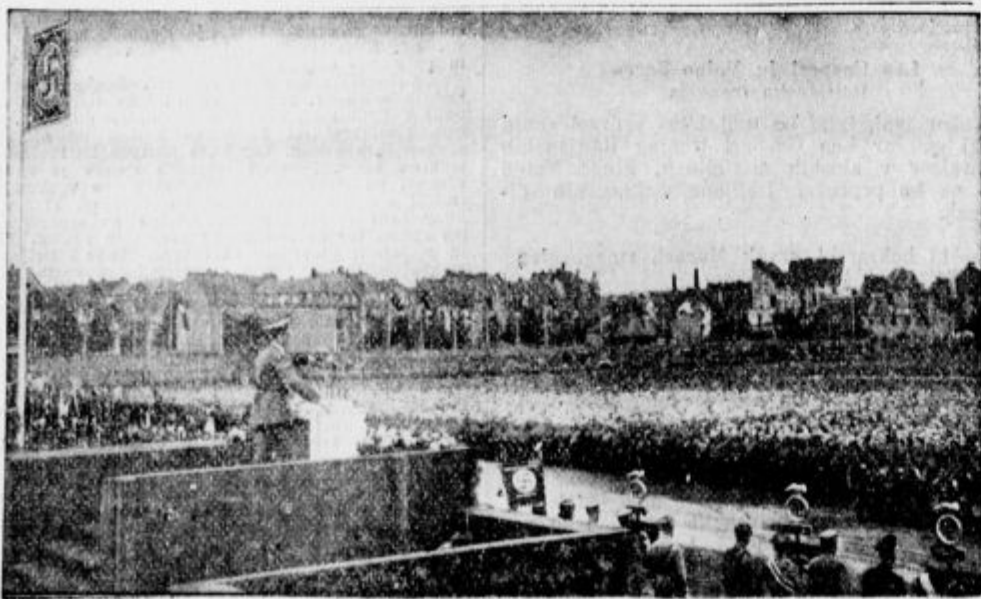
Argentina je postala dežela, ki je pogosta misel onim, ki nameravajo izpod domačega krova v svet. Z ozirom na prejete informacije pa opozarja Rafaelova družba na sledeče: Argentinska vlada je sprejela glede borbe proti gobavosti važne sklepe in ob tej priliki se je izkazalo, da je v državi okrog 10.000 gobavcev (od teh samo 3540 javno znanih). To dognanje je prav tako važno za naše izseljence, da se varujejo pred kraji, kjer vlada ta strašna bolezen. Nad 80% vseh bolnikov je v pokrajinah ob obalah reke Parana, 15% v osrednjih deželah, ostane pa v Patagoniji in andenskih predelih. Za gobavce bo država zgradila bolnišnice z 11 milijonov dolarjev. Iz tega sklada je sedaj potrošenih 5 milijonov dolarjev in bo mogla največja bolnišnica v Grd. Rodrigu v začetku prihodnj. leta sprejeti v svojo oskrbo okrog 650 bolnikov. Kljub veliki vsoti pa bo našlo v teh bolnišnicah zatočišče le 1537 bolnikov. Naj bi ne bilo med temi nesrečniki nobenega našega človeka!

Koliko je bank na svetu

Zveza narodov je izdala zanimivo statistiko o bankah na svetu. Brez hranilnic in emisijskih narodnih bankah je na svetu 19.759 bank, od tega 15.000 v Združenih državah Severne Amerike, nato sledi Romunija z 893 bankami, Jugoslavija s 610, Japonska s 466, Madžarska s 421, Švedska s 249, Italija s 188, Danska s 168, Kitajska s 144, Belgija s 125, Norveška s 105 in Bolgarija s 100 bankami. Vse ostale države na svetu imajo manj kakor po 100 bank.

»Ali ti ni mučno, če na cesti korak za korakom srečavaš svoje upnike?«
»Prav nič! Jaz se namreč vedno vozim v avtomobilu, upniki pa hodijo peš.«

Te dni se je mudil nemški kancler Hitler v Saarbrückenu, kjer je imel govor pred več kakor stotisočero množico

Jezik očistite peg!

Ali res prečastiti ali — gospod?

Vojška nam je marsikaj prevrnila. Nekaj na dobro, mnogo pa na slabo. Tako nam je prevrnila tudi naslove za duhovnike. — Slovencem je bil duhovnik od nekdaj »gospod«. »Gospod oče« je še pred dvema rodovima bil župnik: gospod Janez, gospod Jožef, gospod Frone, gospod Šime, gospod Andrej, gospod Miha itd. so bili pa in so še marsikje po Sloveniji kaplani. Izobraženi ljudje so duhovnike klicali po njih službi: gospod prošt, gospod kanonik, gospod dekan, gospod župnik, gospod kaplan.

Po vojski je pa — menda zlasti pobožno in gosposko žensstvo za duhovnike iznašalo besedo: prečastiti. Če prideš v tako pobožno ali pa gosposko hišo, si neprestano: prečastiti spred, prečastiti zad, prečastiti spod, prečastiti zgor — od vseh štirih vetrov in še od dvanajstero drugih vetrovnihi strani — po vseh platch: prečastiti, prečastiti... Mislijo, da te časte, ko kažejo svojo polizano ničurnost in jo še tebi hočejo vzbujati. Zraven pa ne vedo in prav nič ne pomislijo, da to neslano zoporno govorjenje človeku z zdravim jezikovnim in slovenskim čutom obrača želodec, in je samo znamenje krepkega želodca, da ni vidne nesreče. Človeku je ob tem sikanju kakor Cefizeljnu, ki je bil tako grozansko jezen, da je skoraj jezik pokazal...

Naši ljudje so skoz dolga stoletja kazali resnično tenek čut (sedanji izobraženec bi spakoval: fin čut) za duhovniško dostojanstvo. Duhovnik jim je bil samo »gospod«; pa je bil zato gos pod tudi samo duhovnik in nihče drugi. Naš govor je bil kar svetopisemski. Kakor so apostoli in učenci z ljudstvom vred Kristusa imenovali »Gospod«, tako so naši predniki Kristusovega namestnika klicali in ga ljudje še danes marsikje kličejo kratko z besedo »gospod«. ... Kako lepo je bilo v Marjanišču. Vodja je bil rajni prelat Kalan. Bil je škofov namestnik — generalni vikar, stolni prošt, papežev prelat, pa ga je vsa hiša (za majhno župnijo je bilo ljudi) nagovarjala: »Gospod«! — Če so pa o njem govorili, so rekli: »naš gospod«...

Pa če bi ta reč vsaj naša, slovenska bila. Pa ni! Naša gotovo ni, to smo videli takoj izpočetka. Slovenska? — Beseda pač, duh pa ne: to je tuji volk oblečen v slovenski kožuh. — Odkod torej? Iz nemškega: Hochwü rden in italijanskega: reverendo. To je iz tiste hlapčevske miselnosti mnogih Slovencev, ki se jim domača beseda ne zdi dovolj dobra, ampak vedno prisluškujejo: kako le pravi nemški ali italijanski sosed? Ki jim domači tečni kruh nikoli ni dovolj dober; saj ima sosed čisto drugačnega — pa naj bo še taka čudna brozga! Hoch — pre — wü rden — častiti. — Hm! Komur tekne.

Saj bi izobraženec Jezikovna Izobrazba sama že morala povedati, da pridevnik, takole samostalno rabljen, ni za nikamor, da to slovensko gotovo ni, da je to le neslano spakovanje. Zlasti v sedanjih časih, ko gre vse za preprostostjo, jasnostjo, točnim, kratkim izražanjem. Kako imajo v tem lahko Francozi. Moj rimski tovariš, Francoz, mi je razlagal, da celo škofu piše za naslov samo besedo Monsieur! = Gospod! Če je za francoskega škofa dovolj časti samo beseda »gospod«, zakaj naj bi bilo za slovenskega duhovnika premalo? Naj mi kdo pove le enega slovenskega duhovnika, ki bi se s tem nadležnim »prečastitovanjem« čutil počaščenega, pa mu jih pokažem sto, ki bodo potrdili, kako jim je to naslavljanje zoporno...

Ko sem pred kakima dvema mesecema enemu najodličnejših slovenskih duhovnikov povedal, da tole napišem, mi je dejal: Izvrstno, imenitno, pametno! Dobro, da se enkrat napiše.

Morebiti nekaterim nagaja tudi hrvaščina. Hrvati so po Nemcih in Italijanah povzeli svojega »veleučenočnega«, »presvetlog« itd. Naj jih imajo, če jih taki naslovi vesele. Nam Slovincem zadostuje naš stoletni, pa resnično častiljivi naslov: gospod. — K.

Radio

Programi Radio Ljubljana:

Cetrtek, 13. oktobra: 12 Slavne koračnice (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Citrasi in mandolinisti (plošče) — 14 Napovedi — 14.15 Pisan spored Radij, orkestra — 14.40 Slovenska slovenca (g. dr. Rudolf Kolnar) — 15 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Savez Sokola kralj. Jugoslavije — 19.55 Deset minut zabave: Dvotipov zmes in gđba vmes — 20 Akademski pevski kvintet: Koncert češkoslovaških pesmi — 20.45 Koncert češke operne glasbe (Radij. orkester) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Sorov #ramel kvartet.

Drugi programi:

Cetrtek, 13. oktobra: Belgrad: 20 Narodne pesmi poje g. Jožić z Radijskim ork., 20.30 Simfonični koncert, 22.15 Violinski koncert — Varšava: 22.05 Poljska komorna glasba — Budimpešta: 22.30 Ciganski orkester — Rim: 21 Zadnji koraki, opera.

Ilse von Stach:

17

Poslanci iz Voghere

Kulturno zgodovinski roman iz protestantske dobe. Poslovenil Fr. Omerza.

Na nesrečnega meza seveda Giorgio v skrbi za priorja še misli ni, videl ga je pa, da leži za petdeset palm niže z odrtimi udi kot mrtve.

»Gospod,« odvrne menih, »najbrž se mu ni bolje zgodilo kot vam, vprašati pač ne morem.« Giorgio je skušal nato priorja dopovedati, da bo imel dovolj truda, če hoče njega samega spraviti v Curih ali do kakke hiše, ki se navadno dobe tu in tam v okolici mest. Toda bolnik se ni dal glede meza nikakor ugnati, ampak je trdovratno izjavil, da se sam čisto dobro počuti in da se ne gane z mesta, dokler ne najde Giorgio pripravljene ljudi, da rešijo meza z njim vred iz tega žalostnega položaja. Tako se je moral Giorgio zdi-huhoj odločiti, da prepusti za prihodnje ure bolnega priorja negotovi usodi. Priporočil ga je Bogu in odšel hitro, pa zaradi nevarnosti ne prenaglo, na pot, ki pelje v neskončnih vijugah proti dolini in mestu.

To je sicer kmalu vabilo oko z veličastnimi stolpi stolnice, vabil je tudi vitki zvonič Marijine cerkve. V sredi se je pokazal srebrni trak Limmate (reke v Švici) blizu in prijetno izpolnil varanje popotnika, ki je videl sicer vedno cilj pred seboj, pa vendar vedno znova oddaljeno.

Sele v mraku je dospel Giorgio končno do hiše nekega kmetja, ki mu je povedal priorjevo nezgodo. Giorgio je hvaležno vzdihoval k nebu, ko se je prijazno ponudil, da bo storil svojo človeško dolžnost do nesrečnika. Vzel je s seboj na pol odraslega dečka in ročni voziček in šel tik za hitečim Giorgiom. Ker je bilo pričakovati, da bo vzšla luna šele pozno ponoči, je pomenil dobiček vsak korak, ki ga naredi še v pojemajoči dnevni

Mali oglasi

Kupimo

Avtomatično tehtnico
5—10 kg, kupim. — Naslov
v upravi »Slovenca« pod
št. 16025. (k)

Zephir ali slično peč
kupim. Navedite ceno in
obe spodnji širini. Per-
ger, Dobova. (k)

Električni motor
enosmerni, za 380 W in
3—4 konjske sile, rabljen,
kupim. — Andrej Kregar,
št. Vid nad Ljubljano 59.

Vsakovrstno
zlato kupuje
po najvišjih cenah
CERNE, juvelir, Ljubljana
Wolfova ulica št. 3

CUNJE

krojške odrezke, star
papir, tekstilne odpadke
ter ovčjo volno, govejo
diako (arovec) — kupi
vsako množino

Arbeiter - Maribor
Dravska 15

Auto-motor

Avtoprikolico
4—5 ton, v dobrem sta-
nju, z zračnimi kočni-
cami (Luftdruckbremse),
kupim. — Paromlin Fak,
Pakračka Poljana.

DKW avto
4 sedežen, malo rabljen,
kupim. — Naslov v vseh
poslovalnicah »Slovenca«
pod št. 16.220. (f)

Zasluzek

Šivilja
sprejema na dom. Dela
lepo in poceni. Naslov
v upravi »Slovenca« pod
št. 15939. (a)

Glasba

Glasbila-
potrebščine

kvalitetno blago kupite
najceneje pri

R. Warbinek
Ljubljana, Miklošičeva c. 4.

Vijolina Din 60—
Lok » 25—
Etui s ključem » 55—
Garnitura strun
»Goldbrokat« » 14—
Ožiljenje loka » 12—

Specialist Vam popravi
vsa godalna glasbila umet-
niško-strokovnjaško.

»On« je opazil njen prvi sivi las!

Za njo je to strašno spoznanje, za njega pa veli-
kansko razočaranje. Izgleda, da jo to pot zapušča
mladost! — Po duši, obrazu in telesu ste lahko še
mladi, zadostuje pa, da imate nekoliko sivih las in
že ste na videz stari in oropani vseh užitkov, ki jih
nudi mladost. — Skrijte sive
lase, ostanite mladi. Za-
hтеvajte pri Vašem frizerju,
da Vas pobarva z Imedio,

IMÉDIA

No. 2

L'ORÉAL, ZAGREB NEOPAŽNA BARVA ZA LASE SMIČIKLASOVA 23 0

Podružnica »Slovenca«, Ljubljana, Miklošičeva cesta 5.

svetlobi, četudi so se odločili, da premagajo s po-
gumom in previdnostjo sovražno tempo. Zagnila
je še breg in dol, ko je spoznal Giorgio po skal-
natih tleh kraj, kjer se je prej zgodila nesreča.
Na njegov klic je odgovoril prior s slabotnim gla-
som kot človek, ki spi, da so ga rešitelji brez
ugovora dvignili na voziček.

Medtem je moral biti mezeg na obronku blizu
pogina; kajti tema in molk sta ga skoraj nepro-
dirno zakrila.

Ko je gledala krvavordeča luna kot strašilo
z vrhov gora v prestrašno dolino, so prispeli nočni
popotniki s skoraj mrtvim bremenom do kmetove
hiše. Gospodinja je odkazala bolniku za drugi del
noči svojo in možovo posteljo; kajti ranjenca, ali
če je božja volja, umirajočega ne more povabiti k
počitku v gorko seno kot sicer srečno potujoče
fante, ki so dobre volje. Pa tudi za prihodnji dan
je imela dovolj nasvetov. Spodaj v mestu je bival
bogati brat, ki je v svojem prenočišču »Pri gale-
buz« sprejel popotnike že vseh dežel; če prihajata
brata iz Italije, prebivata zdaj »Pri galebuz« učenjak,
ki mu je tekla zibelka v kraljestvu Navari in bi
vrh tega kot zdravnik lahko pomagal bolniku v
telesni potrebi.

»Za dušno ima že brata duhovnika s seboj.«
je končala razlago in pustila s ekbrjo za priorja
Giorgia samega. Prior je začel trpeti bolečine,
njegova zaspana utrujenost se je zaman borila
proti nastajajočemu nemiru mrzlice.

Zgodaj jutraj sta naložila Giorgio in kmet
bolnika še enkrat in v večjo težavo kot prejšnji
dan na voziček. Ravnodušnost se je mrzlici z za-
vestjo umaknila in tako obilne tožbe so vzele čez
njegove ustnice, da je Giorgio skrbelo v srcu,
kako je čisto pozabil duhovni oče slaviti Boga.

Gostilničar »Pri galebuz« Jakob Guggenbühl
je stal med vrati in opazoval megleno jutro, ko so
prišli ti trije do njega.

»Svak,« ga nagovori kmet, »ta menih se je
hudo poškodoval v gorah.«

Guggenbühl je meril bolnega priorja in nje-
govega spremljevalca s tehtajočim pogledom, kot
bi mislil: »Gostje brez črnih sukenj so mi pravil-
oma ljubši,« vendar se je moral pač istočasno
spomniti, da niso vsi ljudje črniški meščani, da
imata lahko pametno mnenje o krščanski veri;
poklical je namreč dekle in ji velel, naj pripravi
sobo zraven gostilniške za meniha, ki ju je za
zdaj povabil, naj se usedeta k njegovi mizi.

Kmet ni nič drugega rekel in se je napotil
z vozičkom domov, preden ga je mogel Giorgio
pozdraviti in se mu zahvaliti.

Tudi v gostilni ni bilo mnogo besed. Jakob
Guggenbühl je bil kot Giorgio človek, ki je mogel
prenašati bližino človeške nesreče samo tako dol-
go, dokler je mogel pomagati in storiti, da se
zmanjša. Ko je imel bolnik zagotovljeno gosto-
ljubno streho nad glavo in posteljo, je Giorgio
samo še zdihoval, gostilničar je pa le enkrat za
vse rekel: »Ko pride dr. Servet (M. Servet, špan-
ski zdravnik, antitrimtarec, sežgan v Zenevi leta
1553), ga bo že ozdravil.«

S tem je mislil španskega zdravnika, ki ga je
obljubila kmetica, da bo pomagal. Zdaj se je mu-
dil na jutranjem potovanju. To mu je bilo všeč
ob vsakem dnevnem času, ko drugi ljudje spe ali
se zaradi grdega vremena radi drže v hišah. Ven-
dar se je vrnil malo pozneje v prenočišče, ko je
prior že ležal v postelji, in se zavzel z vso uče-
nostjo za bolnika.

V gostilni so se vrstili žalostni dnevi s tem-
nimi nočmi in brezupni enakosti. Iz dni so zrasli
tedni — začel se je že četrti — ko bolnik še ni
ušel mrzlici in smrti, življenje se mu je pa vrnilo.
Razen nujne žalosti zaradi življenjske priorjeve
nevarnosti, so bili ti tedni grenki za Giorgioa tudi
zaradi tega, ker ga je dr. Servet nepotrpežljivo
odganjal, češ da ima večjo moč nad bolnikom, če
je z njim sam. Ubogi Giorgio se je utaboril kot
potuhnen pes na pragu svojega gospoda in čakal
z molitvijo in zdihovaljem mraka, ko je dr. Ser-

vet kot sovražnik negotove svetlobe prižgal luč.
Tedaj je šel Giorgio na vrt in pritisnil zvesti obraz
na šipe sobice, da bi bil vsaj nekoliko deležen
bolniške priorjeve postelje in — ne brez neza-
upanja — je opazoval čuden način, kako španski
zdravnik ravna z bolnikom.

Ta je ležal seveda na videz navadno popo-
loma brezumno, oni je pa sedel pri mizi, kot bi
bil s svetom svojih misli sam, in imel glavo glo-
boko sklenjeno nad pergamentom, na katerega je
neprestano pisal, kar mu je prišlo na um.

Le včasih je stopil k bolniku in ga dolgo in
tako vneto gledal v obraz, kot bi ga moral pozneje
po spominu naslikati na platno; nato je dvignil
kot ogle črne, bodeče oči hkrati z rokami k stro-
pu, kot bi mogel skozi stene in oblake prodreti v
nebo — pobožna kretnja, ki je bila Giorgiu v
spodbudo. Po končani molitvi se je zopet sklonil
Mihael Servet nad priorja in pihal onemoglemu
lastno sapo v nos in usta, kar je Giorgio silno
vznemirilo, ker kaj takega ni še nikoli videl pri
krščanskem zdravniku. Zdelo se mu je, da je to
bogokletno posnemanje božjega stvarjenja. Pokri-
žal se je in sklenil v srcu, da bo ob ugodni
priliki prijel španskega zdravnika zaradi temne
umetnosti.

Tako se je približala med molkom in ča-
kanjem, molitvijo in delom ura, ko je prior Bal-
tazar prvič mirno zaspal. Giorgio je sedel z Ja-
kobom Guggenbühom v gostilni pri vrču veltlin-
ca (Veltlin it. Valtellina, gornja dolina Adde, v
Ital. provinci Sondrio. Tu so prideluje rdeči velt-
linec). Španec pa je pazil na vsak dih spečega
bolnika, kot bi se pred njegovimi očmi godil ve-
lik čudež narave, ki reši živo življenje iz vezi
smrti, dokler trepeče še iskrica v telesu. Ni se
mogel tudi zdržati, da ne bi po navadi gledal od
časa do časa priorja tik v obraz, dokler ga ni
iskajoči pogled v spanju vznemiril, da je odprl
oči in pogledal zdravnika pri jasni zavesti.

»Kako je z mojim nesrečnim mezgom?« je
prior miho vprašal

Zahtevajte brezplačen prospekt!

„ZEPHIR“ B. SUBOTICA

SAMOPRODAJA:

Ljubljana: VENCESLAV BREZNIK
Celje: R. RAKUSCH
Maribor: PINTER & LENARD
Brežice: LÖSCHNIGG & SCHMIDT

Zahtevajte povsod slovit **„ZEPHIR“** štedilnike iz iste tovarne**Ostanke štofov**

za moške obleke in posamezne hlače, razne ostanke volnenega blaga za damske obleke in kostume, za plašče, kakor tudi vse vrste manufakturno blago razprodaja po globoko znižanih cenah pred vselitvijo v nov lokal trdnjaka

F. I. Goričar, Ljubljana
Sv. Petra cesta 29.

kožuhovino

Dobro kupite vse vrste pri krznarju **JOSIP SMOLE**
LJUBLJANA — Šelenburgova ulica št. 6/I.
(poleg glavne pošte) - Telefon 38-37

Mundlos šivalni stroji

odlične kakovosti, po zmerni ceni, dobite pri:
Kleindienst & Posch, Maribor, Aleksandrova c. 44

GLAVNA KOLEKTURA DRŽAVNE RAZREDNE LOTERIJE

VRELEC SREČE

ALOJZIJ PLANINŠEK - LJUBLJANA
BEETHOVNOVA 14

obvešča cenjene igralce, da so bili izžrebani dne 12. oktobra 1938 v I. razr. 37. kola sledeči dobitki:

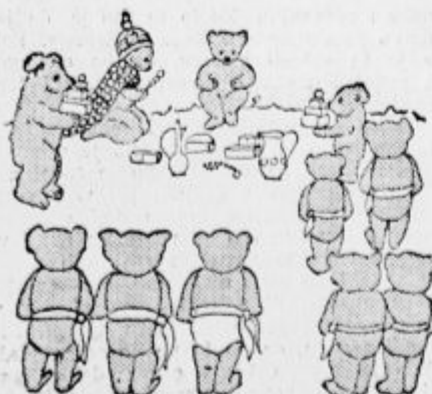
300.000 din št. 19730.	
100.000 din št. 3227.	
80.000 din št. 70914.	
50.000 din št. 13800.	
30.000 din št. 89602.	
25.000 din št. 14560.	
10.000 din št. 7617.	12568, 22485, 27144, 33134.
5.000 din št. 5758.	29866, 30973, 34145, 43521, 62697, 68656, 81307.
3.000 din št. 13806.	16361, 21081, 24649, 24808, 54957, 60245, 70297, 71513, 74400, 77734, 83853, 20072, 21938, 54164, 56013, 72612, 77953, 84508.
1.000 din št. 11756.	17928, 25107, 20658, 22513, 23987, 34900, 35952, 41288, 47087, 48382, 48638, 48875, 49870, 54945, 59493, 59734, 60133, 62205, 64964, 75345, 77983, 80453, 80625, 91554, 91616, 96056.

Nadalje je bilo izžrebano še 1430 dobitkov à 400.—.

Konči Ahačič:

Bumček in Bunkica

Vsi so se poklonili presenečeni Bunkici in položili pred njo dragocena darila.

MALI OGLASI

V malih oglaših velja vsaka beseda 1 din; ženskovnanjski oglaš 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglaš 15 din. — Mali oglaš se plačuje takoj pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonsko, 3 mm visoka petlinca vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

1000 din nagrade
dam onemu, ki mi pre-
skrbi stalno službo ali
stalno delo. Sem vreden,
pošten, imam večletna
spričevala. Naslov v upr.
»Slovenca« pod 16.209. a

Trgovska sotrudnica

izveščana v vseh stro-
kah — želi nameščenja
kjerkoli. Vajena tudi sa-
mostojnega vodstva in
kuhe. Ponudbe v upravo
»Slovenca« pod »Vestna
in simpatična« 16.192. a

Samostojna kuharica

ali gospodinja, poštena
in zanesljiva, stara 40
let, išče službo. Šla bi
tudi v župnišče ali kam
drugam v boljšo hišo.
Naslov v podružnici »Slo-
venca« v Celju. (a)

Vajenci

Učenca z dežele
sprejemem v trgovino z
mešanim blagom. Naslov
v upravi »Slovenca« pod
št. 16.205. (v)

Pouk

Citre poučuje
Emil Mešgolit. Jurčičev
trg 2/II. (g)

Reven akademik

dobro inštruktor, več re-
alnih in klasičnih predme-
tov, išče inštrukcije. Na-
slov pove uprava pod št.
16045. (u)

Radio**Radio aparati**

svetovnih znamk - po
najugodnejših pogojih
pri

KLEINDIENST & POSCH
Maribor
Aleksandrova cesta 44.

Kdor želi prodati ali kupiti posestvo,

hišo, vilo, zemljišče, obrt, gozdove itd.

Kdor hoče v najem vzeti ali oddati obrt, trgovino,
gostilno, pekarijo in slično.

Kdor išče ali oddaja stanovanje, sobo, posojilo.
Vam preskrbi najhitreje v Ljubljani

Realitetna poslovalnica - Masarykova cesta 14-II.

Zagorski, podružnica palača Grafika

Vodimo skrbno upravo hiš in posestev.

ZAHVALA

Podpisana se čutim dolžno, da se javno
zahvalim g. dr. Francu Pucu, okrožnemu
zdravniku na Dobrovi, za izredno požrtvoval-
no in uspešno zdravljenje. Brez njegove iz-
redne požrtvovalnosti bi nevarni boleznijo go-
tovo podlegla. — Gospod zdravnik, Bog vam
plačaj!

Ivana Belc
Hrušovo št. 18, Dobrova

širite katoliško časopisje!**Službodobe**

Čevljarskega pomočnika
sprejme Beve Alojz —
Zabljek, p. Laporje. (b)

Več čevljar. pomočnikov

sprejme takoj čevljarsko
podjetje v letov. kraju
na Gorenjskem. Ponudbe
v upravo »Slovenca« pod
»Stalna zaposlitev« 16207.

Žagarja (gaterista)

dobro izurjenega, rabim
za takoj za železno »ve-
necljanko« na vodni po-
gon za predelovanje
črnega bora. Znati mora
samostojno popravljati
žago. V poštev prihaja
samo prvovrstna moč. —
Delo stalno. Nastop tak-
oj. Plača po sporazumu.
Ponudbe poslati na: Ibro
Mekić, žaga, Rudo, Bosna

Posestva

Velika trgovska hiša
dvonadstropna, v sredini
mesta Celja, z velikimi
skladišči, napredaj. Ugo-
dna naložitev kapitala. —
Ponudbe podružnici »Slo-
venca« v Celju. (p)

Luksuzna vila

parketirana, 15 minut od
centra Maribora, dvosta-
novanjska, z razkošnimi
sobami, z najmodernejšim
komfortom, central. kur-
javo, vsa podkletena, lep
vrt, garaže, zaradi šeli-
tve napredaj izpod cene
vrednosti in sicer za din
595.000. Ponudbe upravi
»Slovenca« pod »Dobro
naložen denar« 16.203. p

Kunaver Ludvik

građbeno-strokovno na-
obrazen posredovalec —
Cesta 29. oktobra št. 6,
telefon 27-33, ima napre-
daj večje število parcel,
kompleksov, posestev, go-
zdov, trgovskih in stano-
vanjskih hiš in vil. Po-
oblaščen graditelj in sod-
ni cenilec za nasvete brez-
plačno na razpolago. (p)

**KUPUJTE PRI NAŠIH
INSERTIH!****Prodamo**

Kislo zelje, repo
in cele glave za sarmo.
novo, prvovrstno, dobav-
lja po brezkonkurenčnih
cenah G. Erklavec, Ljub-
ljana, Povšetova ul. 47,
telefon 25-91. (1)

Damsko kolo

novo, prodam. Kozarje 69

Nepremičljive hubertuse

dežne plašče in obleke,
najbolji nakup: Presker,
Sv. Petra cesta 14.

Tri telefonske aparate

Induktorske, primerne za
skladišče, prodam. Polzve
se v trgovini, Kozarje 69

Smokve, rozine

na zalogi. »Veletrgovina
južnega sadja«, Ljublja-
na, Tyrševa cesta 48. (1)

Damsko kolo

dobro ohranjeno, napre-
daj. Trata 6, St. Vid nad
Ljubljano. (1)

Valjčke za sadne mline

vseh velikosti, iz prima
zelenega kamna, naročite
pri D. Ribizel, Šmartno
ob Paki. (1)

Namizna jabolka

prima, vsih vrst, naročite
pri D. Ribizel, Šmartno
ob Paki. (1)

»Viktoria« kolo

novo, prodam za 950 din,
in »Dürkopp« za 1100 din.
Bartelj Pavle, Jesenice-
Fuzine, Industrijska 2. (1)

Traverze

profil 24, po 4.40 metra,
profil 26, po 8 metrov —
prodam. Cena 3 din kg.
Naslov v upravi »Slov.«
pod št. 16.177. (1)

Kožuhovina

vseh vrst v veliki izbiri
in po ugodnih cenah pri
Josip Dolence, krznar —
Sv. Petra cesta št. 19.
Telefon 22-62. (1)

Nagrobne spomenike

iz starega pokopališča
Sv. Krištofa dobite za
nizko ceno pri kamnose-
ku Franjo Kunovar, po-
kopališče Sv. Križ, Ljub-
ljana. (1)

Kostanj

za pečenje dobavlja po
nizkih cenah Julija Ja-
kovič, Novo mesto. (1)

Resnico govore, ko trdijo,

da prodajamo
najboljša in najcenejša

kolesa

rezervne dele in
motorna kolesa.
Velika izbira!

Splošna trgovska družba

z o. z.
št. Vid nad Ljubljano

Sveže najfineše

norveško

ribje olje

iz lekarne
dr. G. PICCOLIJA
v Ljubljani

se priporoča bledim in

slabotnim osebam

„VELEBIT“

otroški vozički
ZAGREB, Mesnička ul. 7/II.
na dvorišču

Najnovejši do sedaj se nevi-
deni modeli za 1938 v spe-
cijalni in največji trgovini
otroških vozičkov. Prodaja
za gotovino in na odpičilo.
Cenik s slikami brezplačno.
Isrežite oglaš zaradi naslova.

KOLESA

najnovejši letošnji modeli
v največji izbiri napredaj
po neverjetno nizkih
cenah

Nova trgovina

Ljubljana - Tyrševa cesta 36
(nasproti Gospodarske zveze)

(Pohišstvo)**Dve spalnici**

ena popolnoma nova in
ena dobro ohranjena —
ugodno napredaj pri ABC,
Ljubljana, Medvedova c.
št. 8, telefon 24-44, po-
leg gorenjsk. kolodvora.

ELEGANTNE**SPALNICE**

iz orehove korenine, so-
lidno izdelane, z večletno
garancijo dobite že za

6500 din

pri Krže Franc, Vrhnikla.
Ogled v zalogi: Prečna
ulica 6, Ljubljana. (s)

Denar

45.000 din

iščem na hišo za pove-
čanje trgovine, na prvo
mesto. Naslov v upravi
»Slovenca« pod 16.223. d

Stanovanja**Dvosobno stanovanje**

iščem za tri osebe ne da-
leč od mesta za novem-
ber ali december. Naslov
v upravi »Slovenca« pod
št. 16.208. (c)

SOBE**IŠČEJO:****Akademik**

išče sobico. - Ponudbe s
ceno upravi »Slovenca
pod »Miren« 16.194. (s)

Sobo

prazno ali opremljeno,
do 150 din — išče miren
gospod. Ponudbe upravi
»Slovenca« pod »Stalno«
št. 16.136. (s)

Šivilja

išče eno večjo ali dve
manjši prazni sobi s po-
sebnim vvhodom. Ponudbe
upravi »Slovenca« pod
»Centrum«. (s)

Zivali**Majhne psičke**

proda Merhar, Stanežiče,
št. Vid nad Ljubljano. (1)

**SENZACIONALNA
IZPREMEMBA
V MODI PUDRA**

Ni več videza
»olepšavanja«

NOV NA KOŽI NEVIDEN PUDER
DAJE ČUDOVITO NARAVNO LEPTO

Elegantne Francozinje so kreirale novo
modo, ko so našle puder, ki daje polti videz
breskvinega cveta ter prepreči za ves dan
tudi najmanjše sledove svetilkjanja.

Skrivnost je v tem, da se po novem na-
činu izdelave najfinejši puder trikrat pre-
seže skozi svileno sito in zmeša z dvojno
peno smetane. Ta novi način izdelave pudra,
ki je plod dolgoletnih raziskovanj francoskih
kemikov, je patentiran od trdnice Tokalon.
Puder Tokalon omogoča odstranitev svetli-
kanja nosu in mastne kože. Da Vam pre-
krasno polti, ki ostane popolnoma »mate« polni-
ti 8 ur. Če uporabljate »mate« puder Tokalon,
se Vam koža ne bo svetlikala niti na vetru
in dežju in tudi ne pri potenju. Ta puder
daje licu videz svežih dražestnih rožnatih
listov ter zviša v veliki meri Vašo privlač-
nost. Nabavite si puder Tokalon — kateri se
proizvaja v desetih prekrasnih niansah: Din
12.—, 20.— in 30.—.

Dinamo luči za kolesa

prvovrstne znamke
najceneje pri
Banjai
Miklošičeva 20

Poznani SALVAT-ČAJ

Lekarne OLIVE (Prag) zoper

ŽOLČNE KAMENČKE

IN BOLEZNI ŽOLČNEGA

MEHURJA

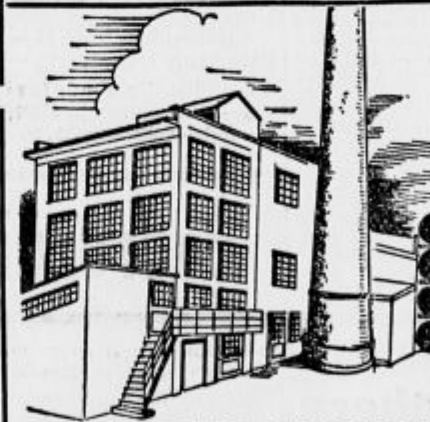
dobite pri glavnem zastopniku

LEKARNI PRI SV. IVANU

Kaptol 17 ZAGREB Kaptol 17

Prospekte o zdravljenju pošljemo zastonj.

Varujte se imitacij. O. reg. S. br. 27870

VES MATERIAL ZA
IZOLACIJO KAKOR:
MALTERIN, XEROTON,
IZOLACIJSKE PLOŠČE
S PLUTOVINO, DVA-
KRATNO IMPREGNIRA-
NE BITUMEN PLOŠČE
ZA IZOLACIJO, HIKOLIT
PLOŠČE Z UMETKOM
TKIVA.

Proizvajala in prodaja:

HRVATSKA INDUSTRIJA KATRANA B.

ZAGREB, Radnička 29. Tel. 23-255 i 23-256 ZEMUN, Tvornička ul. 70. Tel. 37-317

Po vaši želji Vam izdela**Knjigoveznica****Jugoslovanske tiskarne****v Ljubljani**

Kopitarjeva 6/II

v svoji črtalnici razne poslovne knjige, ako niso že
v zalogi, Iztokito izvrši tudi vsa druga knjigoveška
deja, posebno razne vezave od preprostih do raz-
košnih oblik.

Posebni oddelki za izdelovanje damskih torbic,
pasov, denaric in drugega usnjenege galanterijskega
blaga Vam nudi te predmete vedno v lepih, mo-
dernih fazonah.

Cene skrajno nizke.

Poslužite se!

Ljubljana in kraljev spomenik

1. Med seboj

Kakor bi se posmehovali navadam, izkušnjam in veljavnim pravilom ter se branili uveljaviti počasno prepotrebno obsežnejšo ozračje, ki bi se samo po sebi jamčilo za pravo pot, lovimo rešitev kraljevega spomenika kot pomladnega metulja v vetru. Nihče od dolžnih se ni potrudil, da bi si ustvaril za pot k cilju natančen načrt, ki bi vodil s platforme, na kateri se danes vodi polemika in razni eksperimenti, po levi vztrajno k cilju navzgor. Natečaj, odbori, izjave in apeli, vse se vrtilo v brezsilnem krogotoku, nesrečna rešitev pa čaka na človeka, ki se je bo usmili.

Prvotni narodni odbor, ki si je nadel nalogo postaviti spomenik kralju Aleksandru I. v Ljubljani, je na uspešen način zagotovil zanj potrebno veščino in si drugih absolutnih pravic ni lastil. Spoštujejo demokratične občutke slovenske javnosti in zainteresiranih kiparjev in arhitektov je — dasi zelo pomanjkljivo — razpisal javni natečaj. Prišlo je 13 projektov, po večini akademskih rešitev in modernističnih poizkusov, med njimi tudi nekaj variant v Tivoljski park. Komisija strokovnjakov ni mogla najti med njimi rešitve vsaj za situacijo, tako da ni mogla nikogar nagraditi s prvo nagrado, kaj šele, da bi mu priznala zrelost za realizacijo. Situacija ob vhodu v Tivoljski park je ostala neopazna. Natečaj ni mogel uspeti, ker je bil prepovršen razpis. Uspeh — ničla.

Po tem neuspehu se je obrnil odbor na prof. Plečnika, ki je imel za tako vprašanje najbrž že davno pripravljen odgovor; postregel je s precej netiljivo veliko mislijo, prikazano v obliki najvestnejše sestavljene elaborata Aleksandrovi Propileji, katerih kvalitete so bile že ponovno izpričane. Iz raznih vzrokov in s različnimi sredstvi je bila ostvaritev preprečena, odbor, ki je smatral projekt za krono svojega dela, je s tem dobil nezaupnico in odstopil. Uspeh — ničla.

Novi odbor se do danes ni javnosti predstavil, niti ni vnaprej povedal, kaj namerava, niti ne vemo, koliko je v njem strokovnjakov, čeprav razpolaga z vso avtoriteto. Na stari odbor je bila naperjena glavna oster zaradi nedemokratičnega postopanja. Mnogo manj demokracije je v postopanju novega odbora in še manj v družbi, ki ji daje pooblastila, pa je vendar na videz vsem prav. Dopustil je, da je vprašanje kraljevega spomenika zdrknilo z visokega nivoja na nivo izhodne točke in neodgovornih in nekontroliranih časopisnih notic.

Slučajne informacije in zadnja časopisna poročila so pokazala, da se je odbor obrnil na Združenje jugoslovanskih inženirjev in arhitektov, da bi dobil osnoven projekt, dočim naj bi se vse druga prepustilo kiparjem. UJIA, odnosno odbor njegovega Kluba arhitektov, je razpisal natečaj za ožek krog svojih članov in predsednika s tajnikom ter obljubil udeležencem enake nagrade v skupnem znesku 20.000 din. UJIA, ki zastopa interese slovenskih inženirjev in arhitektov, mora natančno vedeti, kako se razpisujejo natečaji. Sestavilo si je podrobna natečajna pravila, s katerimi naj bi uvedla v konkurenco potrebni red, samo pa razpisuje natečaje, ki jim primanjkuje najosnovnejših materialnih in moralnih pogojev za uspeh in ki jih najbolje ilustrira zadnji rezultat: 4 projekti, s predsednikovim 5 in mizerna rešitev problema. Uspeh — zopet ničla. Toda — odbor je to rešitev sprejel. Ni nam pa pokazal projekta, da bi mogli presoditi, zakaj je situacija, ki je bila prvotno v konkurenci trinajstih projektov odločno odklonjena, naenkrat toliko vredna. Še bolj važno pa — da bi mogli preценiti, kaj nudita etari in novi odbor za isti denar.

Ločeno od vsega tega so v Mariboru, klj ga tako radi odpravimo s provinca, pokazali, kaj je prav. Tam so razpisali javen natečaj, ki tako s svojo vsebino kot z zunanjo obliko podlag dokazuje največjo rešnost v strokovnem sestavu in demokratičnih zahtevah. Kaj zahteva od natečaja demokratičen občutek, nam povedo pravila UJIA, naš problem pa zahteva precizno definicijo v okviru vidikov, ki naj zaporedno pomenijo vsak ožjo in cilju bližjo opredelitev. Odbor, vsi projektanti in ocenjevalci si morajo biti na jajem:

1. Urbanistično: kaj budi okolica spomenikov — park, trg, avenija?
2. Arhitektonsko: kaj naj tvori okvir kiparskemu delu — postament, slavohek, obelisk, stebrišče?
3. Kiparsko: kaj naj predstavlja lik — kralja na konju, likovno personifikacijo, likovno alegorijo?

Le na točno postavljeno vprašanje je mogoče dobiti dober odgovor. Imeli smo in še imamo na razpolago dve poti: **naročitev spomenika pri strokovni avtoriteti ali javen natečaj**. Če med gospodi odborniki absolutno prevladujejo želje za najboljšo rešitev problema, so svoj cilj dosegli — izdelan imajo do zadnjih detajlov projekt Propilej; boljše rešitve dobili ne bodo; toda tej so preskrbeli pogreb s potrebnimi in nepotrebnimi častmi in nečastmi. Za nekrolog arh. Grabrijana se niti izmed gospodov odbornikov kljub svojim dolžnostim ni zmenil nihče. Mar res ni nihče opazil Grabrijanove bogate misli in zrelih urbanističnih in arhitektonskih stališč, absolutno ločenih od vsakih računov. Niti zahvalil se mu ni nihče.

Če pa med odborniki prevladujejo demokratični, sociološki in kulturno-politični občutki nad željami za najboljšo rešitev, tedaj naj razpišejo javen natečaj z žirijo strokovnjakov, trdnim termi-

nom, potrebnimi podlogami itd., vse tako kot so storili v Mariboru in kot zahtevajo pravila UJIA. Če tudi ta ne bo imel uspeha, bo zadeva v tej smeri tretjič zdrknila na ničlo: odstop odbora in — četrti natečaj ali Propileje: prosim!

2. Mimo nas

Primarno vsega arhitektonskega ustvarjanja je občutek prostora. (Brinckmann.)

Če iščem izraza nečemu nacionalnemu, nečemu historičnemu, nečemu, kar je danes bistvena in kar bo dominiralo v bodočnosti, bom iskal v teh momentih razlago in napotkov v arhitektonskem razumevanju in oblikovanju. Saj ni sama v številnih absolutna nesreča. V geometriji je prav tako in če kaže načrt geometrično jasnost, je prav tako tudi v glavni misli načrta.

S plastičnimi elementi bom predstavil dane materialne in abstraktne nepremakljive in bistvene pogoje, jih zvežal z glavnimi osmi in našel tako neki geometrični in miselni centum, ki pokaže bistvo in karakter stvari v celoti. Bistvo mesta Ljubljane, centra slovenske zemlje, življa in hotenja, pogledam skozi prizmo končnih otenkov: dva etočka šišenski vrh in Grad, med podnožji obeh mestni konglomerat, skozi njega po sredi med stožci jasna magistrala sever-jug. Spoštujejoč častljivo zgodovino, ki naj jo predstavlja Grad in etaro mesto pod njim ter ljubeč karakter zelenega hriba e cerkvice — Šišenski vrh z Rožnikom v ozadiju — karakter slovenske zemlje, smo skozi kvadrat sedanosti, v kateri živimo, zarezali jasno pot bodočnosti od Karavank proti morju.

Tako je dan center mesta Ljubljane, Slovenije in center naše misli. V tem centru naj bo doma veliko, večno, najboljšo, kar imamo.

Kvadrat 450x450 m med Bleiweissovo in podaljšano Miklošičevo ter Nunsko in podaljšano Dalmatinovo ulico, ki tvori geometrični centum Ljubljane, bi moral biti že davno rezerviran izključno za javni centum mesta. Ničesar se ni storjenega, zato kvadrat sedanosti. Tudi bi morali že davno rezervirati širok pas za magistralo, ki jo danes predstavljata preozka Dunajska cesta s Selenbugovo ulico. Marikomu smešno in megalomansko. Toda kako hvalježi bi bili danes stari občinski odborom za vsak sklep v tem smislu! Tako bi mogel biti kdo nam hvaležen.

V ta jasni kvadrat sedanosti, ki željno čaka dejanja, da bi mogel pogumno v bodočnost, spada

kraljev spomenik, ki daje priliko za večje dejanje. V ta kvadrat sedanosti nam je storiti svoje znamenje. Mar naj postavimo neke kanja z jezdecem: Borno in malo!

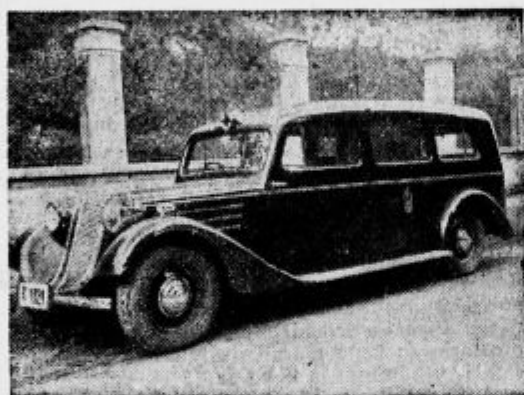
Isčite po tem kvadratu! V svoji današnji in kakršnikoli bodoči podobi je in bo ostal Kongresni trg z Zvezdo edinstveno velik motiv, ki nosi v sebi dah tradicije, dah velike kulture. Zgodovina je nekaj pozitivnega, pa bodi taka ali onaka; ne dogodki, o katerih zgodovina govori, temveč zgodovina kot samosvoji organizem. Ljudje izpred stotih let so storili to svoje veliko znamenje, danes smo jim hvaležni zato, kajti nihče za njimi ni storil enakega. Laže in uspešneje je nadaljevati, nego začeti. Lahka je opaziti, da v tlorisni strukturi Kongresnega trga veliki dvorani manjka intimni salon. Drugo, da potrebujem med tendenco Kongresnega trga in magistralo posredni element, ki naj omehča pretirni križ. Tretje, da je potreben magistrali, ki vodi s severa in juga, neki cilj, kamor naj izstopim, ko me je glavni tok utrudil. Vzporredno z magistralo leži Južni trg — ne, pustimo ga, to neradi poslušate!

Raje v Tivolij! Absurdna! Situacija brez vsake urbanistične misli, ob cesti, ki je še kot tranzitna umetno dobila svoje življenje, na kraju njej podobne ceste, ki nima z nami ničesar skupnega, ker bi mogla biti po svojem karakterju doma tudi kjerkoli na svetu. Brez elehernega arhitektonskega okvira, tudi brez ozira na bodočo Moderno galerijo, stara bolezen: Prešeren, Vodnik. Projekt je zgrajen na veduti z Aleksandrove ceste, ki naj nas čez noč očara s svojimi mrzlimi klasičističnimi fasadami. Veduta je nekaj vredna, če me prese- neti; kdo mi bo pa pred postjo povedal, da je tam gori konj? In če grem med kulismi Aleksandrove ceste z najboljšo voljo proti njemu — naj gledam vani, ko stopim preden ali naj pazim na avtomobile tranzitne ceste? Dobro, abelisk — toda vi hočete konja! Kje naj ta dominira nad divjo naturo v ozadiju? Kam naj gleda, ko ga moram videti v bok, če hočem, da je zanimiv? Seveda bo bronast, tudi tak ima svoje posebne zahteve: njegova silhueta se mora odražati na nebu ali svetli, preprosti arhitekturi. Od kod merilo zani? Natura v ozadiju zahteva nadnaravno velikost, arhitektura levo in desno njeno primerno merilo. Na vse to bi nam najbolje odgovoril projekt — če bi ga poznali!

Ali opustimo besedičenje, zidajmo! V desetih letih se bomo vsega navadili, toda v desetem nam bo trojno težko.

Inž. M. Tepina.

30 let prostovoljnega reševalnega oddelka v Mariboru

Novi mariborski rešilni avto.

Maribor, 12. okt.

Danes je proslavil reševalni oddelček prostovoljnega gasilskega društva v Mariboru 30 letnico svojega obstoja. Leta 1908 ga je ustanovil takratni mestni zdravnik dr. Urbacek, ki je letos dočkal tudi 30-letnico društva kot edini še živeči ustanovni član. Proslava se je izvršila nocoj ob 18 v čisto internem krogu, brez vseh večjih slavnostnih prireditvev, dasi bi povsem upravičeno lahko presegla tako skromen okvir jubileja. Mnogo je v Mariboru društev in ustanov, ki imajo mnogo manjše zasluge, pa jih v javnosti mnogo bolj proslavljamo kakor naš skromne reševalce, ki se nikoli ne silijo z drugim v ospredje kakor s svojim požrtvovalnim, človekoljubnim delom. Maribor pa je lahko na svoje reševalce upravičeno ponosen. V nobenem mestu naše države ni prostovoljna reševalna služba tako vzorno organizirana ter tehnično tako na višku, kakor je v Mariboru. Pa tudi v inozemstvu menda ni veliko podobnih primerov. Skoraj vsako večje mesto mora vzdrževati že poklicne reševalce, samo v Mariboru je organizirana ta človekoljubna služba na prostovoljni podlagi. Mariborske reševalce poznajo po vsej Sloveniji in izven mej države, njihov ožji delokrog sega daleč izven mesta v širno okolico, njihovi avtomobili so noč in dan na cestah, prevozijo na leto okrog 100.000 kilometrov z bolniki in ranjenci. 49 članov mariborske gasilske čete je izvežbanih v reševalni službi, ki jo opravljajo brez vsake nagrade ter žrtvujejo skoraj ves svoj prosti čas za te posle. Reševalni oddelček ima vzorno opremljen ambulatorij, v katerega se zatekajo ljudje po prvo pomoč, ki jo nudi na leto povprečno v 1500 primerih. — Proslava 30 letnice obstoja reševalnega oddelka se je najprimerneje

izvršila z blagoslovitvijo krasnega novega reševalnega avtomobila. Novi reševalni voz znamke »Tatra« je moderneje in lepše opremljen kakor avto Buick. Karoserijo je izdelala mariborska tovarna Pergler. Pomembno je to, da ni delalo društvo za nabavo avtomobila nobene zbirke po mestu, kakor je to bilo včasih običajno, temveč ga je nabavilo in tudi že plačalo samo s prispevki svojih rednih podpornih članov. Obenem z reševalnim vozom je bila blagoslovljena tudi nova gasilska izvidnica — majhen, zelo nagel avto znamke »Tatra«, opremljen z najmodernejšimi aparati za gašenje s peno. Na avtomobilu imajo prostora štirje gasilci. Voz je namenjen zlasti za gašenje sobnih požarov v mestu, kjer se pri gašenju z vodo napravi dostikrat večja škoda, kakor pa jo povzroči ogenj. — V prihodnjem letu pa ima gasilska četa namen nabaviti še en moderen reševalni avtomobil ter dva nova gasilska avtomobila — orodni in podeželski voz. Vse te moderne pridobitve in lep napredek mari-

Mož, ki je udomačil lisico in šojo

V Herceg Novem živi 75 let star ribič Andrija Kraljevič. Ta mož ima nenavaden dar, da zna krotiti divje živali. Ze kot mladenič je ukrotil lisico, katera je bila tako udomačena, da je hodila za njim kakor pes. Sam pripoveduje kako je ukrotil lisico, ko je bil 16 let star.

Ta lisico, ki sem jo docela lahko udomačil, sem kupil nekega dne od kmeta, ki jo je bil prinesel na trg v Herceg Novi. Lisica je bila stara dva meseca. Ko sem jo prinesel domov, sem jo začel hraniti s sirom, kruhom in ribo. Najraje je jedla sir in ribe. Spočetka je bila do mene zelo nezaupljiva in sem je mislil, da bo ves trud zaman. Zato sem jo začel božati in ji dajati hrano iz roke. Ze čez nekaj dni je bila docela domača in je takoj pritekla, kadarkoli sem ji zaklical. Dal sem ji ime »Lisica«. Počel je nisem vač zapiral. Prosta je hodila po hiši in dvorišču in ni nikdar poskušala uiti, čeprav bi bila mogla.

Moj oče je bil tudi lovec in je imel dva lavyaka psa. Lisica pa se je teh dveh psov tako navadila, da se ju sploh ni nič bala in je celo z njima skupaj jedla. Nazadnje je bila že tako udomačena, da je včasih mirno odšla od doma v gozd »malo na sprehad«, pa se je čez pet, šest dni spet vrnila. Kadar pa sem jo poklical, je takoj pritekla iz gozda. Tudi kokoši ni več napadala, ker sem jo te listije boleznj docela ozdravil in odvadil. Morda se vam to zdi neverjetno, kakor je neverjetno marsikaj, kar lovci pripovedujejo, vendar je to ži-

Knez namestnik ob četrti obletnici smrti kralja Aleksandra s spremstvom zapušča kapelico na Oplenju, kjer se je udeležil žalne službe božje.

Nevarna stava zaradi kuhane koruze

V Stari Kaniži so kužuhali koruzo. Pri tem se je zbrala, kakor je tamkaj navada, vsa vas, ki je delala in se zraven zabavala. Med vaščani je bil tudi kmet Jula Fehervari, ki je o njem znano, da rad mnogo je. Vaščani so ga takoj začeli zbadati in se šaliti na račun njegovega želodca. Mož pa zaradi tega ni bil prav nič užaljen, temveč se je zraven smejal ter celo hvalil svoj dobri tek in dobri želodec. Naenkrat mu je šinilo v glavo, da bi stavil, da v dveh urah poje pet kil kuhane koruze in papije dva litra vina. Med tem ko pri nas koruzne storže peko, jih tam doli kuhajo. In so stavili.

Mož se je lotil koruze in vina. Ni pa pojedel in popil vsega, kakor je rekel, ampak se je že precej poprej nezavesten zgrudil na tla. Poklicati so morali na pomoč zdravnika, ki mu je nudi najnujnejšo pomoč. Ko si je nekoliko opomogel, se je zaklel, da ne bo na račun svojega želodca nikdar več poskušal doseči takega rekorda.

borske gasilske čete in njenega reševalnega oddelka so posledica vzornega in požrtvovalnega dela, ki ga vrši vodstvo čete pod predsedstvom starešine ravnatelja Bogdana Pogačnika ter ob lepem, tovariškem sodelovanju vsega članstva.

va resnica, ker se danes žive ljudje, ki so to videli in ki lahko to potrdijo.

Lisica je bila stara tri leta, ko sem se moral od nje ločiti. Kot devetnajstletni mladenič sem moral iti po svetu s trehuhom za kruhom v Afriko. Tudi na to pot sem vzel s seboj lisico. Vozil sem se na parniku. Ko smo se pripeljali do nekega otoka blizu Grške, se je na parniku začela kazati nekaka kožna bolezen. Zaradi tega nismo nekaj časa mogli nadaljevati potovanja. Tukaj sem se ločil od svoje lisice, ker nisem imel denarja, da bi bil zanj plačal tako veliko pristojbino. Prodal sem jo kapitanu tistega parnika za 2000 din današnje-ga denarja.

Andrija Kraljevič pripoveduje tudi, da je pred nekaj leti udomačil divjo šojo. Ta sicer tako plašna divja ptica ga je potem vedno spremljala, kamorkoli je šel. Letala je za njim od veje do veje. Ko pa so se v colnu odpeljali lovit ribe, je sedela na kljunu njegovega čolna. Nekega dne mu je šoja v njegovi sobi z mize pobrala prstan in ga odnesla v gozd. Ko se je čez nekaj časa vrnila iz gozda, ni imela več pretana in kljuna. Čez kak mesec dni, ko je mož svoj prstan že skoraj pozabil, je nekega jutra šoja priletela v sobo z zlatim prstanom v kljunu. Takih neprijetnosti mu je tista šoja še mnogo etorila.

Danes ima mož mlado šojo, ki je skoraj že docela udomačena. Paleg nje pa ima v hiši popolnoma udomačenega morskega galeba, ki varuje hišo in se zaletava v vsakogar, kdor hoče priti blizu.

Iz Julijske krajine

Gorica, 11. oktobra 1938.

Duhovniške vesti. G. Rudolf Klinec je bil ustoličen za župnika v Vel. Zabljah. — G. Ivan Lukežič, župni upravitelj v Ajdovščini, je bil investiran na imenovano župnijo. — G. I. Ciritto je bil imenovan za župnega soupravitelja v St. Petru pri Gorici. — Župnija Batuje v Vipavski dolini, ki je pred kratkim zgubila s smrtno odličnega župnika Ig. Lebana svojega dušnega pastirja, je bila razpisana do 10. okt. Kdo bo novi župnik, še ni znano.

Mussolinijev dar. Pri svojem zadnjem obisku v Gorici je načelnik vlade Mussolini naklonil novozgrajeni cerkvi presv. Srca Jezusovega 150 tisoč lir. S tem munificenčnim darom se je dolg, ki tlači to novo gorško župno cerkev, znižal za polovico, znašal je namreč lepo vsoto 300 tisoč lir. Za darežljivost Goričanov to ni najlepše spričevalo.

Težka nesreča: 1 mrtev, 3 ranjeni. Na drž. cesti, ki pelje iz Trsta na Reko, se je zadnjo nedeljo v bližini Podgrada zgodila grozna motoklistična nesreča, pri kateri je ena oseba našla smrt, tri so pa težko ranjene. Stiri prijatelji iz Cervinjana so na dveh motornih kolesih napravili izlet na Reko. Vozili so z divjo brzino. Nekaj kilometrov za Podgradom je oster ovinek. Na tem ovinku je vozač prvega motorja izgubil oblast nad krmilom, kolo je zdrsnilo in s tako silo zadelo v cestno ograjo,

Kako je Solčava gorela

Solčava, 11. oktobra.

Poročilo v »Slovenecu« o solčavskem požaru bi bilo treba izpopolniti:

Ko se je v nedeljo o polnoči vračala nekaj »zakasnelih« iz Logarske doline domov, so na Poličnikovem hlevu zapazili plamen. Takoj so zaklicali po vasi, ki je bila že vsa v globokem snu. Medtem ko so vsi hiteli na noge, so oni, ki so ogenj zapazili, gonili živino iz hleva, ki je bil že ves v plamenu. Krave so jo urno mahinile na travnik, le ta prašičja para ni hotela ubogati: štiri debele svinje so zaradi svoje trme zgozele.

Medtem je plat zvona priklical kmete, ki so urno prihiti na pomoč. Plamen se je že vgnezdil v podetresje Poličnikove gostilne in čez cesto se je potegnil vrh Prodnikovih streh, ki je zvezana z Zagorjevo in dalje na hlev, ki je seveda poln sena in suhljadi. Gorelo je kakor za etavo. Kravobela luč je razsvetlila gozdove daleč gori pod stene Raduhe in Olševe, kjer se je izgubila v blede mesečini. Kaj takega Solčava v vsej svoji zgodovini še ni doživela.

Kot nalašč je odpovedalo vse: solčavska motarka se je izneverila in kar ni hotela ustreči, veliki rezervoar vodovoda je bil prazen. Ostale so gole roke. To noč so se Solčavani izkazali; pa kaj se ne bi, saj so vedeli, da jim gorijo domovi. Le

majhen neugoden vetrič proti zahodu, pa bi bila v hipu vsa vas v plamenu, ker so hiše natpane in po večini z lesom pokrite. Mlado in etaro, otroci in ženske, vse je delalo, kar je bilo moči: drgnejši so trgli plamenu iz rok inventar iz sob in izza podstrešja, drugi so razdirali goreče tramovje in zopet drugi so viseli na strehah soednih hiš in neprestano polivali z vodo streho in zidovje, ki se je od vročine že kadilo in je bilo na tem, da se vsak čas vžge. Ko bi se jim ne bilo posrečilo obraniti tega, bi na mestu Solčave ne ostalo drugega ko kup ruševin.

Tako je kritično stanje že minilo, ko so okrog 3 prišli gasilci iz Luč in Ljubnega ter od drugod z motorkami, ki so opravili svoje. Vsekakor gre zahvala lučki četi, ki je ostala tako dolgo, da je vse, kar je bilo še žarečega, pogasila. Iz požganine se še vedno kadi, pa neposredne nevarnosti ni več.

Poslopja, ki so gorela, so pogorela do tal. So to tri hiše s hlevi in sicer: Poličnikova, Prodnikova in Zagorjeva. Vsi trije so ostali brez domov in njihova živina brez hlevov in so tako utrpeli najhujše. Za Solčavo je to velik, prevelik udarec. Težko bo do zime pozidati in epraviti pod streho tri družine.

Vzraki požiga niso znani. Domnevajo, da je storila zlobna roka.

Smrtna kosa. V Gorici je umrl g Wokulat Emil, lastnik knjigarne in papirnice. Bil je podjeten trgovec in moderno misleč mož. Znan je bil tudi v slovenskih krogih. N. v. m. p.l

Zoper Jude v Italiji

Rim, 12. oktobra. AA. Stefani: »Vita Universitaria«, uradni organ rimske univerze, objavlja uradni spisek z imeni 99 profesorjev Judov z 21 italijanskih univerz. Ti profesorji bodo morali zaradi zadnjih ukrepov italijanske vlade prenehati poučevati. Največje število profesorjev - Judov je na fakulteti v Bologni, in sicer kar 11. Med najbolj znanimi so: Gustavo del Vecchio, profesor politične ekonomije v Bologni, Federico Cameo, prof. upravnega prava v Firenci, Mario Donati, primarij kirurške klinike v Milanu, Giorgio Mortara, prof. statistike v Milanu, Marco Fano, docent za politično ekonomijo v Padovi, Alessandro de la Setta, prof. arheologije v Rimu, Roberto Almagia, prof. geografije v Rimu, Gino Aria, docent politične ekonomije v Rimu, Tulio Levi, prof. racionalne mehanike v Rimu in Amedeo Herlicka, prof. fiziologije na medicinski fakulteti v Turinu.

Škoda ostane v dosedanjih rokah

Praga, 12. okt. AA. ČTK: Ni točno, da bodo francoski del delnice Skodovih tovarnov odstopili skupini iz neke druge države. ČTK dostavlja med drugim tudi tole: Iz popolnoma zanesljivega vira smo zvedeli, da so vesti o tej odstopitvi gola izmišljotina in da bo sodelovanje francoskega kapitala v Skodovih tovarnah ostalo prav takšno kot do zdaj.

Chwalkowski in Turčanski v Berlinu

Praga, 12. oktobra. TG. Češkoslovaški zunanji minister dr. Chwalkowski je odpotoval v Berlin, da stopi v stik z nemško vlado glede določitve novih meja češkoslovaške države. V Berlinu se mu bo pridružil tudi slovaški minister Turčanski, ki je že včeraj odletel k Hitlerju zaradi zastoja pogajanj z Madžari v Komarnu. Češkoslovaški zunanji minister se bo z nemško vlado pogajal tudi glede bodočih gospodarskih odnosov med obema državama, ki morajo biti najbolj tesni. Poučeni krogi zatrjujejo, da bo pri tej priložnosti češkoslovaški zunanji minister dal izjavo, da praška vlada ukinja zavezniške vojaške pakte tako s Francijo kakor s sovjetsko Rusijo, ker so ti po monakovskem sporazumu za obstoj češkoslovaške države postali brez vrednosti.

Koliko Čehov je ostalo v Nemčiji?

Berlin, 12. okt. TG. »Berliner Tageblatt« objavlja očividno polslužbeno poročilo, v katerem navaja, da je ostalo 250.000 Čehov v mejah nemške države. To pomeni samo 8% od vsega prebivalstva, ki je prišlo pod Nemčijo. List zelo ostro napada predvsem angleške liste, ki razširjajo, da je prišlo pod Nemčijo 850.000 Čehov, češ da londonska uredništva zlonamerno lažejo in pripravljajo v Srednji Evropi nove napetosti. List končuje z očitkom, da angleški listi povsem pozabljajo povedati, da je še zdaj ostalo 700.000 Nemcev v mejah nove češkoslovaške države.

Funk v Carigradu

Carigrad, 12. okt. AA. (Havas) Ob odhodu iz Carigrada v Sofijo je nemški gospodarski minister dr. Funk izjavil, da je prejel pozive za obisk tudi od romunske in grške vlade, da pa se mora po obisku v Sofiji vrniti v Berlin zaradi rešitve raznih gospodarskih vprašanj, ki so v zvezi s priključitvijo sudetskega ozemlja tretjemu rajhu. Funk je poudaril, da želi Nemčija sklepati zlasti dvostranske dogovore na osnovi izmenjave blaga. V tem smislu bo Nemčija vodila v kratkem razgovore tudi z USA in Anglijo.

Mariborske novice

30 letnica mariborskih gasilcev

Maribor, 12. oktobra.

Nocojšnje proslave 30-letnice prostovoljne gasilske čete v Mariboru in blagoslovitve obeh avtomobilov so se udeležili okrajna glavarja gg. dr. Šiška in Eileta, mestni podžupan Žebot, policijski nadsvetnik Pestovšek, občinski svetniki dr. Kovarčič, Sprager, Leskovar; vodja gradbenega urada inž. Baran in zastopniki gasilske župe. Blagoslovitev je izvršil stolni župnik kanonik msgr. Umek, ki je izrekel mariborski četi iskrene čestitke k lepi pridobitvi.

Starešina mariborske čete, ravnatelj Bogdan Pogačnik, je z iskrenimi besedami pozdravil navzoče goste in gasilce ter nato obrazložil na kratko napredek, ki ga je doživela mariborska gasilska četa in reševalni oddelki pod slovenskim vodstvom. (Podrobno poročilo o 30-letnici mariborskih reševalcev prinašamo na 5. strani. Ured.)

m Škof dr. Tomažič v Rimu. Minuli torek, dne 11. oktobra, se je odpeljal z jutranjim brzovlakom lavantinski nadpastir dr. Ivan Tomažič čez Trst v Rim nad liminam Apostolorum, da poroča papežu o verskih in cerkvenih razmerah lavantinske škofije in poverjene mu apostolske administracije. V njegovem spremstvu se nahaja študijski prefekt in docent bogoslovja dr. Drženičnik Maks. Vladika bo odsoten približno 10 dni. Lavantinci želimo ob tej priliki svojemu škofu, da se po dovršeni apostolski poti srečno vrne v svojo prestolnico ob Dravi.

m Frančiškanski župnijski urad nam k notici, ki jo je objavil v svoji torkovi številki mariborski »Večernik«, sporoča, da je oddal dela za popravila ure na cerkvenem stolpu celjskemu podjetniku, ker se je ponudil, da bo dela izvršil za 26 tisoč dinarjev, medtem ko je drugi mariborski ponudnik stavil proračun 52.000 din. Celjski obrtnik — pozlatar, bo izvršil le pozlatarska dela, pleskarskih del pa sploh ne bo, ker nove številke ne bodo več pleskane, marveč bodo kovinaste, ki jih bo izdelal mariborski podjetnik g. Kumere. Odrje, ki so potrebni, bo postavil prav tako mariborski podjetnik Požauko. Mariborski obrtnik je za dela ponudil užitno ceno šole, ko so dela že bila oddana. Nadalje nam župnijski urad sporoča, da noben Mariborčan za frančiškansko cerkev ne plačuje nikakega cerkvenega davka, ker cerkev nima niti svojega konkurenčnega odbora. Vsa cerkvena popravila se izvršujejo za milodari.

m SSK Maraton — šahovska sekcija — ima svoje redne sestanke vsak četrtek ob 7 do 9 zvečer. Vabljeni člani, da se sestankov polnoštevilno udeležijo.

m Predstave romantične igre »Zakleti grad«, ki bo v nedeljo 16. t. m. ob 17 na Ljudskem odru, se bo udeležil tudi avtor igre g. dr. Alojzij Remec, ptujski mestni župan. Ne zamudite prilike in nabavite si vstopnice v predprodaji.

Načelni sporazum v Komarnu

Rusini so Madžarom uradno sporočili, da so se odločili za češkoslovaško Meja bo popravljena na gospodarski in prometni, ne pa na narodni podlagi

Komarno, 12. oktobra. TG. Semkaj je prišel Bačinski, ki je v praški vladi minister za Ukrajino, in je izjavil, da so se Rusini poslužili pravice samoodločbe in da so se odločili, da ostanejo v mejah češkoslovaške države. To sporočilo je bilo prebrano tudi na konferenci in so Madžari to vest sprejeli na znanje.

Slovaška delegacija je popoldne predložila svoje protipredloge, ki bodo od sedaj naprej služili za podlago nadaljnjim pogajanjem. Telefonski razgovori z Berlinom so razvoj pogajanj in razplet zastoja olajšali. Madžari so bili v popoldanskih urah mnogo manj razpoloženi kakor včeraj.

Iz krogov madžarske in češkoslovaške delegacije se je zvedelo, da je dosežen načelni sporazum med madžarsko in češkoslovaško delegacijo glede določitve meja. Zdi se, da sta se obe zastopstvi sporazumeli, da je potrebno narediti gotove poplave pri določitvi meja, kar zahtevajo gospodarski in prometni razlogi, čeprav je bilo sprejeto načelo, naj bodo meje določene na narodnostni podlagi.

Glede Podkarpatske Rusije je bil dosežen končen sporazum. Madžarsko zastop-

stvo je zahtevalo odstopitev gotovih pokrajin, med drugimi tudi tiste, v kateri ležita Užhorod in Mukačevo, poleg tega pa plebiscit v vsej Podkarpatski Rusiji. Zastopnik Češkoslovaške, ozir. Podkarpatske Rusije minister Bačinski je kategorično zavrnil te zahteve. Med drugim je dejal, da je ljudstvo v Podkarpatski Rusiji že nekoč imelo plebiscit, ker je izrazilo svojo željo, da ostane v mejah češkoslovaške republike.

Po končani današnji seji je bilo izdano uradno poročilo, ki pravi: Češkoslovaška in madžarska delegacija sta se sestali danes popoldne. Seja je trajala do 14.30. Na njej je češkoslovaško zastopstvo stavilo protipredloge glede prejšnjih madžarskih zahtev. Danes popoldne bodo izvedenci obeh zastopstev proučevali vprašanja, o katerih je potekala razprava. Prihodnja seja zastopstev bo 13. oktobra. Iz krogov, ki so blizu češkoslovaškemu zastopstvu, se je zvedelo, da bodo na jutrišnji seji češkoslovaški zastopniki dopolnili svoje protipredloge. Poročajo tudi, da se pogajanja vodijo v prijateljskem tonu ter prevladuje prepričanje, da bo sporazum v kratkem dosežen.

Japonski udar na Južno Kitajsko

Tokio, 12. oktobra. AA. Havas: Predsednik vlade knez Kono je v svojstvu zunanjega ministra obvestil posamezne države z uradno noto o razširitvi sovražnosti na južnem Kitajskem ter zahteval od njih:

1. da preprečijo kitajskim četam, da bi se posluževale tujega materiala ali da se mu približajo;

2. da se vzdrže gibanja čet, bojnih ladij ali letal na ozemlju Kitajske med Suščem in Pakojem, izvzemši, če bi prej obvestile japonske oblasti;

3. da prepovedo kitajskim četam posluževati se tujega ozemlja. Nota opozarja tudi na to, da Japonci odklanjajo vsako odgovornost za primer identitov, ki bi se zgodili kot posledica zavrnutve zgornjih zahtev.

Ljubljanske novice

gače sklenjenih mnogo kupnih pogodb, katerih celokupni znesek presega 20 milijonov dinarjev.

1. Živilski trg. Včerajšnji trg je bil srednje obiskan. Na Sv. Petra nasipu, kjer se je pričela sezona za krompir in zeljnatih glav, je bil dobro zaseden. Voznikom dela velike preglavice ob nasipu naloženo kamenje in pesek. Na tem trgu je bilo do 25 voz lepega gorenjskega, izanskega in dolenskega krompirja. Danes so bile trajne cene od 70 do 75 par kilogram na debelo. Krompir je bil pokupljen, izanci in okoličani so pripeljali do 30 voz lepih zeljnatih glav. Cene so bile nasproti soboti v glavnem neizpremenjene. Sadni trg je bil srednji. Cene iste. Po gobah ni bilo večjega povpraševanja. Na trgu so se pojavile sivke, Mlade in drobne sivke so dobre za vlaganje in so bile zato po 3 din. starejše in večje pa po 1,50 din eden. Jurčki so bili 2—3 din eden.

1. Nova hiša na Resljevi cesti. Stavbeno podjetje Bricej je pred kratkim začelo kopati na Resljevi cesti pri tiskarni »Grafikac« temelje za novo stanovanjsko hišo, ki bo last Antona Ovsenarja. Hiša bo trinadstropna in bo zavzela toliko prostora, da bodo moralni podreti tudi četrtino poslopja, v katerem je tiskarna.

1. Pomanjkanje klopi v tirolskih nasadih je res veliko in smo zato pred kratkim opozorili mestno vrtnarijo, naj bi skušala napraviti čim več novih klopi po vseh mestnih nasadih. Mestna vrtnarija se te potrebe sama dobro zaveda, vendar pa iz svojega letnega proračuna ne more znatno zvišati števila klopi. V prihodnji proračun bo treba dati posebno postavko vsaj 25.000 din za najmanj 100 klopi. Vsaka železna klop velja 250 din in jih ima mestna vrtnarija sedaj za vse ljubljanske nasade samo okrog 200, poleg teh je pa po sprehajališčih še kakih 200 lesenih klopi. Po vseh parkih in sprehajališčih se zlasti pomladi in jeseni opaža veliko pomanjkanje klopi, vendar je pa ta pojav zdrav, ker priča, da raste v Ljubljani zanimanje za naravo in za sprehode ter sploh za življenje na čistem zraku. Čež zimo pa mestna vrtnarija pripravila dovolj lesenih klopi za drevede od Ljubljani, na Gradu, na rimskem zidu in drugod. Les je že pripravljen in potrebno je samo še, da se deske presušijo in pozimi pobarvajo, da spomladi postavijo klopi ob novih potih po tirolskem gozdu in na drugih straneh zelene Ljubljane.

1. Premalo luči po Komenskega in Vrhovčevi ulici je bilo vzrok notice, ki smo jo pred kratkim objavili ter namjo dobili pojasnilo, da je Komenskega ulica razsvetljena s plinom ter je močnejša razsvetljava prav res zelo potrebna. Zato mestna planina postavi v Komenskega ulici pred hišo št. 20 plinski kandelaber s štirimi žarili po 50 HK t. j. skupno 200 HK in bo s tem tudi ta ulica prav dobro razsvetljena. Zaradi velikega prometa je pa Komenskega ulica na križiščih z Resljevo in Vidovdanskim cesto razsvetljena tudi z obločnicama. Vrhovčeva ulica je od Vidovdanske ceste do Fugnerjeve ulice dosti razsvetljena, ker na obeh križiščih gori vso noč obločnica in je v sredini med Vidovdanko in Vrhovčevo ulico tudi žarnica 60 W, da je tudi ta del Vrhovčeve ulice dosti razsvetljen.

1. Naporno reševanje oboesena. Včeraj dopoldne je bil obveščeni stražnik v Mostah, da se je v eni bližnjih stavb obesil neki mož. Stražnik je odhitel ter oboeseno odrezal vrvi ter ga skušal spraviti z umetnim dihanjem k življenju. Poklical je tudi poklicne reševalce, ki so tudi skušali oživiti oboesena, kar se jim je končno s pomočjo Puhl-motorja posrečilo. Oddali so ga v bolnišnico, kjer se je stanje samomorilnega kandidata že zboljšalo tako, da bo ostal pri življenju. Vzrok poskušnega dejanja ni znan.

1. Iznajdljivi brusar. V zadnjem času se mudi po dvoriščih večjih ljubljanskih hiš brusar, ki ima svoj brusarski stroj pripravljen na prav svojevrsten način, namreč na — kolesu. Na se s kolesom pripelje na dvorišče, si najprej preskrbi od strank različna rezila za brušenje, nato pa postavi kolo na močan železen podstavek tako, da se zadnje kolo prosto vrti. Na zadnjem kolesu pa ima pritrdjen nekakšen obroč, transmišijo, s katero je po usnjeni vrvi zvezan brusni kamen, ki je pritrdjen na krmilu. Kadar hoče kakšno stvar nabrusiti, sede na kolo, kakor da bi se odpeljal, in ga gonil. Zadnje kolo, ki je v zraku, se vrti, vrveca pa poganja brusni kamen in mož brez vsake težave nabrusi, kar hoče. Iznajdljivi brusar je videti pri tem svojem opravilu prav spreten in mu gre delo kaj hitro izpod rok. Ker gredeč popravila tudi stare dežnike.

1. Cigane preganjajo. Ljubljanska policija je izdala več tiralic za številnimi cigani, ki se kljatijo hoditi po ljubljanskih okoličih, bodisi na deželi. Tudi od podeželskih orožniških postaj je policija

prejela mnogo tiralic. Cigani so zagrešili vse polno tatvin, zlasti pa radi kradejo perutnino, kunce in prašiče. Iskani cigani pripadajo k znanim ciganskim rodovom Gartnerjev in Rajhartov.

1. Tatvine koles. V torek sta bili ukradeni na Srednji tehnični šoli dve kolesi dveh dijakov tega zavoda. V Ljubljani menda ni zavoda, kamor bi se dijaki v tako velikem številu vozili s kolesi, kakor je ta šola, saj zabajajo poleg dijakov Srednje tehnične šole vanj tudi delovodje in obrtniški pomočniki ter vajenci, ki seveda ne morejo izhajati brez koles. Kolesa so pod nadzorstvom, vendar se je nekomu posrečilo, da se je splazil v zavarovani prostor ter kolesi odpeljal. Podobne prostore za shranjevanje koles imajo po Ljubljani tudi drugi šolski zavodi in celo pred univerzo vidimo sedaj, ob začetku semestra, vse polno koles. Do sedaj ni bilo čuti o kakšnih tatvinah koles po tek zavodih, toda dobro bi bilo, da bi šolske oblasti že sedaj poostrele nadzorstvo nad kolesi in seveda tudi nad garderobami!

1. Tatvine v Dobrili ulici. V Dobrili ulici šte. 30 se je splazil v torek popoldne neznan tat ter pričel stikati po tujem stanovanju. Našel je 100 din gotovine ter več zlatnine, kakor broško, uhane, verižico in drugo. Okradena stranka ceni škodo na 1150 din. Takoj za tem pa se je tat splazil tudi v stanovanje sosedne stranke, kjer pa je našel le malo broško iz double zlata, vredno 50 dinarjev.

1. Albanska spomenica. Vsi v Ljubljani stanujoči bivši vojniki črnogorske armade, ki so skupno s srbsko vojsko v letu 1915 šli preko Albanije ter pozneje ostali v sestavi srbske vojske, pa do danes še niso bili odlikovani z Albansko spomenico, naj se najkasneje do 22. oktobra t. l. z vsemi vojaškimi listinami javijo v Mestnem vojaškem uradu na Ambroževem trgu 7/I, soba šte. 2.

1. Lepa namizna jabolka kg 3.50—4 din. Fr. Kham, Kongresni trg 8.

Če želiš res izbornu **portugalko** in sladek **mošt** piti, moraš v gostilno **Fajmošter** priti. **Ljubljana, Sv. Petra nasip št. 5** Sprejemajo se abonenti na dobro hrano.

Gledališče

Drama. Četrtek, 13. oktobra: Car Fjodor. Red B. — Petek, 14. oktobra, ob 15: Zenitev. Dijaska predstava. Globoko znižane cene od 14 din navzdol. — Sobota, 15. oktobra: Zene na Niskavuriju. Red A. — Nedelja, 16. oktobra: Potopljeni svet. Izven.

Opera. Četrtek, 13. oktobra: Na sinjem Jadranu. Red Četrtek. — Petek, 14. oktobra: Ljubavna pijača. Premiera. Premierski abonma. Gostovanje tenorista Christy Solarija. — Sobota, 15. oktobra: Trubadur. Gostovanje gospe Ljubice Karene. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. —

Prireditve in zabave

1. Frančiškanska prosveta M. O. v Ljubljani uprizarji v nedeljo 16. t. m. ob 8 zvečer igro s petjem in godbo v 5 dejanjih »Deseti brat«, po Jurčiču dramaturiziral Fran Govekar. Igra je v režiji Milana Skrbinksa. Pri predstavi in med odmori igra lastni šramel kvartet. — Vstopnice v predprodaji pri »Pax et bonum« v frančiškanski pasaji. Člani imajo popust.

Predavanja

Na II. prosvetnem večeru, ki bo v petek 14. oktobra ob 8 v beli dvorani hotela Uniona, bo predaval g. prof. Silvo Kranjec: o važnih dogodkih v zgodovini slovenskega naroda. Tudi Slovenci imamo svojo zgodovino, le da jo pre malo poznamo. G. predavatelj nas bo opozoril na samostojno državo koroških Slovencev, na Kocelja in panonsko državo, boj za staro pravdo, turške boje, protestantizem, ilirsko dobo, leto 1848 in 1918. To so važni mejniki v naši zgodovini. Predavanje bo opremljeno s skriptičnimi slikami. Predprodaja vstopnic: Prosvetna zveza, Miklošičeva 7. Obiskovalce opozarjamo, da se dobre tudi stalne abonma karte za vse večere, ki stanejo za vsa predavanja 38 din.

Prosvetno društvo Bežigrad-Ljubljana ima svoj I. prosvetni večer v četrtek 13. okt. 1938 ob 8 zvečer v Mavričevi dvorani (v Mavričevi hiši poleg kavarne Majcen na Tyrševi cesti). Na sporedu je domača fantovska pesem, deklamacija in za današnje razmere zelo zanimivo predavanje »O Češki« Predava g. urednik dr. Alojzij Kuhar. Vsi Bežigradci kakor tudi ostali ste vljudno vabljeni.

Vsej jugoslavanski javnosti! V ciklu svojih spominskih proslav 20-letnice ustvarjenja naše Jugoslavije priredi podpisana organizacija danes ob 20 zvečer v veliki dvorani Zvezde predavanje: »Preboj solunske fronte leta 1918«. Vabimo vse našo javnost, v prvi vrsti našo mladino, da se tega poučnega predavanja polnoštevilno udeleži. Predaval bo komandant 39. pešpolka iz Celja, gen. štabni polkovnik gosp. Dragoljub Mihailović. Vstopnine ni. — Okr. organizacija saveza ratnih dobrovoljcev kraljevine Jugoslavije v Ljubljani.

»Zprehod po svet« je naslov enemu izmed poučnih in zanimivih predavanj, ki jih bo prirejalo v tekoči sezoni Društvo absolutov državni trgovskih šol v Ljubljani v restavracijskih prostorih »Zvezdec«. Imenovano predavanje bo v četrtek 13. t. m. ob 8 zvečer s skriptičnimi slikami. Predava g. prof. dr. V. Šarabon. Vsi vljudno vabljeni. Prostovoljni prispevki za kritje stroškov dobrodošli!

1. Predavanje s posnetki v naravnih barvah bo danes zvečer ob 20 v frančiškanski dvorani. Dr. Konstantin Kostić iz Newyorka bo predaval o vtihih svojih potovanj po štirih kontinentih ter predaval barvne diapozitive. Predprodaja vstopnic v Zvezi za tujski promet — Putnik.

Sestanki

Fantovski odsek Sv. Peter ima drevi ob 8 redni fantovski sestanek s predavanjem gosp. Smersuja. Udeležba za vse člane strogo obvezna. Vabljeni so tudi novi člani.

F. O. Šiška ima drevi redni fantovski sestanek. Predava g. p. dr. Modest Novak. Vsi in točno. Začetek ob 20.15. — Danes teden, 20. t. m., bo v samostanski dvorani redni odsekovski občni zbor z običajnim dnevnim redom. Pismene predloge vložite najkasneje do 17. t. m. zvečer. Bog živi! Odbor.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4, in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Gledališče

Četrtek, 13. oktobra ob 20: »Kar hočete«. Red B. Petek, 14. oktobra: Zaprti.